

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

เอกสารวิจัย (Research Paper) การพัฒนาแนวทาง การเสริมสร้าง เยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

งานเอกสารวิจัย (Research Paper) เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ จำนวน 400 เล่ม

ISSN 0858-8751 ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2563 จำนวน 118 หน้า

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ.2537

© สิทธิภาษาไทยเป็นของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้อำนวยการ/หัวหน้าโครงการ : พลอากาศตรี ภูมิใจ

เลขสุนทรภากร

รองผู้อำนวยการ : พันเอก บัณฑูร

บำเรอราช

รองผู้อำนวยการ/

รองหัวหน้าโครงการ : พันเอก ประเทือง

ปิยะกะโพธิ์

รองหัวหน้าโครงการ : นาวาอากาศเอกหญิง จุฬารัตน์

เพชรวิเศษ

: พันเอก สุทัศน์

คร่ำในเมือง

นักวิจัย : นางสาว ปาณิสรา

เทียนอ่อน

คณะนักวิจัย : พันโท อารังชัย

हनุนภักดี

: เรือเอกหญิง จิตรารภรณ์

จิตรธร

: ร้อยโทหญิง ธาราทิพย์

กัลยาณมิตร

: เรืออากาศโทหญิง ภริญชญา

อุไรรัตน์

: จ่าอากาศเอกหญิง สุวิมล

สารโกศล พรนวม

: นางสาว ปุณณภา

โชติชินเชาว์

: นางสาว สิริภัทร

เทียมพัฒน์

พิสูจน์อักษร : พันโทหญิง วาทีณี

ดิงสมบัติยุทธ์

: จ่าอากาศเอก ชาญชัย

วิงวงศ์

: นาง กัญจณีพร

มหาวรากร

: นางสาว ธิติยา

ก้านบัวแก้ว

: นางสาว พิมพ์อชิตา

อัครเมธายุทธ

จัดพิมพ์โดย

กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

62 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400

โทร 0 2275 5715 เว็บไซต์ www.sscthailand.org

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

เอกสารวิจัย (Research Paper) การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้าง เยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

คำนำ

เอกสารฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทย ให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ เนื่องจากในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 (เริ่มต้นใน ค.ศ. 2011) ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่อยู่ในบริบทของการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในกระแสโลก หรือที่เรียกกันว่า “กระแสคลื่นประชาธิปไตย” (Democratic Wave) ที่เคลื่อนตัวในเวทีการเมืองและความมั่นคงของโลก โดยมีทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในนี้ ปฏิเสธไม่ได้ว่าความเปลี่ยนแปลงนี้มีนัยยะที่เกี่ยวพันโดยตรงกับปัญหาความมั่นคงของรัฐ นอกจากนี้ สำหรับประเทศไทย เกิดปรากฏการณ์การชุมนุมประท้วงของเยาวชนและคนรุ่นใหม่ ออกมารวมตัวกัน ทำกิจกรรมชุมนุมเพื่อแสดงออกทางการเมือง เนื่องจากความไม่พอใจในการบริหารประเทศของรัฐบาล การนัดรวมตัวชุมนุมถูกจัดขึ้นภายในสถานศึกษา หรือจัดกิจกรรม “แฟลชม็อบ” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดจากบทบาทของสื่อสังคม (Social Media) ดังจะเห็นได้จาก “การปฏิวัติผ่านทวิตเตอร์” (The Twitter Revolution) หรือ “การปฏิวัติผ่านเฟซบุ๊ก” (The Facebook Revolution) โดยสื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทั่วโลก ซึ่งอาจส่งผลให้สถานการณ์การชุมนุมมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น และไม่ได้จำกัดอยู่แต่ในเพียงสถานศึกษาเท่านั้น ทั้งนี้ จากหลากหลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงการเมืองในอนาคตการมีส่วนร่วมของประชาชนจะถูกเปิดกว้างมากขึ้น ซึ่งการเปิดกว้างนี้จะทำให้เกิดการเมืองมวลชน (Mass Politics) ที่อาจนำไปสู่ความยุ่งยากหรืออาจกลายเป็นความไร้เสถียรภาพทางการเมืองได้ แต่ขณะเดียวกันก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าในปัจจุบัน ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมปลายและเยาวชนในระดับอุดมศึกษา ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในวงกว้าง สัญญานี้ได้บ่งบอกว่าการขยายตัวในการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอีกตัวชี้วัดหนึ่งที่มาคู่กับกระแสประชาธิปไตยในเวทีโลก

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงและคลังสมองของกองทัพไทย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีผลต่อพลังการขับเคลื่อนสังคมของเยาวชน ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต จึงได้จัดทำเอกสารวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” ขึ้น เพื่อตอบสนองพระบรมราโชบายของรัชกาลที่ 10 ด้านการศึกษา โดยงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Foresight) ที่มุ่งศึกษาถึงเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในอนาคตจากการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยมุมมองกรอบแนวคิด หรือวิธีการที่ไม่เหมือนเดิม การคาดการณ์ที่มีวัตถุประสงค์เน้นที่การตัดสินใจเชิงนโยบาย หรือการคาดการณ์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Foresight) ความพยายามในการอธิบายปัจจัยขับเคลื่อน (Drivers) ในปัจจุบันที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อวาดภาพและทำความเข้าใจในภาพอนาคต (Scenario) ที่อาจจะเกิดขึ้น รวมถึงแนวทางในการรับมือต่อประเด็นดังกล่าว พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมและวางแผนรองรับเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตอีกทางหนึ่ง

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
กันยายน 2564

บทสรุปผู้บริหาร

เอกสารวิจัย เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ (2) เพื่อศึกษาแรงผลักดัน (Driving Force) ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยใช้แรงผลักดัน (Driving Force) ที่เป็นตัวขับเคลื่อนผ่านการทำการทดลอง (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง เพื่อนำผลของการศึกษาไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ผ่านการทดลองกิจกรรมในโครงการต้นแบบการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี ภายใต้ประเด็นหลักคิดในเรื่อง “ชาตินิยม (Nationalism)”

วิธีการดำเนินการศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการศึกษาไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสำรวจทัศนคติของเยาวชน เรื่อง “ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” เบื้องต้นนำแบบสอบถามไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน มาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.0 และนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีสภาพใกล้เคียงกับจำนวน 30 คน ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ 0.82 โดยนำแบบสอบถามที่ได้ไปใช้กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ที่กำลังศึกษาตั้งแต่กำลังศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปจนถึงนักศึกษามหาวิทยาลัย ทั้ง 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยคัดเลือกโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่มีจำนวนนักเรียนและนักศึกษามากที่สุดในทั้ง 4 ภาค และเพื่อให้เกิดความหลากหลายของข้อมูลจึงพิจารณานักศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิค

และมหาวิทยาลัยราชภัฏในแต่ละจังหวัด ผ่านการคำนวณด้วยสูตรทาโร ยามาเน (Taro Yamane) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399 คน รวบรวมข้อมูลผ่าน Google Form ระหว่างวันที่ 8 กุมภาพันธ์ – 31 มีนาคม 2564 โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 458 คน

2. จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างกิจกรรมการปรับทัศนคติ (Workshop) กับผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและเยาวชน จำนวน 10 ท่าน เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2564 ณ ห้องประชุม 1 ศูนย์ศึกษาพุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ โดยนำผลที่ได้จากแบบสอบถาม Google Form มาวิเคราะห์เพื่อหาแรงผลักดันหรือปัจจัยสาเหตุ (Driving Force) ที่มีผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทย

3. การทดลองทำกิจกรรม (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง โดยนำผลสรุปและแนวทางของการจัดกิจกรรมที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ มาทดลองใช้เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ณ เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 28 มิถุนายน - 1 กรกฎาคม 2564

ผลการศึกษาวิจัย

1. ผลของการศึกษาทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

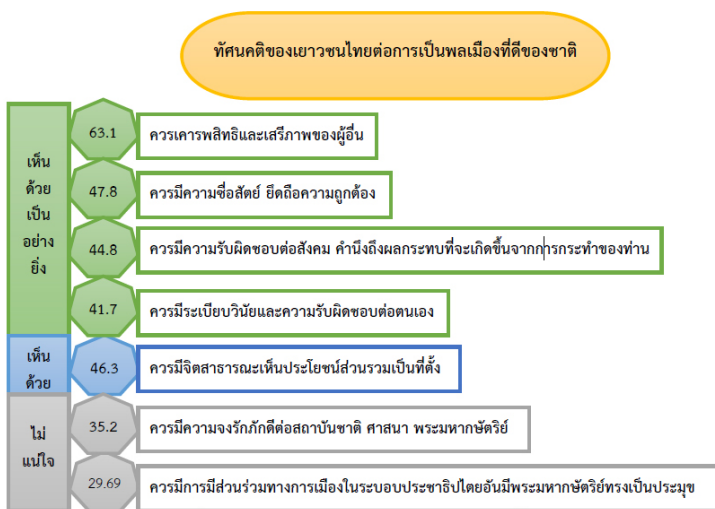
จากการสรุปผลของการสำรวจทัศนคติของเยาวชนผ่าน Google Form กับเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและมหาวิทยาลัยทั้ง 4 ภาค ถึงทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ จำนวน 458 คน โดยผลจากการรวบรวมของแบบสอบถามถึงทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ แบ่งเป็น 2 ส่วน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1.1 ทัศนคติต่อตนเอง/ส่วนบุคคล พบว่า เยาวชนเห็นด้วยเป็น อย่างยิ่ง ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเอง

คิดเป็นร้อยละ 41.7, เยาวชนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความซื่อสัตย์ ยึดถือความถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 47.8 และ เยาวชนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 63.1

1.2 ทักษะติดต่อผู้อื่น/ สังคม/ ประเทศชาติ พบว่า เยาวชน ไม่แน่ใจ ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คิดเป็นร้อยละ 35.2, เยาวชนเห็นด้วย ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีจิตสาธารณะเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง คิดเป็นร้อยละ 46.3, เยาวชน เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของท่าน คิดเป็นร้อยละ 44.8 และเยาวชน ไม่แน่ใจ ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คิดเป็นร้อยละ 29.69

สามารถสรุปผลการสำรวจทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงสรุปทัศนคติเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

จะเห็นได้ว่าจากผลการสำรวจพบว่า มีประเด็นที่เยาวชน “ไม่แน่ใจ” ว่าประเด็นเหล่านั้นมีความสอดคล้องกับการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติหรือไม่ ได้แก่ (1) ประเด็นความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ (2) ประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นมากที่สุดในระดับ “ไม่แน่ใจ” ถึงร้อยละ 35.20 และร้อยละ 29.69 ตามลำดับ

2. ศึกษาแรงผลักดัน (Driving Force) ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทย ในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

จากผลของแบบสอบถามของเยาวชน นำไปสู่การตั้งคำถามที่ว่าเพราะเหตุใดเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง จึงมีความคิดเห็นที่ว่า (1) ประเด็นการมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ (2) ประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยกลุ่มเยาวชนตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ “ไม่แน่ใจ” ว่าประเด็นดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน จึงนำไปสู่การแสวงหา “แนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี” โดยการพิจารณาหาแรงผลักดัน (Driving Forces) จากประเด็น (1) “การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการศึกษาในครั้งนี้ และแรงผลักดันที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข้างต้นที่เยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าเป็น “ไม่แน่ใจ” จากประเด็น (2) “ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” และ (3) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

ทั้งนี้ แรงผลักดันที่สร้างผลกระทบสูง (High Impact: HI) 2 อันดับแรก ได้แก่

แรงผลักดันที่สร้างผลกระทบสูง (High Impact: HI)	
ประเด็น “การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ”	
(1) กระแสสังคมที่ชื่นชมให้คุณค่าคนที่ทำดีเพื่อส่วนรวม	(2) การได้เห็นตัวอย่าง (Role model) ที่ดี
ประเด็น “ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์”	
(1) การกล่อมเกลாதองศาทางสังคมผ่านสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา	(2) สถาบันเป็นแบบอย่างด้านจริยธรรมให้คนในสังคม
ประเด็น “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”	
(1) ระบอบการปกครองไม่ตอบโจทย์ชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่มีชีวิตของเขายู่กับรัฐเสมือน (Virtual State) มากกว่ารัฐชาติ (Nation State)	(2) เด็ก Gen Z เกิดมาในยุคที่รัฐชาติ (Nation State) กำลังเสื่อมศรัทธาลงโดยไม่มีความหวังกับระบบการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยและพระมหากษัตริย์ก็ไม่สามารถช่วยได้

ตารางที่ 1 แสดงแรงผลักดันจากประเด็นที่เกี่ยวข้อง ที่สร้างผลกระทบสูง (High Impact: HI) 2 อันดับแรก

จากการแรงผลักดัน (Driving Forces) ที่เกี่ยวข้องข้างต้น นำไปสู่การแสวงหาแรงผลักดันที่สามารถขับเคลื่อนทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ (2) ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ (3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขควบคู่กับ “แนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี” โดยที่ประชุมฯ พิจารณา

แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว มีมิติที่เป็นเอกลักษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิฯ ว่า แรงผลักดันที่สำคัญ (Common Driving Forces) คือ “การสร้างชาตินิยม (Nationalism)” ดังนั้น ควรสร้างความตระหนักรู้ให้เยาวชนมีความเข้าใจ และตระหนักในเรื่องชาตินิยม (Nationalism) หรือความภาคภูมิใจที่มีต่อตนเอง ท้องถิ่น และประเทศชาติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติด้วยเช่นกัน จึงนำไปสู่การทดลองกิจกรรม (Sandbox) กับเยาวชน Gen Z ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของงานวิจัยชิ้นนี้

3. ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยใช้แรงผลัก (Driving Force) ที่เป็นตัวขับเคลื่อนผ่านการทำการทดลอง (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง

การทดลองกิจกรรมกับเยาวชน Gen Z เพื่อตอบคำถามว่าเยาวชนมีความภาคภูมิใจต่อท้องถิ่นและประเทศ หรือตระหนักรู้ในเรื่องชาตินิยมหรือไม่ อย่างเป็นทางการลงพื้นที่จัดกิจกรรมค่ายเยาวชนที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ชื่อว่า “ค่ายพัฒนานักวิจัยเยาวชนท้องถิ่นสู่กลไกการพัฒนาเมืองหลังสถานการณ์ Covid-19” พบว่าเยาวชนให้ความร่วมมือกับกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นดีกว่าจะใช้แนวคิด/กิจกรรมเพื่อให้เกิดความรักสถาบันโดยตรง เพราะอาจเกิดกระแสการต่อต้านและปิดกั้นทางความคิด จากกิจกรรมพบว่าเยาวชนเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความคิดและคิดอย่างเป็นระบบ เช่น กิจกรรมวาดภาพแปรเมืองผ่านการปั้นดินน้ำมัน แต่ด้วยบริบทแวดล้อมทั้งทางการเมือง ด้านเทคโนโลยี ทำให้พฤติกรรมบางอย่างแตกต่างจากค่านิยมดั้งเดิมของสังคม เช่น ความกล้าแสดงออก/การเปิดกว้างทางความคิด และยอมรับวัฒนธรรมที่ความหลากหลายมากขึ้น รวมถึงความสามารถในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว

โดยกิจกรรมเริ่มต้นจากการระดมความคิดเห็นของเยาวชนผ่านการชวนคิด เพื่อให้เยาวชนสามารถแสดงออกทางความคิดได้อย่างอิสระ พร้อมทั้งประมวลผลจากประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ ให้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การทำความเข้าใจบริบททางสังคมในปัจจุบัน เพื่อสะท้อนทัศนคติ และการรับรู้ของเยาวชนที่มีต่อสภาพความเป็นอยู่ของสังคมในปัจจุบันทั้ง 3 ระดับ คือ ตนเอง ท้องถิ่น และประเทศเป็นอย่างไรบ้าง

2. การสร้างความภาคภูมิใจ (ตนเอง ท้องถิ่น ประเทศ) ได้แก่ ความภาคภูมิใจต่อตนเอง เช่น มีความอดทน สามารถช่วยเหลือผู้อื่น มีความรับผิดชอบ จิตสาธารณะ มีความเป็นผู้นำ กล้าแสดงออก เป็นต้น ความภาคภูมิใจต่อท้องถิ่น เช่น ความเป็นเครือญาติ มีน้ำใจ มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ เป็นต้น และ ความภาคภูมิใจต่อประเทศไทย เช่น วัฒนธรรมดี คนไทยมีน้ำใจ เป็นต้น กล่าวได้ว่า ความภาคภูมิใจที่เยาวชนนำเสนอสามารถนำไปเป็นพื้นฐานของแนวความคิด รักชาติ หรือชาตินิยมได้

3. การสร้างความคาดหวังร่วม รวมถึงปัญหา/อุปสรรคที่ขัดขวาง ความต้องการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม เช่น ปัญหาครอบครัว (พื้นฐานทางสังคม: ความยากจน ความเครียด และการว่างงาน) ปัญหาคอร์ปชั่น ความเหลื่อมล้ำ ทางสังคม การเข้าถึงสาธารณสุขและระบบการศึกษา ปรับปรุง/เปลี่ยนระบอบ การปกครองและระบบการศึกษา และความไม่เท่าเทียมทางเพศ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า จุดร่วมเดียวกันของเยาวชน/ประชาชน หรือแม้แต่ภาครัฐ คือ ต้องการพัฒนาประเทศ ให้มีความเจริญ ให้ประชาชนมีความสุข อยู่ดีกินดี และสามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในฐานะประชาชนคนหนึ่งที่ได้รับ

4. การพัฒนาเมืองร่วมกัน จากความร่วมมือกันสร้างเมืองของเยาวชน เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารประเทศที่เยาวชนพึงปรารถนา โดยแต่ละกลุ่มมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน ดังนี้ **กลุ่มที่ 1** เน้นสิทธิ เสรีภาพและการพัฒนาเมือง **กลุ่มที่ 2** เน้นสุขภาวะ สุขภาพ สิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ในสังคม **กลุ่มที่ 3** เน้นเทคโนโลยี และการพัฒนาเมืองควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ **กลุ่มที่ 4** เน้นการคมนาคมที่สะดวก ทันสมัย พลังงานสะอาด วิถีชีวิตและการท่องเที่ยว โดยกลุ่มที่ชนะการโหวต คือ **กลุ่มที่ 1** ซึ่งได้นำเสนอแผนในการพัฒนาเมืองในฝัน 3 มิติ ได้แก่

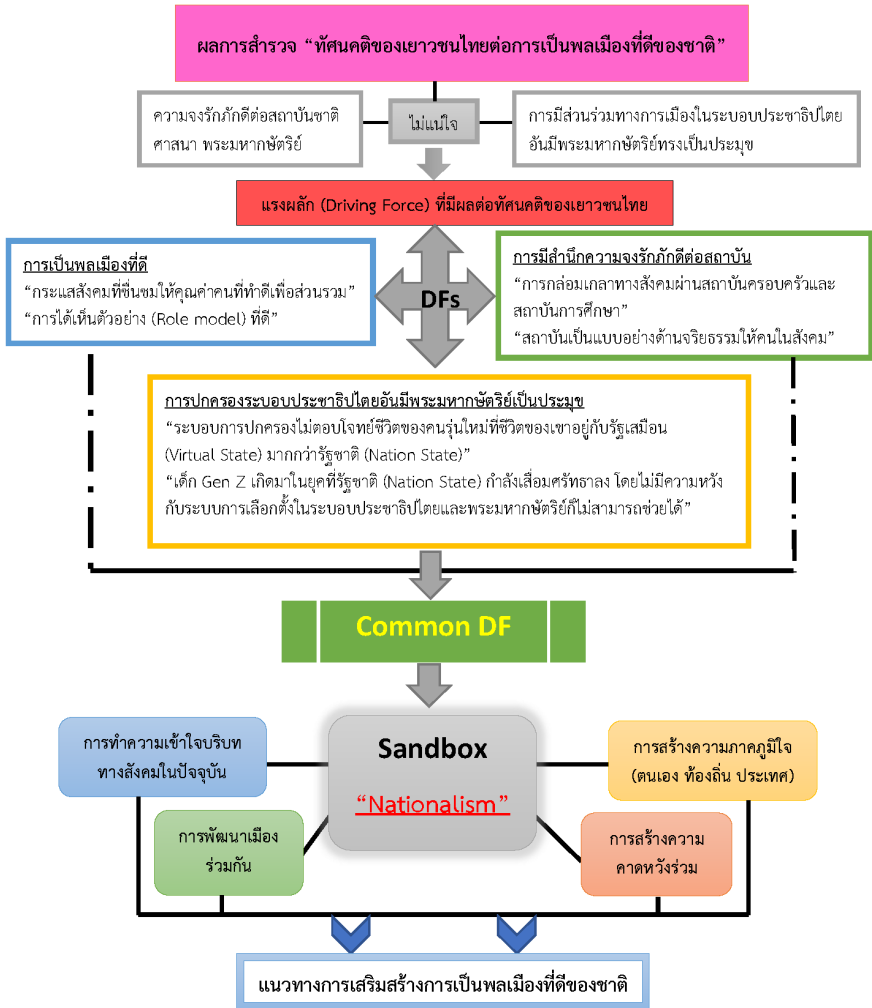
- (1) แผนพัฒนาสังคม/มนุษย์: สวัสดิการทางสังคม และการลดอัตราว่างงาน
- (2) แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม: ตู้อากาศพิษ (การแลกแถม/คะแนนสะสมจากขยะ) และ (3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ: สร้าง Application Rebase เพื่อให้ประชาชนซื้อของออนไลน์ และมีโปรโมชั่นส่วนลด จะมีบัตรสวัสดิการสำหรับบุคคลที่เข้าไม่ถึงระบบอินเทอร์เน็ต

กล่าวโดยสรุป ผลการทดลองกิจกรรมดังกล่าว ทำให้เห็นว่ายังมีโอกาสในการสร้างความเป็นชาตินิยมของชาติได้ โดยเริ่มต้นจากการรัก/ความภาคภูมิใจ ห่วงต่อตนเอง ห่วงถิ่นและสังคมก่อน เพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาทั้งต่อตนเอง ห่วงถิ่นและประเทศชาติได้ โดยจุดเด่นของเยาวชน จากการนำเสนอแผนพัฒนาต่าง ๆ ของเยาวชนจะมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ พร้อมทั้งมีความคิดมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัย เกิดความเท่าเทียมในทุกมิติ ส่วนจุดอ่อนในตัวของเยาวชนที่สำคัญ คือ ปัญหาทางสังคม/ครอบครัว หรือสิ่งแวดล้อม ที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อทัศนคติของเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาคนไร้บ้าน ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาการเข้าถึงระบบการศึกษา และการเข้าถึงสาธารณสุข เป็นต้น

ดังนั้น โอกาสของการเป็นพลเมืองที่ดีย่อมมาจากความภาคภูมิใจในบ้านเกิดของตน ซึ่งหากศึกษาเปรียบเทียบกับกระบวนการการสร้างชาติของประเทศผู้แพ้สงครามอย่าง ญี่ปุ่น และเยอรมนี หรือแม้แต่ประเทศเวียดนาม ต่างก็ใช้กระบวนการนี้ในการสร้างความเข้มแข็งของชาติ ด้วยเหตุนี้ ผลจากการทดลองกิจกรรมกับเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ทำให้เห็นว่ายังมีโอกาสในการส่งเสริมประเด็นของ “ชาตินิยม (Nationalism)” ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยนำประเด็นทั้ง 5 ประเด็นจากทัศนคติของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ (1) การมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม (2) อาหารอร่อย (3) การมีวัฒนธรรมประจำชาติไทย (4) การพัฒนาท้องถิ่นและเทคโนโลยี และ (5) การให้ความสำคัญกับสุขภาพและสาธารณสุข มาต่อยอดเพื่อให้เกิดความรัก

ความหวงแหนต่อสิ่งที่ตนมีอยู่และพยายามรักษาเอกลักษณ์เหล่านั้นไว้ให้คงอยู่กับสังคม ซึ่งประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ อาจพัฒนาไปไกลกว่าการรักในถิ่นฐานบ้านเกิดก็เป็นได้ เพื่อนำไปสู่แนวทางในการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ “การยอมรับความคิดเห็นต่างได้ แต่ต้องไม่ทำลายประเทศชาติ” ดังนั้น หากจะสร้างให้เยาวชนมีความรักชาติ ควรเริ่มต้นจากรักและภาคภูมิใจอย่างง่ายที่สุดคือ เริ่มต้นจากตนเอง ท้องถิ่น และพัฒนาต่อยอดเชื่อมโยงไปถึงระดับประเทศ โดยต้องมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมและปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมและ Generation เพื่อให้เกิดความร่วมมือและอุดมการณ์ของความรักชาติ หวงแหน ปกป้องและให้ความร่วมมือในการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงสืบไป

ทั้งนี้ จากเอกสารวิจัย เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” สามารถสรุปเป็นผลการวิจัยทั้งหมดได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. **รัฐบาลควรนำเรื่องอุดมการณ์การรักชาติ หรือชาตินิยม (Nationalism) เป็นวาระสำคัญของชาติ** โดยการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ คือ การให้ความสำคัญกับประเด็นการสร้างชาตินิยม (Nationalism) โดยการกระตุ้นหาปัจจัยหรือสิ่งที่เยาวชนรู้สึกภาคภูมิใจ พร้อมทั้งพัฒนาและรักษาสิ่งเหล่านั้นไว้ เพื่อเป็นจุดร่วมและแรงกระตุ้นให้เกิดความรักชาติได้ในที่สุด ดังนั้น ควรแสวงหาปัจจัยหรือสิ่งที่เยาวชนรู้สึกภาคภูมิใจ ซึ่งเป็นรากฐานของความรัก/ภาคภูมิใจ/ ห่วงแทนต่อสิ่งที่ตนเองมี พร้อมทั้งนำประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ มาร่วมกันส่งเสริมและอนุรักษ์เพื่อนำไปสู่ความเป็นชาตินิยม (Nationalism) และความพลเมืองที่ดีของชาติในลำดับต่อไป

2. **คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ด้านยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์** ควรปรับประเด็นยุทธศาสตร์ และบรรจุประเด็นเรื่องเยาวชน Gen Z เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ควรให้การส่งเสริมเป็นพิเศษ เนื่องจาก (1) ปัจจุบันปัญหาช่องว่างระหว่างวัย (Generation Gap) เป็นปัญหาที่สำคัญของสังคม โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ด้วยคุณลักษณะพิเศษของ Gen Z เป็นผู้ที่เติบโตมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวก มีความสามารถทางเทคโนโลยี พร้อมทั้งสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งในอีก 20 ปีข้างหน้าเยาวชนเหล่านี้ จะเข้าสู่วันแรงงานเป็นผู้บริหาร หรือนักปกครองประเทศในอนาคต จึงมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อแนวคิด ทักษะคติของเยาวชน Gen Z เป็นอย่างมาก และ (2) ควรเปิดโอกาสให้เยาวชนและคนรุ่นใหม่ เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องของสังคม และการเมืองมากขึ้น โดยจัดให้มีคณะกรรมการในการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน หรือเชิญเยาวชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการของรัฐบาล เพื่อเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นและสร้างตัวตนให้กับเยาวชนอีกวิธีหนึ่ง

3. **รัฐบาลควรปรับโครงสร้างในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (เยาวชนคนรุ่นใหม่)** โดยกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับเยาวชนโดยตรง ปัจจุบันยังขาดหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบและให้ความสำคัญกับเยาวชนคนรุ่นใหม่ ผ่านการกล่อมเกลாதางความคิดด้านต่าง ๆ หรือแม้แต่จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เยาวชนมีความรู้สึกรักชาติ รักสถาบัน เพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นชาตินิยม (Nationalism) นอกจากนี้ บทบาทของสื่อถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีความสำคัญ มีอิทธิพลต่อกระบวนการคิดของเยาวชนคนรุ่นใหม่ในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก ดังนั้น ควรมีหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานหลักในการร่วมกันปลูกฝังค่านิยม ความรักชาติ รวมถึงชาตินิยมของประเทศที่เป็นรูปธรรมและเพื่อกระตุ้นให้เกิดการยอมรับแบบสมัครใจ พร้อมทั้งป้องกันการบิดเบือนของข่าวสาร (Fake News) ซึ่งทำให้เยาวชนหลงเข้าใจผิดได้ ขณะที่หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐต้องพร้อมที่จะอธิบายถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. **การจัดระบบการศึกษาของชาติ ควรมีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ** ทุกช่วงวัย ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ เพื่อหล่อหลอมให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่ดี พร้อมทั้งสอดแทรกแนวคิด/ลักษณะของบุคคลต้นแบบ (Role Model) ที่ดี พร้อมทั้งควรมีความทันสมัยเข้ากับยุคสมัย โดยใช้ผู้ทรงอิทธิพล (Influencer) ของสังคม เพื่อให้เยาวชนเห็นเป็นแบบอย่างที่ดีและปฏิบัติตาม ซึ่งระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เนื่องจากการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้ความสำคัญกับการสร้างนักเรียนที่มีความรู้ที่เพียงพอต่อการสอบเข้ามหาวิทยาลัย และตัวชี้วัดความสำเร็จของกระทรวงศึกษาคือการสอบเท่านั้น ดังนั้น ควรมีกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีที่สามารถปฏิบัติจริงได้ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้/เสริมนอกห้องเรียน เป็นต้น ซึ่งมีสอดคล้องกับความคาดหวังของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการลดชั่วโมงเรียนและเน้นกิจกรรมนอกห้องเรียน

2. มีระบบการขัดเกลาและเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนจากสถาบันทางสังคม โดยเริ่มต้นตั้งแต่สถาบันครอบครัว เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันอื่น ๆ ทางสังคมเป็นสถาบันพื้นฐานแรกสุดที่มีความสำคัญ ทำหน้าที่อบรมขัดเกลาให้สมาชิกในครอบครัวเป็นคนดีของสังคมผ่านการอบรมเลี้ยงดู นอกจากนี้การมีสภาพแวดล้อมของชุมชน หรือท้องถิ่นที่ดีเยี่ยมเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ พร้อมด้วยการสร้างสุขภาวะที่ดีทั้งกาย ใจ สติปัญญาและสังคม และการให้ความสำคัญกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการทำการทดลองจากกลุ่มตัวอย่างเยาวชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เพียงจังหวัดเดียว ดังนั้น ควรมีทำการศึกษา โดยนำรูปแบบการทดลองกิจกรรม (Sandbox) ดังกล่าวไปใช้ในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ และภาคอื่น ๆ ด้วย เพื่อได้ผลลัพธ์ที่มีคุณค่าทางวิชาการในระดับมหภาคมากขึ้น พร้อมทั้งสามารถนำทัศนคติของเยาวชนจากหลายกลุ่มตัวอย่างมาหาจุดร่วมและพัฒนาต่อยอดรวมกันให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นได้

2. การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้เกิดการเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วนกระบวนการมากที่สุดภายใต้ข้อจำกัดด้านระยะเวลาและสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ดังนั้น เพื่อให้การเก็บข้อมูลดังกล่าวสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น หากมีการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในทุกมิติ เพื่อให้งานวิจัยสามารถอธิบายผลได้กว้างขวางมากขึ้น

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทสรุปผู้บริหาร

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญแผนภาพ

บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหาการวิจัย	6
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	7
1.5 วิธีการศึกษา	7
1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย	9
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	10
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 ความหมายของเยาวชน	11
2.2 ความหมายความเป็นพลเมือง	12
2.3 การสร้างพลเมือง (Civic Education)	15
2.4 คุณลักษณะพลเมืองที่ดี	21
2.5 ชาตินิยม (Nationalism)	23
2.6 Scenario Planning	28
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38

บทที่ 3	ระเบียบวิธีวิจัย	43
3.1	การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 1: การสำรวจทัศนคติของเยาวชน	43
3.2	การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 2: การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างกิจกรรมการปรับทัศนคติ	48
3.3	การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 3: การทดลองกิจกรรม (Sand Box)	51
3.4	การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย	52
บทที่ 4	ผลการศึกษา	53
4.1	ผลการศึกษาจากการสำรวจทัศนคติของเยาวชนผ่าน Google Form	53
4.2	ผลการศึกษาจากการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ (Work Shop)	63
4.2.1	การแสวงหา “แนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทย ให้เป็นพลเมืองที่ดี” พิจารณาจากแรงผลักดัน (Driving Forces: DF)	65
4.2.2	พิจารณาแรงผลักดันที่สร้างผลกระทบสูง (High Impact: HI)	69
4.2.3	ภาพเหตุการณ์อนาคต (Future Event)	73
4.2.4	Common Driving Forces	76
4.3	ผลการศึกษาจากการทดลองกิจกรรม (Sand Box)	78
บทที่ 5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	103
5.1	สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล	103
5.1.1	ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ	103
5.1.2	แรงผลักดัน (Driving Force) ที่ส่งผลต่อทัศนคติ ของเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ	109
5.1.3	แนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนต่อ การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยใช้แรงผลักดัน (Driving Force) ที่เป็นตัวขับเคลื่อนผ่านการทำการทดลองกิจกรรม (Sand Box) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง	113

5.2	อภิปรายผล	124
5.2.1	ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ	124
5.2.2	แรงผลักดัน (Driving Force) ที่ส่งผลต่อทัศนคติ ของเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ	125
5.2.3	แนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนต่อการ เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยใช้แรงผลักดัน (Driving Force) ที่เป็นตัวขับเคลื่อนผ่านการทำการทดลองกิจกรรม (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง	126
5.3	ข้อเสนอแนะ	129
	บรรณานุกรม	140
ภาคผนวก	ภาคผนวก ก แบบสอบถามทัศนคติของเยาวชนไทย ต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ	139
	ภาคผนวก ข ภาพประกอบการประชุมสนทนาปัญหา ยุทธศาสตร์ ครั้งที่ 3/2564 เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการ เสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ วันพุธที่ 16 มิ.ย.64 เวลา 0800-1600 ผ่าน Zoom ณ ห้องประชุม 1 ศศย.สปท.	143
	ภาคผนวก ค ภาพประกอบการลงพื้นที่ภาคเหนือเพื่อเก็บข้อมูล เอกสารวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้าง เยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ระหว่างวันที่ 28 มิ.ย. - 1 ก.ค.64 ณ ห้องประชุม 80 พรรษาร่วมใจ เทศบาลเมืองแม่เหีย อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่	146

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1	แนวคิดเรื่องชาตินิยม	20
ตารางที่ 2	แนวโน้มภายนอกองค์กรที่สำคัญ (Important Trends)	33
ตารางที่ 3	ความไม่แน่นอนที่สำคัญ (Key Uncertainties)	34
ตารางที่ 4	Scenario Matrix	35
ตารางที่ 5	จำนวนนักเรียนและนักศึกษาที่มีจำนวนมากที่สุดในแต่ละภาค	44
ตารางที่ 6	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	46
ตารางที่ 7	เพศของกลุ่มตัวอย่าง	54
ตารางที่ 8	ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง	55
ตารางที่ 9	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง	55
ตารางที่ 10	การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อนองของกลุ่มตัวอย่าง	56
ตารางที่ 11	การมีความซื่อสัตย์ ยึดถือความถูกต้องของกลุ่มตัวอย่าง	57
ตารางที่ 12	การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง	58
ตารางที่ 13	การมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ของกลุ่มตัวอย่าง	59
ตารางที่ 14	การมีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็น ที่ตั้งของกลุ่มตัวอย่าง	60
ตารางที่ 15	การมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบ ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองของกลุ่มตัวอย่าง	61
ตารางที่ 16	การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของกลุ่มตัวอย่าง	62
ตารางที่ 17	แรงผลักดันที่มีต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ	65
ตารางที่ 18	แรงผลักดันต่อการมีสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบัน	66
ตารางที่ 19	แรงผลักดันที่มีผลต่อความไม่แน่ใจต่อการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	68
ตารางที่ 20	ประเด็นที่เยาวชนรู้สึกต่อตนเอง ท้องถิ่นและประเทศ	87

สารบัญญภาพ

แผนภาพที่	หน้า
แผนภาพที่ 1 วิธีการศึกษา	8
แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย	9
แผนภาพที่ 3 การเปรียบเทียบระหว่างการพยากรณ์/ การคาดการณ์ กับ Scenario Planning	31
แผนภาพที่ 4 ตัวอย่างตารางแสดงผลกระทบ/ความไม่แน่นอน	35
แผนภาพที่ 5 ตัวอย่างเมทริกซ์ 2 x 2	36
แผนภาพที่ 6 แรงผลักดันที่ดีมีผลต่อการเป็นพลเมืองที่ดี	70
แผนภาพที่ 7 แรงผลักดันต่อการมีสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบัน	71
แผนภาพที่ 8 แรงผลักดันที่มีผลต่อความไม่แน่ใจต่อการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	72
แผนภาพที่ 9 กระบวนการทดลองกิจกรรม (Sandbox)	114

Self Esteem

political participation

Volunteer

Rights & Liberties

Social responsibility

DEMOCRACY

Social Media

Loyalty

บทที่ 1

บทนำ

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 (เริ่มต้นใน ค.ศ. 2011) ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่อยู่ในบริบทของการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในกระแสโลกหรือที่เรียกกันว่า “กระแสคลื่นประชาธิปไตย” (Democratic Wave) ที่เคลื่อนตัวในเวทีการเมืองและความมั่นคงของโลก โดยมิติของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในนี้ ปฏิเสธไม่ได้ว่าความเปลี่ยนแปลงนี้มีนัยยะที่เกี่ยวพันโดยตรงกับปัญหาความมั่นคงของรัฐ ซึ่งในปัจจุบันนี้ความมั่นคงทางการเมืองนับเป็นส่วนหนึ่งของความมั่นคงของมนุษย์และกล่าวได้ว่าปัญหาภัยคุกคามด้านความมั่นคงเป็นมิติของปัญหาภายในมากกว่าจะเป็นเรื่องของปัญหาภายนอก¹ ดังเช่นเหตุการณ์อาหรับสปริง (Arab Spring) เป็นเหตุการณ์การลุกฮือประท้วงของประชาชนที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในหลายประเทศ และทั่วภูมิภาคตะวันออกกลางรวมถึงแอฟริกาเหนือ อันได้แก่ การเรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศตูนิเซีย การที่ประชาชนจำนวนมากใช้ช่องทาง Social Media ในการเรียกร้องประชาธิปไตย จนเกิดเป็นกระแสต่อต้านรัฐบาลในประเทศอียิปต์ การปะทะกันระหว่างตำรวจกับผู้ชุมนุมที่นับถือศาสนาอิสลามนิกายชีอะห์ ที่ไม่พอใจการปกครองของชนชั้นปกครองที่นับถือศาสนาอิสลาม นิกายซุนนีในประเทศบาห์เรน การต่อต้านประธานาธิบดีอาลี อับดุลเลาะห์ ซาเลห์ ที่ปกครองประเทศมานาน 33 ปี ในประเทศเยเมน สำหรับเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงในแอฟริกา ได้แก่ การต่อสู้ระหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายต่อต้านในประเทศลิเบีย และสุดท้ายความขัดแย้งระหว่างผู้นำและกลุ่มต่อต้านซึ่งยึดเยื้อและต่อเนื่องมานานในประเทศซีเรีย^{2,3}

¹ สุรชาติ บำรุงสุข (2563). ถูกลบไม่ผลิ! : คลื่นการเมืองจากอาหรับสปริงสู่ฮ่องกง The Spring! : Political Wave from Arub to Hong Kong. โครงการความมั่นคงศึกษา. บริษัท สแควร์ ปริ้นซ์ 93 จำกัด. (หน้า ก-ง).

² VoiceTV. (2558). อาหรับสปริง : จุดเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงในวันออกกลาง. สืบค้นเมื่อ 28 ต.ค.63. จาก <https://www.voicetv.co.th/read/26885>

³ มาโนชญ์ อารีย์. (2561). อาหรับสปริง ถึง “วิกฤตซีเรีย” สูความหวาดหวั่น “สงครามโลกครั้งที่ 3”. สืบค้นเมื่อ 29 ต.ค.63. จาก <https://news.mthai.com/webmaster-talk/news-focus/634180.html>

สำหรับในเอเชียการชุมนุมประท้วงในฮ่องกงเพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ และต่อต้านระบบอำนาจนิยมของจีน ภายใต้พลังขับเคลื่อนของเยาวชนคนรุ่นใหม่ ที่เชื่อมั่นในสิทธิเสรีภาพทางการเมืองการปกครองตนเองของรัฐบาล ประเด็นที่น่าสนใจ ประเด็นหนึ่งในเหตุการณ์การประท้วงในฮ่องกงคือการออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมปลายหรือกลุ่ม Scholarism ที่เริ่มเรียกร้องเกี่ยวกับนโยบายด้านการศึกษาจนได้รับชัยชนะ และได้ยกระดับเป็น ขบวนการเรียกร้องทางการเมืองโดยตรงกับรัฐบาลฮ่องกง โดยวิธีการต่อสู้ ของชาวฮ่องกงนั้นมีการยกระดับอย่างหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการชุมนุม แบบไร้แกนนำ การสลายตัวแล้วรวมใหม่อย่างรวดเร็ว การรวมตัวกันเป็นก้อน เพื่อความปลอดภัย การระมัดระวังไม่ให้ถูกติดตามโดยรัฐ การใช้อุปกรณ์ในการป้องกันสารเคมี การประยุกต์สิ่งของในชีวิตประจำวันเป็นเกราะกำบัง การใช้แอปพลิเคชันหรือเครือข่าย ในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างผู้ชุมนุม เป็นต้น ซึ่งการต่อสู้ในลักษณะนี้สามารถ เกิดขึ้นกับหลายประเทศในโลกปัจจุบันได้ด้วยพลังของคนรุ่นใหม่ที่มีพลังแห่ง การเปลี่ยนแปลง^{4,5} การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในนับเป็นปัจจัยนำเข้าที่สำคัญ ประการหนึ่งของกระบวนการกำหนดนโยบายความมั่นคงของรัฐ รวมทั้ง ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังนับว่าเป็นปัญหาความมั่นคงในตัวเองด้วย

นอกจากนี้ กระแสความเปลี่ยนแปลงข้างต้นยังสะท้อนให้เห็นถึง ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดจากบทบาทของสื่อสังคม (Social Media) ดังจะเห็นได้จาก “การปฏิวัติผ่านทวิตเตอร์” (The Twitter Revolution) หรือ “การปฏิวัติ ผ่านเฟซบุ๊ก” (The Facebook Revolution) โดยสื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นปัจจัย สำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทั่วโลก หลากหลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ สะท้อนให้เห็นถึงการเมืองในอนาคตที่การมีส่วนร่วมของประชาชนจะถูกเปิดกว้าง

⁴ สุรชาติ บำรุงสุข (2563). ฤดูใบไม้ผลิ! : คลื่นการเมืองจากอาหรับสู่ฮ่องกง The Spring! : Political Wave from Arab to Hong Kong. โครงการความมั่นคงศึกษา. บริษัท สแควร์ ปริ้นซ์ 93 จำกัด. (หน้า 108-109).

⁵ Khaosod Online. (2563). ขวนขวัก ‘ฮ่องกงโมเดล’ คืออะไร ทำไมถูกนำมาเปรียบเทียบกับม็อบ ไทย. สืบค้นเมื่อ 29 ต.ค.63. จาก https://www.khaosod.co.th/politics/news_5125000

มากขึ้น ซึ่งการเปิดกว้างนี้จะทำให้เกิดการเมืองมวลชน (Mass Politics) ที่อาจนำไปสู่ความยุ่งยากหรืออาจกลายเป็นความไร้เสถียรภาพทางการเมืองได้ แต่ขณะเดียวกันก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าในปัจจุบัน ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมปลายและเยาวชนในระดับอุดมศึกษา ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในวงกว้าง สัญญานี้ได้บ่งบอกว่าการขยายตัวในการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอีกตัวชี้วัดหนึ่งที่มาคู่กับกระแสประชาธิปไตยในโลก⁶

สำหรับเหตุการณ์ประท้วงในประเทศไทยที่กำลังปรากฏในห้วงปี พ.ศ. 2563 นี้ พบปรากฏการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน คือการเปลี่ยนแปลงของเยาวชนคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นเยาวชนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและเยาวชนในระดับอุดมศึกษา ที่ออกมาแสดงพลังและต้องการขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นเช่นเดียวกับในฮ่องกง ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ว่าในห้วงทศวรรษ 1990 ถึงทศวรรษ 2000 จะเกิดกระแสการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยหรือ “กระแสคลื่นประชาธิปไตยลูกที่สี่” (The Fourth Wave) ที่ขยายตัวครอบคลุมแทบทุกพื้นที่ของโลก^{7, 8} โดยลักษณะของคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันเป็นเจนเนอเรชันที่คุ้นชินกับเทคโนโลยี มีความรู้สึกร่วมทางการเมือง และมีระดับความสนใจ (Speed & Degree) ของพัฒนาการทางการเมืองที่รวดเร็ว เชื่อในประชาธิปไตยการใช้สิทธิและการรักษาสีทธิของตนเอง ชอบหลักของเหตุผลและการถกเถียง เชื่อว่าทุกสิ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้⁹ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและเกิดการชุมนุมขึ้น จากคุณลักษณะของเยาวชนที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบว่าเยาวชนกลุ่มนี้กลายเป็นกลุ่มคน Species ใหม่ของประเทศที่มีการเรียนรู้โดยอัตโนมัติ ซึ่งนับเป็นเอกลักษณ์หรือจุดแข็งสำหรับการพัฒนาประเทศ

⁶ อ่างแล้ว สุรชาติ บำรุงสุข (2563). (หน้า 18-19).

⁷ อ่างแล้ว สุรชาติ บำรุงสุข (2563). (หน้า ง).

⁸ พล ชมภูพันธ์. (ม.ป.ป.). การถดถอยของประชาธิปไตยและระบอบการปกครองแบบผสม. เอกสารอัดสำเนา.

⁹ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2563). การประชุมเสวนาอุปนิสัยกับพฤติกรรมของเยาวชนที่น่าสนใจในปัจจุบัน. เอกสารอัดสำเนา.

ในด้านต่าง ๆ ในอนาคต หากทัศนคติและความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มนี้ได้ผ่านการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนรอบด้าน และคำนึงถึงเสียงของคนส่วนใหญ่ทั่วทั้งประเทศ ก็จะเป็นอีกแรงขับเคลื่อนสำคัญหนึ่งในการพัฒนาประเทศไทยในทางที่เหมาะสม และเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่สังคมต้องมุ่งให้ความสำคัญกับเยาวชนคนรุ่นใหม่ เนื่องจากโครงสร้างประชากรของประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562¹⁰ โดยอัตราการพึ่งพิงของประชากรของประเทศไทยจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2560 เป็นกว่าร้อยละ 50 ภายในปี พ.ศ.2583 ซึ่งหมายความว่าประเทศไทยจะเหลือประชากรไม่ถึง 2 คน ทำงานเพื่อเลี้ยงผู้สูงอายุ 1 คน ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่ออนาคตของชาติ เพื่อที่จะเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศในอนาคตให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี¹¹

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 ได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชบายด้านการศึกษา เพื่อมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้น้อมนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผล ซึ่งประกอบด้วยแนวพระบรมราโชบาย 4 ประการ คือ *ประการแรก* การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ขยายความได้ว่าการมีความรู้ความเข้าใจต่อชาติบ้านเมือง การยึดมั่นในศาสนา การมั่นคงในสถาบันกษัตริย์ การมีความเอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชนของตน *ประการที่สอง* การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม ขยายความได้ว่าการรู้จักแยกแยะสิ่งที่ผิด - ชอบ / ชั่ว - ดี การปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีที่ชอบ สิ่งที่ดีงาม การปฏิเสธสิ่งที่ผิด สิ่งชั่ว และการช่วยกันสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง *ประการที่สาม* การมีงานทำ-มีอาชีพ ขยายความได้ว่าการเลี้ยงดูลูกหลานในครอบครัวหรือการฝึกฝนอบรม

¹⁰ จิราภรณ์ การะเกตุ. (2563). ประเทศไทยกับสังคมผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ 3 พ.ย.63.จาก <https://il.mahidol.ac.th/th/i-Learning-Clinic/general-articles/ประเทศไทยกับสังคมผู้สูง>

¹¹ ปินา กุตติพารามบิล. (2563). พัฒนาเยาวชนให้พร้อมรับมือกับอนาคตได้อย่างมั่นใจ. สืบค้นเมื่อ 2 พ.ย.63. จาก <https://www.unicef.org/thailand/th/stories/พัฒนาเยาวชนให้พร้อมรับมือกับอนาคตได้อย่างมั่นใจ>

ในสถานศึกษาต้องมุ่งให้เด็กและเยาวชน รักรงาน สู้งาน ทำจางงานสำเร็จ การฝึกฝน อมรมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรต้องมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียน การทำงานเป็น และมิงานทำในที่สุด การสนับสนุนผู้สำเร็จหลักสูตรมีอาชีพ มิงานทำงานสามารถ เลี้ยงตนเองและครอบครัว และ*ประการที่สี่*การเป็นพลเมืองดี ขยายความได้ว่า การเป็นพลเมืองดีเป็นหน้าที่ของทุกคน ครอบครัว – สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี การเป็นพลเมืองดี คือ “เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ต้องทำ” เช่นงานอาสาสมัคร งานบำเพ็ญ ประโยชน์ งานสาธารณกุศลให้ทำด้วยความมีน้ำใจ และความเอื้ออาทร^{12,13,14} หน่วยงานด้านการศึกษาทั่วประเทศได้ยึดถือพระบรมราโชบายนี้เป็นหลักในการผลิต เยาวชนไทย เพื่อมุ่งหวังให้เยาวชนไทยมีทัศนคติที่ดีในอนาคตและเป็นกำลังสำคัญ ในการพัฒนาบ้านเมือง

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ในฐานะหน่วยงาน ด้านความมั่นคงและคลังสมองของกองทัพไทย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของกระแส การเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีผลต่อพลังการขับเคลื่อนสังคมของเยาวชน ตลอดจน พระบรมราโชบายของรัชกาลที่ 10 ต่อการสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี ในอนาคต จึงได้จัดทำเอกสารวิจัย เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชน ไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” ขึ้น เพื่อตอบสนองพระบรมราโชบาย ของรัชกาลที่ 10 นโยบายของรัฐบาล รวมถึงนโยบายของกองทัพ โดยงานวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงอนาคต (Foresight) ที่มุ่งศึกษาถึงเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่มีโอกาส เกิดขึ้นได้ในอนาคตจากกรณีวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยมุมมองกรอบแนวคิดหรือ วิธีการที่ไม่เหมือนเดิม การคาดการณ์ที่มีวัตถุประสงค์เน้นที่การตัดสินใจเชิงนโยบาย

¹² สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). รายงานผลการดำเนิน โครงการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 สู่การปฏิบัติ. เอกสารอัดสำเนา. (หน้า 6)

¹³ กาญจนมา นาคสกุล. (ม.ป.ป.). พระบรมราโชบายด้านการศึกษา ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาล ที่ 10. สืบค้นเมื่อ 30 ต.ค.63. จาก <https://www.attth.org/พระบรมราโชบายการศึกษา/>.

¹⁴ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร. (ม.ป.ป.). พระบรมราโชบาย ด้านการศึกษา ในหลวงรัชกาลที่ 10. เอกสารอัดสำเนา. (บันทึกโดยเกษม วัฒนชัย องคมนตรี)

หรือการคาดการณ์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Foresight) นี้ พยายามบรรยายและอธิบายปัจจัยขับเคลื่อน (Drivers) ในปัจจุบันที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต วิกฤตภาพและทำความเข้าใจในภาพอนาคต (Scenario) ที่เกิดขึ้น รวมถึงการเตรียมพร้อมและวางแผนรองรับเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยเช่นกัน¹⁵ ซึ่งนับเป็นการมองภาพอนาคตของเยาวชนไทยและวางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเยาวชนที่ถือเป็นทรัพยากรบุคคลหลักของประเทศในการเป็นพลเมืองในยุคอนาคต

1.2 ปัญหาการวิจัย

1.2.1 ทศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติเป็นอย่างไร

1.2.2 แรงผลักดัน (Driving Force) ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติคืออะไร

1.2.3 ผลลัพธ์ของการทำการทดลอง (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง จากการนำแรงผลักดัน (Driving Force) ที่เป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.3.1 เพื่อศึกษาทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

1.3.2 เพื่อศึกษาแรงผลักดัน (Driving Force) ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

1.3.3 เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยใช้แรงผลักดัน (Driving Force) ที่เป็นตัวขับเคลื่อนผ่านการทำการทดลอง (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง

¹⁵ อภิวัฒน์ รัตนวราหะ. (2563). อนาคตศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.). หจก. ลีออคอินดีไซน์เวิร์ค. เชียงใหม่. หน้า 61-63.

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

เอกสารวิจัย เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” มีขอบเขตของการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยนี้มุ่งศึกษาประชากรที่เป็นเยาวชนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปลายจนถึงเยาวชนในระดับอุดมศึกษา

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

1.4.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา ใช้ระยะเวลาในการศึกษารวมทั้งสิ้น 12 เดือน ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2564

1.5 วิธีการศึกษา

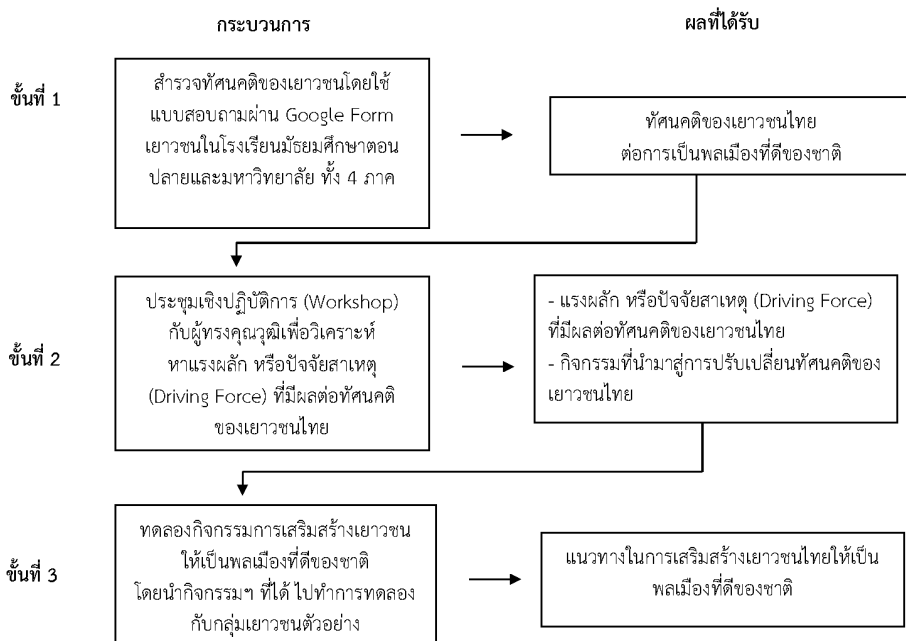
เอกสารวิชาการฉบับนี้เป็นการศึกษาการวิจัยแบบผสมผสานวิธีการ (Mixed Methods Research) ผู้ศึกษาได้แบ่งวิธีการศึกษาไว้ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 สํารวจทัศนคติของเยาวชนโดยใช้แบบสอบถามผ่านระบบ Google Form ในหัวข้อ “ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” กับเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและมหาวิทยาลัย ทั้ง 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ถึงทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดี ซึ่งผลลัพธ์จากขั้นตอนนี้เพื่อให้ทราบถึง **ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ**

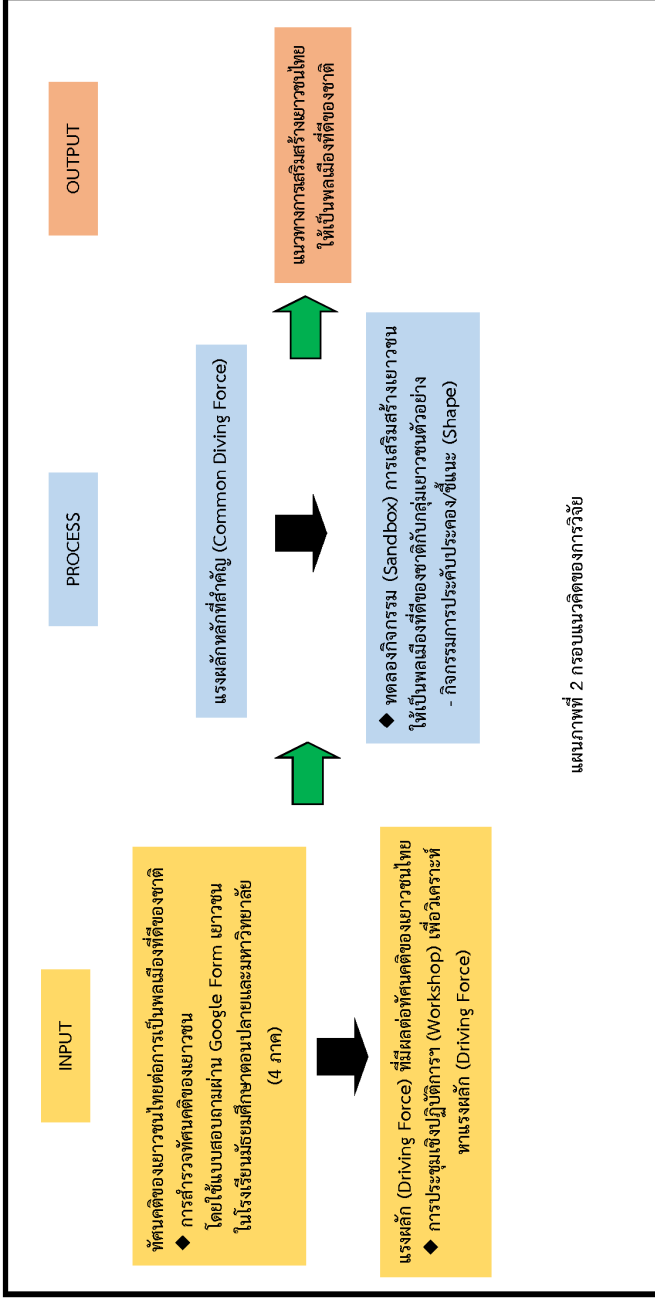
ขั้นที่ 2 จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) กับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อวิเคราะห์หาแรงผลักดันหรือปัจจัยสาเหตุ (Driving Force) ที่มีผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทย เพื่อคัดเลือกปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสูง (High Impact) ต่อทัศนคติของเยาวชนไทยในการสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

ขั้นที่ 3 นำแรงผลักดันหรือปัจจัยสาเหตุ (Driving Force) ที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติของเยาวชนไปทดลองกับเยาวชนตัวอย่าง เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

แผนภาพที่ 1 วิธีการศึกษา

1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 เยาวชนไทย หมายถึง บุคคลที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และนิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2563

1.7.2 ความเป็นพลเมือง หมายถึง **ทัศนคติต่อตนเอง/ส่วนบุคคล** ได้แก่ (1) การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเอง (2) การมีความซื่อสัตย์ ยึดถือความถูกต้อง และ (3) เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และ**ทัศนคติต่อผู้อื่น/ สังคม/ ประเทศชาติ** ได้แก่ (1) การมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (2) การมีจิตสาธารณะเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (3) การมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง และ (4) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.7.3 ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

1.7.4 แรงผลักดัน (Driving Force) หมายถึง แรงผลักดันที่ทำให้เยาวชนมีทัศนคติต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.8.1 ทำให้ทราบถึงทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองในอนาคต

1.8.2 ทำให้ทราบถึงแรงผลักดัน (Driving Force) ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองในอนาคต ซึ่งจะนำมาสู่การสร้างภาพเหตุการณ์อนาคต (Future Event) ของการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

1.8.3 เพื่อทำการทดลองกับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง โดยการนำแรงผลักดัน (Driving Force) ที่ที่เป็นตัวขับเคลื่อนกับการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

Self Esteem

political participation

Volunteer

Rights & Liberties

Social responsibility

DEMOCRACY

Social Media

Loyalty

บทที่ 2

บุคลิกของชนรุ่นเรา

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาในส่วนนี้ให้ความสำคัญกับการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่มีความเชื่อมโยงกับประเด็นของการวิจัย รวมถึงการทบทวนวรรณกรรมที่จะนำไปสู่การวางกรอบโครงการสำหรับการวิเคราะห์เนื้อหา และข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การรวบรวมจากแบบสอบถาม การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) และการทดลองกิจกรรม (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง เพื่อให้เกิดความชัดเจนในประเด็นของการศึกษา สามารถนำไปกำหนดขอบเขตให้ตรงตามวัตถุประสงค์ และนำไปสู่การตอบคำถามของการวิจัย ซึ่งการศึกษาในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- 2.1 ความหมายของเยาวชน
- 2.2 ความหมายของพลเมือง
- 2.3 การสร้างพลเมือง (Civic Education)
- 2.4 คุณลักษณะพลเมืองที่ดี
- 2.5 ชาตินิยม (Nationalism)
- 2.6 Scenario Planning
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของเยาวชน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554¹⁶ ได้ให้ความหมายของเยาวชนว่าหมายถึง บุคคลอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ เยาวชนไทย หมายถึง บุคคลที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี¹⁷ และกำลังศึกษา

¹⁶ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.สืบค้นจาก. <https://dictionary.orst.go.th/>. เมื่อวันที่ 29 ม.ค.64.

¹⁷ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ปี 2535.สืบค้นจาก<http://statstd.nso.go.th/definition/projectdetail.aspx?periodId=45&defprodefId=531>. เมื่อวันที่ 7 ม.ค.63.

อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และนิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2563

2.2 ความหมายของพลเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย¹⁸ พุทธศักราช 2560 หมวด 4 มาตรา 50 ได้ระบุถึงหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไว้ ดังนี้ (1) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดินรวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (3) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด (4) เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ (5) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ (6) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม (7) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ (8) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม (9) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ (10) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 ได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชบายด้านการศึกษา เพื่อมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้น้อมนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผล ซึ่งประกอบด้วยแนวพระบรมราโชบาย 4 ประการ คือ การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม การมีงานทำ-มีอาชีพ และการเป็นพลเมืองดี ซึ่งการเป็นพลเมืองดีในที่นี้ขยายความได้ว่า การเป็นพลเมืองดีเป็นหน้าที่ของทุกคน ครอบครัว – สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี การเป็นพลเมืองดี คือ “เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ควรทำ”

¹⁸ ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. เอกสารอัดสำเนา. หน้า 13-14

เช่น งานอาสาสมัคร งานบำเพ็ญประโยชน์ งานสาธารณกุศลให้ทำด้วยความมีน้ำใจ และความเอื้ออาทร¹⁹

วัชรินทร์ ชาญศิลป์²⁰ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย (Thai Youth's Citizenship) ได้ให้นิยามความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยไว้ว่าประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (2) ด้านการยึดมั่นในความถูกต้อง (3) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (4) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และ (5) ด้านการมีส่วนร่วม

บุญส่ง นาสวาง²¹ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีของเยาวชน ตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรม ได้นิยามความเป็นพลเมืองดี ว่าหมายถึงการปฏิบัติตนของเยาวชนตามหลักธรรมประกอบด้วย ด้านการยอมรับเป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพในระเบียบกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับของสังคมส่วนรวม ด้านสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล ซึ่งอยู่ร่วมกันในสังคมและมีการทำงานร่วมกัน มีการประสานประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กรร่วมกัน ด้านปัญญาธรรมเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในด้านของผู้ใช้สติปัญญาใช้เหตุผลและความถูกต้องในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน

นริศ จันทวรรณ²² ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี

¹⁹ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร. (ม.ป.ป.) พระบรมราชโองบาย ด้านการศึกษา ในหลวงรัชกาลที่ 10. เอกสารอัดสำเนา. (บันทึกโดยเกษม วัฒนชัย องคมนตรี)

²⁰ วัชรินทร์ ชาญศิลป์. (2561). ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย Thai Youth's Citizenship. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561). เอกสารอัดสำเนา. หน้า 192

²¹ บุญส่ง นาสวาง. (2560). การเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีของเยาวชน ตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรม. เอกสารอัดสำเนา. หน้า 6

²² นริศ จันทวรรณ. (ม.ป.ป.). ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง Democratic Citizenship: A Case Study of Undergraduates at the Main Campus of Ramkhamhaeng University. เอกสารอัดสำเนา. หน้า 107-108.

ส่วนกลาง Democratic Citizenship: A Case Study of Undergraduates at the Main Campus of Ramkhamhaeng University ได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ว่าประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ (1) การเคารพสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (2) ความสามารถในการปกครองตัวเอง และ (3) การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ฉัญฉัช วิภัติภูมิประเทศ²³ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต Democratic Citizenship of Dhurakij Pundit University Students ได้ให้ความหมายของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ว่าประกอบด้วย (1) ความเคารพกติกา (2) ความเคารพสิทธิผู้อื่น และ (3) ความรับผิดชอบต่อสังคม

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ²⁴ ได้ทำการศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้นิยามความเป็นพลเมือง ว่าหมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่แสดงออกถึงการมีความรู้ความเข้าใจ ความคิดหรือเจตคติ และการปฏิบัติตนในทางที่ดีงามว่า เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม รวมทั้งมีความเคารพผู้อื่น ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

อเนก เหล่าธรรมทัศน์²⁵ ได้ให้ความหมายของความเป็นพลเมืองว่า หมายความว่า ประชาชนหรือพลเมืองของรัฐ หรือสังคม หรือชุมชนที่อาศัยอยู่ที่มีความกระตือรือร้น รับผิดชอบต่อตนเองและต่อสาธารณะหรือส่วนรวม ประชาชนในชุมชน หรือสังคม หรือในรัฐ ต้องมีความกระตือรือร้น ลูกขึ้นมารับผิดชอบต่อ

²³ ฉัญฉัช วิภัติภูมิประเทศ. (2556). ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต Democratic Citizenship of Dhurakij Pundit University Students. เอกสารอัดสำเนา. หน้า 3.

²⁴ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. เอกสารอัดสำเนา. หน้า 2.

²⁵ อเนก เหล่าธรรมทัศน์.(2545).การเมืองของพลเมือง: สู่สหัสวรรษใหม่. สืบค้นจาก <http://library.nhrc.or.th/ULIB/dublin.php?ID=1455> เมื่อวันที่ 25 พ.ย.63.

กิจการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตน ทั้งการคิด พัฒนา และเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นที่รัฐจัดทำขึ้น เพื่อให้เกิดความเสมอภาค เป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความเป็นพลเมือง หมายถึง **ทัศนคติต่อตนเอง/ส่วนบุคคล** ได้แก่ (1) การมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อตนเอง (2) การมีความซื่อสัตย์ ยึดถือความถูกต้อง และ (3) เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และ**ทัศนคติต่อผู้อื่น/ สังคม/ ประเทศชาติ** อันได้แก่ (1) การมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (2) การมีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (3) การมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง และ (4) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.3 การสร้างพลเมือง (Civic Education)

เวอร์เนอร์ บลูเมนเทิล (Werner Blumenthal) หัวหน้าศูนย์ศึกษา (Head of Education Centers) ของมูลนิธิคอนราด อาเดนาว กล่าวในการประชุมเรื่อง “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education)” ว่า มนุษย์ไม่ได้มีถิ่นประชาธิปไตยมาตั้งแต่เกิด เขาจึงไม่ได้เกิดมาเพราะเป็นนักประชาธิปไตย นักประชาธิปไตยถูกสร้างขึ้นด้วยวิธีการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education)²⁶

Yvonne Hébert and Alan sears²⁷ นิยามการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง หมายถึง การสร้างบุคคลให้มีความรู้เรื่องระบอบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตยและมีทักษะในการมีส่วนร่วมทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของพลเมือง

กลุ่มการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของไทย (Thai Model of Civic Education) ภายใต้อาณัติของมูลนิธิเฟรดเดอริค เอแบร์ท (Friedrich Edert Stiftung)²⁸ ได้นิยามการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองว่า “การศึกษาเพื่อสร้างความเป็น

²⁶ ทิพย์พาร ดันตีสุนทร. (2553). ไปดู Civic Education ที่เยอรมัน. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.

²⁷ Yvonne Hébert and Alan sears. (2007). “Citizenship Education.” In Alan (May, 25.)

²⁸ Thai Civic Education (2557). การศึกษาในระบบ. สืบค้นจาก <http://www.thaiciviceducation.org/index.php/aboutus/vision> เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2564.

พลเมือง (Citizenship Education) คือ การพัฒนาศักยภาพประชาชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ดี มีความรับผิดชอบ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในฐานะเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา²⁹ ได้นิยามการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองว่าเป็นการศึกษาที่มุ่งปลูกฝังให้ประชาชนของรัฐมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่เหมาะสม มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นต่อการปกครอง รู้จักสิทธิ หน้าที่ และการปกป้องสิทธิของบุคคลและประโยชน์สาธารณะ มีความรู้ ความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอยู่บนข้อเท็จจริงและเหตุผล รวมถึงการมีทักษะในการเป็นพลเมืองที่ดีด้วย

ทิพย์พพร ต้นตีสุนทร กล่าวไว้ในหนังสือ “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง”³⁰ ว่า พลเมืองมีความแตกต่างจากมนุษย์ธรรมดาที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคม โดยคนจำเป็นต้องเลิกเห็นแก่ตัว ต้องพูดกันให้รู้เรื่อง มีเหตุผล มีวินัยในตนเอง มีความอดทน เคารพสิทธิผู้อื่น เป็นต้น โดยลักษณะความเป็นพลเมืองมี 5 ประการ ได้แก่ (1) การเป็นผู้มีความรู้ มีการศึกษาและสามารถมองเห็น เข้าใจสังคมของตนและโลก (2) ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมและสังคมเป็นหลัก (3) มีความรักในเสรีภาพ และมีความรับผิดชอบ (4) เคารพความเสมอภาค ความยุติธรรม และ (5) สามารถคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล

ปริญญา เทวานฤมิตร³¹ ได้ให้นิยาม “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง” คือ การฝึกฝนประชาชนเจ้าของประเทศให้ปกครองกันเอง ให้สามารถอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่าง ไม่ขัดแย้งกันเอง ทั้งนี้ การเรียนรู้และการฝึกฝนให้มีความสามารถในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับรูปแบบการสร้างไว้

²⁹ ศรีณู หมั่นทรัพย์ (2551) “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง.” วารสารสถาบันพระปกเกล้า ปีที่ 6, ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2551) หน้า 101-115. อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย.

³⁰ ทิพย์พพร ต้นตีสุนทร. (2555) การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เพรส จำกัด.

³¹ ปริญญา เทวานฤมิตร. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊กส์พับลิเคชันส์.

ดังนั้น (1) ให้ความสำคัญที่ตัวบุคคลหรือประชาชน (2) เน้นการสอน “การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง” ตามระบอบประชาธิปไตยที่พลเมืองปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ (3) การศึกษาเริ่มต้นจากความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและต่อชุมชน นำไปสู่ความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ (4) การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง และ (5) ผู้สอนเป็นเหมือน “วิทยากรกระบวนการจัดการกระบวนการการเรียนรู้”

ทั้งนี้ ระบอบประชาธิปไตยถือว่าเป็นต้นกำเนิดอุดมการณ์ทางการเมืองและความเป็นพลเมือง เช่น ในประเทศฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกาที่เป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาการประชาธิปไตยยุคใหม่ จากการปฏิวัติทางการเมืองเพื่อนำไปสู่การปกครองโดยประชาชนที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ สำหรับสหรัฐอเมริกา อุดมคติของพลเมืองถูกประกาศไว้ใน Declaration of Independence (ค.ศ.1776) ว่า “มีชีวิตที่มีเสรีภาพและมีสิทธิในการตามหาความสุขของตนเอง” ส่วนฝรั่งเศสประกาศไว้ใน Declaration of the Right of man and the Citizen (ค.ศ.1789) ว่า “อุดมคติของการเป็นพลเมืองมีความเกี่ยวข้องกับเสรีภาพ หลักทฤษฎี ความปลอดภัย และมีหน้าที่ในการต่อต้านการกดขี่” ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทั้งสองประเทศมีพัฒนาจริยธรรมแบบพลเมืองที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากสภาวะที่แตกต่างกันของอุดมคติของการเป็นพลเมือง³²

กล่าวได้ว่า จากคำนิยามและความหมายของการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองข้างต้นนั้น ชี้ให้เห็นว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง หมายถึง การศึกษาเพื่อมุ่งเน้นเพื่อปลูกฝังให้ประชาชนของรัฐมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดีและเหมาะสม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการปกครองที่มั่นคงและมีเสถียรภาพ ดังนั้น การให้ความสำคัญของการสร้างความเป็นพลเมืองเป็นสิ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งไม่ใช่การเสริมสร้างความรู้ให้แก่ประชาชนและไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะตามรัฐธรรมนูญ แต่รวมถึงการเป็นพลเมืองที่ดีด้วย โดยประชาชนต้องมี

³² สถาบันพระปกเกล้า. (2555). ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย (Citizenship in Thailand). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า. หน้า 6.

ความตื่นรู้ (Active Citizen) ต้องมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่างและเคารพกฎกติกาต่าง ๆ ของสังคม เห็นได้จากหลายประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกาและเยอรมนีมีการจัดให้มีการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) ขึ้น จนประสบความสำเร็จในการสร้างพลเมือง และกลายเป็นแบบอย่างให้กับประเทศอื่น ๆ จนกระทั่งปัจจุบันการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง จึงกลายเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปกครองของประเทศต่าง ๆ ³³

แนวทางการเรียนการสอนเพื่อสร้างพลเมืองในต่างประเทศ

ประเทศเยอรมนี มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการเมือง การปกครองและวิถีประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยมีกฎหมายด้านการศึกษา การเมืองในระดับประเทศและระดับมลรัฐได้กำหนดเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาของรัฐ ซึ่งประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม ท่ามกลางแหล่งความรู้ที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงมีการสนับสนุนและความร่วมมือของหลายภาคส่วนของสังคม ทั้งองค์ภาครัฐและภาคเอกชน³⁴ เช่น การก่อตั้งมูลนิธิหรือสถาบันการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากฝ่ายการเมืองต้องมีความเป็นกลาง โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ เยาวชน เพื่อมุ่งส่งเสริมความเป็นหนึ่งเดียวของประชาชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการที่ประชาธิปไตยจะมีความยั่งยืนได้นั้นประชาชนต้องเห็นพ้องกัน ให้การสนับสนุนและการเอาใจใส่ ท่ามกลางผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลาย โดยมีเนื้อหาประกอบไปด้วย สถาบันทางการเมือง รัฐธรรมนูญและกฎหมาย เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ คุณค่าประชาธิปไตย จริยธรรม

³³ วรากรณ์ สามโกเศศ. (2557). “การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง.” มติชน. สืบค้นจาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=22721&key=news_research. เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2564

³⁴ โรนฮาร์ด ไวล์ ปาฐกถาในการสัมมนา “บทบาทของการพัฒนาพลเมือง (Civic Education) เพื่อประชาธิปไตยที่ยั่งยืน: การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ไทยเยอรมนี” วันพฤหัสบดีที่ 7 กุมภาพันธ์ 2551 จัดโดย สถาบันพระปกเกล้า ร่วมกับคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท

แนวคิดทางการเมือง สันติสมานฉันท์และการปกป้องการใช้ความรุนแรง ความหลากหลาย และทางวัฒนธรรม สื่อ สมรรถภาพองค์การและการสื่อสาร มิติหญิงชาย โลกาภิวัตน์และสิ่งแวดล้อม³⁵

ประเทศแคนาดา³⁶ การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองมีหลักที่สำคัญคือ ต้องมีความเหมาะสมกับบริบท สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม การพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างพลเมืองจึงมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละรัฐ มีการเปิดสอนภาษาทางทั้งสองภาษาคือ ภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส รวมถึงการสนับสนุนโครงการเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในระดับประเทศ โดยมุ่งสร้างพลเมืองที่กระตือรือร้น (Active Citizenship) เข้าร่วมทางการเมืองและการจัดการชุมชน (Public Participation) โดยมีความเชื่อมั่นว่าประชาชนมีศักยภาพในการใช้อำนาจในการปกครองตนเอง มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การมีส่วนร่วมส่วนรวมทางการเมืองและมีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย รวมทั้งการช่วยเหลือผู้อื่นในชุมชน การเคารพกฎหมาย ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การเข้าใจเรื่องสิทธิโดยพื้นฐาน และการร่วมมือของชุมชน (Culture and Collaboration) ที่สัมพันธ์กับชีวิตของตน

ประเทศสหรัฐอเมริกา³⁷ แนวคิดด้านการจัดการเรียนการสอนและการอบรม เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองเป็นหน้าที่ของแต่ละรัฐ ซึ่งต้องมีการศึกษาวิจัย พัฒนาแบบเรียนและตำราเพื่อเป็นมาตรฐานกลางสำหรับการเรียนการสอนขั้นพื้นฐาน รวมทั้งมีความเหมาะสมกับทุกระดับชั้นและวัยของผู้เรียน โดยมีจุดประสงค์ของการเรียนการสอนเพื่อมุ่งสร้างให้พลเมืองเกิดความรู้ มีทักษะและทัศนคติต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ขอบเขตการศึกษาประกอบไปด้วย เรื่องการเป็นพลเมืองในบริบทของสิทธิมนุษยชน ภายใต้สังคมเปิดและการเมืองโลก ระบอบการปกครองรัฐ สถาบัน และกระบวนการอันเกี่ยวกับประเด็นสาธารณะ ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่ทรงอิทธิพลชื่อว่า “Center for Civic Education” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ ยังมี

³⁵ ทิพย์พพร ตันติสุนทร. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ, บริษัท พี.เพรส จำกัด.

³⁶ ศรีณยู หมั่นทรัพย์ (2551) “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง.”วารสารสถาบันพระปกเกล้า ปีที่ 6, ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2551) หน้า 101-115.

³⁷ อ่างแล้ว ศรีณยู หมั่นทรัพย์ (2551)

การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านงานบริการ (Service Learning) ด้วยหลักคิดที่ว่า “ความสมดุลของประชาธิปไตยอยู่ที่สิทธิพลเมืองกับภาระหน้าที่ต่อสังคม”

ประเทศอังกฤษ การสอนความเป็นพลเมืองให้ความสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบของพลเมืองต่อสังคมและจริยธรรม (Social and Moral Responsibility) (2) ความรู้ด้านการเมืองการปกครอง (Political Literacy) และ (3) การมีส่วนร่วมในชุมชน (Community Involvement)

ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ เช่น สวีเดน ได้ใช้หลักการสอนแบบการทำงาน (Work Methods) เชื่อมโยงระหว่างชีวิตจริงกับการสอน และเชื่อมโยงสู่พัฒนาต่าง ๆ เช่น งานสหกรณ์ งานสื่อ หรือแม้แต่ในบริษัท ภายใต้คำปรึกษาของครู และในประเทศฝรั่งเศสใช้กิจกรรม (Activity Methods) เช่น การเรียนจากสิ่งแวดล้อม โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา เป็นต้น

ในเครือรัฐออสเตรเลีย การสอนความเป็นพลเมืองมีรายละเอียดครอบคลุมความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เช่น ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย พรรคการเมือง รวมถึงขอบเขตของรัฐธรรมนูญ สิทธิและความรับผิดชอบของพลเมือง สิทธิมนุษยชน ภาคประชาสังคม การพัฒนาชุมชนและนานาชาติ เป็นต้น ³⁸

จากการศึกษาแนวทางการศึกษาเพื่อการสร้างพลเมืองของประเทศต่าง ๆ สรุปได้ว่า ประเด็นความรู้ ความเข้าใจนั้น มีเนื้อหาสาระที่กว้าง โดยมีรายละเอียดครอบคลุมการปกครองระบอบประชาธิปไตย ความรู้เกี่ยวกับประชาสังคม และความเป็นพลเมืองที่ติดตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งในประเทศแคนาดาและอังกฤษ เน้นให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน เพื่อเป็นการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ ขณะที่สหรัฐอเมริกาใช้วิธีการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ผ่านงานบริหารด้านสังคม อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในหลายประเทศจะมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างไป แต่ท้ายที่สุดแล้ว กระบวนการ ³⁸ จินตนา ศรีนุกุล, (2557). ศูนย์เรียนรู้การเมืองและการเลือกตั้งอาเซียน: แนวทางการให้การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 6 ปี 2557 สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ

เรียนรู้มักจะมีที่การสร้างพลเมืองที่ดีที่มีความรู้เรื่องหลักของประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อระบอบการปกครองประชาธิปไตยและทักษะในการมีส่วนร่วมทางสังคม มีความรับผิดชอบในสิทธิหน้าที่ของตน รวมถึงให้ความสำคัญกับความเสมอภาคความเท่าเทียม

ทั้งนี้ หากมองย้อนกลับไปถึงแนวทางการสร้างพลเมืองของประเทศไทย อย่างที่ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล ได้ให้ความเห็นไว้ว่า อดีตประเทศไทยไม่เคยมีการสร้างพลเมือง หรือการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองทั้งในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เพราะถ้าหากเรียนเรื่องประชาธิปไตยต้องเรียนที่มหาวิทยาลัยในคณะรัฐศาสตร์หรือนิติศาสตร์เท่านั้น หรือแม้จะมีการสอนอยู่ในองค์กรอย่างสถาบันพระปกเกล้า แต่กลุ่มเป้าหมายก็ไม่ใช่นักเรียนในระดับประชาชนทั่วไป³⁹ ซึ่งในปัจจุบันกระบวนการที่ตนดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไป เช่น การจัดการการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายต่อเนื่อง 12 ปี และการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษามากขึ้น เป็นต้น

2.4 คุณลักษณะพลเมืองที่ดี

United Nations Education, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)⁴⁰ ได้ระบุคุณลักษณะพลเมืองที่ดีไว้ 3 ประการ ได้แก่ (1) มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ประเด็นต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น โรงเรียน และสังคม (2) มีความพร้อมที่จะสังเกตมิติต่าง ๆ รอบตัว ของปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ และ (3) มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ และเข้าร่วมในการลงมือกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอนาคตที่ยั่งยืน

ปลินธร เพ็ชรฤทธิ⁴¹ กำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีที่ควรพัฒนาไว้ 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านพื้นฐาน คือ การเป็นผู้หาคำความรู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ปัญหา

³⁹ นฤมล ทับจุมพล. (2551). การให้การศึกษาด้านการเมืองเพื่อพัฒนาพลเมือง, เรียบเรียงการสัมมนา บทบาทการพัฒนาพลเมืองเพื่อประชาธิปไตยที่ยั่งยืน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ไทย-เยอรมนี วันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551. (กรุงเทพฯ: มูลนิธิ ฟรีดริค เอแบร์ท).

⁴⁰ UNESCO. (2550). "Citizenship Education." สืบค้นจาก http://www.unesco.org/education/tlsf/mods/theme_b/mod07.html. เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2564

⁴¹ ปลินธร เพ็ชรฤทธิ. (2550). สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของครูสังคมศึกษา. คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อย่างมีเหตุผล สนใจข้อมูลข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (2) ด้านจิตใจ คือ การเป็นผู้มีวิจาร์ณญาณในการแยกแยะความผิดชอบชั่วดี คุณและโทษ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม คือ เป็นผู้รู้คุณค่า อารมณ์รักชาติ ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของไทย ช่วยเหลือเกื้อกูลโดยไม่เห็นแก่ตัว (4) ด้านการเมืองและประชาธิปไตย คือ การเป็นผู้ที่สนใจและมีส่วนร่วมทางการเมือง รู้และเข้าใจสิทธิทั้งต่อตนเองและผู้อื่น และ (5) ด้านเศรษฐกิจ คือ เป็นผู้ที่มีความสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศ รู้และเข้าใจพื้นฐานทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ

ณัฐนันท์ ศิริเจริญ⁴² กล่าวถึงแนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) ด้านสังคม อาทิ การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การยอมรับเหตุผลของผู้อื่น การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ การเคารพระเบียบของสังคม และการมีจิตสาธารณะ โดยเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมและรักษาสาธารณสมบัติ (2) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การประหยัด อดออม การซื้อสัตย์สุจริตต่ออาชีพ การใช้เวลากว่า ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีความซื่อสัตย์ ยึดถืออุดมการณ์ที่ดีต่อชาติเป็นสำคัญ และ (3) ด้านการเมืองการปกครอง อาทิ การเคารพกฎหมาย การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การกล้าเสนอความคิดเห็นต่อส่วนรวม กล้าเสนอตนเองในการทำหน้าที่ต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ

ผู้เชี่ยวชาญของ The Hong Kong Institute of Education (HKIED)⁴³ ได้สรุปคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีในระดับนานาชาติที่เหมาะสมกับสังคมในศตวรรษที่ 21 ควรมีลักษณะ ดังนี้ (1) มีความสามารถในการมองปัญหาและแก้ไขปัญหาได้ในฐานะของคนในสังคมโลกาภิวัตน์ (2) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ และบทบาทของตนเอง (3) มีความสามารถในการทำความเข้าใจ ยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม (4) สามารถคิดในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์

⁴² ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. (2555). “การใช้สื่อบูรณาการเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยไทย.” Veridian E-Journal Vol.5 No. 1 January – April.

⁴³ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). รายงานการวิจัยเอกสารการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.

(Critical Way) อย่างเป็นทางการ (5) มีเจตนารมณ์ที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี มีเจตนารมณ์ที่จะปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต อุปนิสัยการบริโภคที่เอื้อต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (6) สามารถที่จะรับรู้ ปกป้องสิทธิมนุษยชาติ สิทธิสตรี และสิทธิของชนกลุ่มน้อย และ (7) มีเจตนารมณ์และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองทั้งในระดับชุมชน ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

ทั้งนี้ การทำความเข้าใจคุณลักษณะที่ดีของความเป็นพลเมืองที่เหมาะสม หมายถึง การรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน เคารพสิทธิของผู้อื่น เชื่อมมั่นในความเสมอภาคของความเป็นมนุษย์ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ อย่างไรก็ตาม เราอาจต้องพิจารณาร่วมกับบริบททางสังคมในขณะนั้นควบคู่ด้วย

2.5 ชาตินิยม (Nationalism)

แนวคิดชาตินิยมหรือลัทธิชาตินิยม (Nationalism) เป็นที่รู้จักมากขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 หรือที่เรียกว่าสมัยภูมิธรรมหรือยุคเรืองปัญญา (Enlightenment) ที่การค้นหาคำตอบทางวิทยาศาสตร์มีความเข้มข้นขึ้น มีการค้นพบทฤษฎีและวิทยาการใหม่ ๆ ชนชั้นกลางได้รับการศึกษาและมีอำนาจทางเศรษฐกิจ อีกทั้งเป็นยุคที่ให้ความสนใจกับความสามารถของมนุษย์เช่นเดียวกับยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) ในคริสต์ศตวรรษที่ 14 การค้นพบศักยภาพในตัวของมนุษย์มากมายในยุคเรืองปัญญาได้รับแรงส่งจากระบบปรัชญาการเมืองแบบเสรีนิยมของจอห์น ล็อก (John Lock) ที่มีแนวคิดที่มนุษย์มีเสรีภาพในการแสดงความเห็น เป็นเจ้าของชีวิตตนเองอย่างเท่าเทียมกัน และการปกครองที่ดีเกิดจากความยินยอมพร้อมใจของประชาชน (Consent) ทำให้ผู้คนกล้าในยุคนี้ตั้งคำถามต่อความชอบธรรมของคนบางกลุ่มที่ถูกประทานมาโดยพระเจ้า (God-given legitimacy)⁴⁴ จากแนวคิดที่ว่ามนุษย์ถูกสร้างขึ้นมาอย่างเท่าเทียมเข้มข้นมากซึ่งนำมาสู่การปฏิวัติระบอบศักดินาในฝรั่งเศสในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 และสถาปนารัฐที่มีเสรีภาพขึ้น พร้อมกับการประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง (Déclaration des

⁴⁴ Zacharia, C. (2021). 4 Enlightenment Ideas That Changed the World. สืบค้นจาก <https://bit.ly/3ixmPYc> เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564

droits de l'homme et du citoyen)⁴⁵ ได้รับอิทธิพลมาจากการปฏิวัติในสหรัฐอเมริกา⁴⁶ ซึ่งมีการตีพิมพ์แนวคิดนี้เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1789 อย่างไรก็ตามประเทศที่เป็นผู้นำในการนำแนวคิดชาตินิยมมาสร้างความเปลี่ยนแปลงโดยใช้ระบบการเมือง คือ “ประเทศอังกฤษ” ที่ชนชั้นกลางมีอำนาจในสภาและดำเนินการเปลี่ยนแปลงโดยใช้ระบบรัฐสภา จึงกล่าวได้ว่ายุคนี้ถือเป็นชาติที่แท้จริง แต่เป็นยุคชาตินิยมของชนชั้นกลาง ที่ทำให้ชนชั้นกลางประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจที่เน้นอุตสาหกรรม มีความศิวิไลซ์ผ่านการล่าอาณานิคม

ยุคที่ชาตินิยมเป็นอุดมการณ์ของชนชั้นกรรมชีพ เกิดขึ้นท่ามกลางสงครามโลกครั้งที่ 1 ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นยุคที่แนวคิดชาตินิยมถูกแพร่หลายเป็นอย่างมาก แนวคิดชาตินิยมใช้เป็นแนวคิดในการเคลื่อนไหวทางการเมือง (Political Doctrine) จึงถูกเชื่อมโยงกับลัทธินิยมเชื้อชาติที่รวบรวมเชื้อชาติเดียวกันและกีดกันเชื้อชาติอื่น เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างชนชั้นนายทุนกับชนชั้นกรรมมาชีพ จึงเกิดการนำแนวคิดสังคมนิยม (เน้นความเสมอภาค) เข้ามาผสมผสานกับแนวคิดชาตินิยม ทำให้ความพยายามในการต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบทางสังคมใหม่ หรือการกอบกู้ชาติผูกโยงกับแนวคิดชาตินิยมที่แสดงความสัมพันธ์ของการต่อสู้ระหว่างชนชั้นปกครองและชนชั้นแรงงาน

ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19-20 แนวคิดชาตินิยมได้แผ่ขยายจากยุโรปสู่แถบอเมริกาเหนือและลาตินอเมริกานำมาซึ่งเกิดรูปแบบรัฐสมัยใหม่ หรือ รัฐชาติ (National State) พร้อมกับการล่มสลายของจักรวรรดิ และระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ทำให้คำว่า “รัฐชาติ” หรือ “ชาติ” มีความหมายต่อการเมืองและการใช้ชีวิตของประชาชนในชาติ⁴⁷

⁴⁵ National Assembly of France. (1789). The Declaration of the Rights of Man and of the Citizen. สืบค้นจาก <https://bit.ly/3jEGpTi> เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564

⁴⁶ The U.S. National Archives and Records Administration. (1776). Declaration of Independence: A Transcription. สืบค้นจาก <https://bit.ly/34qxiiU> เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564

⁴⁷ ซีร์จูทา เมมิน. (2558). แนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมที่ปรากฏในนวนิยายของทมยันตี. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. 6(1-2): หน้า 25-45.

มีการให้ความหมายของ Nationalism ไปในแนวทางที่หลากหลายขึ้นอยู่กับบริบทการศึกษา ในภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรม⁴⁸ สามารถสรุปได้ว่า Nationalism หมายถึง ความปรารถนาของกลุ่มคนที่มีเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา ประวัติศาสตร์เดียวกัน ฯลฯ ที่จะสร้างประเทศเอกราชที่มีอิสระทางการเมือง และมีความเชื่อที่ว่าเป็นชาติที่เหนือกว่าชาติอื่น (National Superiority) คำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ประเทศตนเอง และอาจนำไปสู่การกีดกันหรือทำให้ชาติอื่นเสียผลประโยชน์ อันเนื่องมาจากความรู้สึกรักและผูกพันกับประเทศของตนเองอย่างมาก

โดยในการศึกษาทางสังคมศาสตร์ Nationalism หมายถึง ความรู้สึกรักใคร่และความภาคภูมิใจของประชาชนที่มีต่อประเทศของตน ในขณะที่ด้านการเมืองการปกครอง Nationalism เป็นความปรารถนาเพื่อเอกราชทางการเมืองในประเทศที่ยังถูกปกครองด้วยประเทศอื่น⁴⁹

แฮร์ริส มายโลไนส์ และ เมยา ทูดอร์ (Harris Mylonas & Maya Tudor)⁵⁰ ได้สรุปแนวคิดเรื่องชาตินิยมผ่านมุมมองด้านการเมืองและชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาจากมิติด้านอุดมการณ์และการปฏิบัติ

⁴⁸ Cambridge Dictionary; Macmillan Dictionary; Oxford Languages สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564

⁴⁹ Cambridge Dictionary. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564

⁵⁰ Mylonas, H. & Tudor, M. (2021). Nationalism: What We Know and What We Still Need to Know. *Annual Review of Political Science*. 24: pp.109–132.

ตารางที่ 1 แนวคิดเรื่องชาตินิยม

	ทางการเมือง (เน้นกิจกรรมทางการเมือง ของชนชั้นสูงและรฐาพ กรรม)	ทั่วไป (เน้นที่วัฒนธรรมการใช้ ชีวิต ความคิด และความรู้สึกของ ผู้ที่ไม่ใช่ชนชั้นสูง)
อุดมการณ์ (ชาตินิยม เป็นชุด ความคิดที่แคบ)	Gellner (1983) “หลักการ ทางการเมือง ซึ่งถือได้ว่าฝ่าย การเมืองและชาติควรเป็นสิ่งที่ สอดคล้องกัน”	Kosterman and Feshbach (1989) “การรับรู้ถึงการเป็นชาติที่ ดีที่สุดและการปฏิบัติเพื่อปกครอง ชาติ”
การปฏิบัติ (ชาตินิยม เป็น แนวทางปฏิบัติ ทางสังคมที่มีความ หมาย)	Brubaker (2004) “การเรียก ร้องของผู้คนให้เกิดความจงรัก ภักดี ความเอาใจใส่ ความเป็น น้ำหนึ่งใจเดียวกัน [. .] ใช้ [. .] เพื่อเปลี่ยนวิธี ที่คนมองตัวเอง กระตุ้นให้เกิด ความจงรักภักดี ปลุกเร้าพลัง และความต้องการที่ชัดเจน”	Brubaker (1996) “ชุดของ อุดมการณ์ แนวทางปฏิบัติ ที่ แตกต่างกันของแต่ละแห่งภายใต้ วัฒนธรรมสมัยใหม่ที่มีการเมืองและ การใช้ชีวิตมีความเชื่อมโยงกัน”

แปลจาก: Mylonas and Tudor (2021)

แม้ว่า Nationalism จะมีความหมายหลากหลาย แต่สามารถสรุปได้
2 ประการหลัก⁵¹ คือ (1) เจตคติที่สมาชิกในชาติมีความใส่ใจในอัตลักษณ์ของตน
ในฐานะสมาชิกของชาตินั้น และถือว่าประเทศของตนมีความสำคัญด้านอำนาจ
และความจงรักภักดีเหนือว่าประเทศอื่น และ (2) การกระทำที่สมาชิกในชาติ
เพื่อพยายามที่บรรลุ (หรือรักษา) อธิปไตยทางการเมืองบางรูปแบบ

แอนดรูว์ เฮย์วูด (Andrew Heywood)⁵² นักรัฐศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้เสนอ
ประเภทแนวคิดชาตินิยมหรือลัทธิชาตินิยม 4 ประเภท ได้แก่

⁵¹ Nielsen (1998–9). In Stanford Encyclopedia of Philosophy. (2020). Nationalism. สืบค้น
จาก <https://plato.stanford.edu/entries/nationalism/#BasiConcNati> เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564

⁵² Heywood, A. (2014). Political Ideologies : an Introduction 4th edition. (New York :
Palgrave Macmillan).

1. ชาตินิยมแบบเสรี (Liberal Nationalism) เป็นรูปแบบชาตินิยมในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่มีแนวคิดที่ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนและการเมืองเป็นเรื่องเดียวกับชีวิตทั่วไป และชาติควรมีอิสระในการปกครอง ซึ่งระหว่างชาติต่าง ๆ ควรมีความเท่าเทียมกัน โดยดำเนินนโยบายทางการทูตด้วยหลักความเท่าเทียมระหว่างชาติ โดยนักชาตินิยมแนวคิดแบบเสรีเชื่อว่า ควรก่อให้เกิดสันติภาพและการเคารพซึ่งกันและกัน โดยพลเมืองในชาติมีเสรีภาพทางการเมือง เสมอภาค และมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักการประชาธิปไตย

2. ชาตินิยมแบบอนุรักษ (Conservative Nationalism) เกิดหลังชาตินิยมแบบเสรี ที่นักชาตินิยมแบบอนุรักษมองว่าชาตินิยมแบบเสรีเกิดขึ้นได้ เพราะการปฏิวัติระบอบเก่า ซึ่งเป็นเรื่องตรงกันข้ามกับประเพณีนิยม (Traditionalism) ที่เป็นแนวคิดหลักของชาตินิยมแบบอนุรักษ โดยชาตินิยมแบบอนุรักษต้องการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของประวัติศาสตร์ของแต่ละชนชาติ และให้ความสำคัญกับแก่สถาบันเก่าแก่ที่มีบทบาทมานานและชีวประวัติของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์

3. ชาตินิยมแบบขยายอำนาจ (Expansionist Nationalism) เน้นการใช้กำลังทหาร (Militaristic) ที่มุ่งเน้นการขยายอำนาจและดินแดน เกิดขึ้นในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งชาตินิยมแบบขยายอำนาจเชื่อมโยงกับลัทธิจักรวรรดินิยม (Imperialism) ที่ผู้คนมีความพึงพอใจเมื่อได้รู้สึกกว่าชาติของตนเองดีกว่าชาติอื่น และเชื่อถือในผู้นำที่สามารถขยายอำนาจอันเกรียงไกร โดยชาตินิยมแบบนี้มีแนวโน้มที่จะต้องการฟื้นฟูระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

4. ชาตินิยมแบบต่อต้านการล่าอาณานิคมและหลังการล่าอาณานิคม (Anti-colonial and Postcolonial Nationalism) เกิดขึ้นในประเทศที่กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนาที่อยู่ระหว่างการต่อต้านการปกครองโดยประเทศอื่นที่ประชาชนพื้นเมืองต้องการปกครองชาติตนเองด้วยเผ่าพันธุ์ตนเอง (National Liberation) และไม่ต้องการให้ประเทศอาณานิคมที่เป็นเจ้าแนวคิดชาตินิยมปกครองอีกต่อไป เช่น อินเดียที่ได้รับเอกราชคืนจากอังกฤษ ชาตินิยมแบบนี้กลายเป็นพลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เข้มแข็งที่ยึดหลักคิดที่ว่าแต่ละชาติควรมีเอกราช

สรุปได้ว่า ชาตินิยมเป็นอุดมการณ์ที่อ่อนไหวและแคบ ที่ให้ความสำคัญกับการเป็นสมาชิกในประเทศที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ (เช่น เพศ พรรคการเมือง หรือ เศรษฐกิจและสังคม) แสดงถึงความรักที่มีต่อชาติที่ไกลเกินกว่าความรักในถิ่นฐานบ้านเกิด แสวงหาความแตกต่างจากชาติอื่น และพยายามรักษาเอกลักษณ์ของชาติตนเองไว้ รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ของตัวแทนชาติในเวทีระดับนานาชาติ ซึ่งความเป็นชาตินิยมที่แข็งแกร่ง ถือเป็นเครื่องมือนำไปสู่การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สังคมสามารถควบคุมการดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามความเชื่อหลักเดียวกัน และจะสามารถผลักดันให้เกิดความรู้สึกรักต่อชาติ ชาติพันธุ์ และหวงแหนชาติได้

2.6 Scenario Planning

ภายใต้พลวัตทางวัฒนธรรม การเมือง รวมไปถึงการดำเนินองค์กร ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ระดับมหภาคโดยมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและคาดการณ์ได้ยาก การทำนายสถานการณ์ในอนาคตอาจจะไม่สามารถใช้ข้อมูลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตหรือปัจจุบันในการคาดการณ์อย่างเพียงพอ ซึ่งความพยายามคาดการณ์สถานการณ์ที่ในอนาคตนี้เป็นความพยายามในการจัดการความเสี่ยงขององค์กร องค์กรที่พยายามปรับตัวเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงจะออกแบบกลยุทธ์และวางแผนรองรับต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและกระทบต่อองค์กรในอนาคต

อย่างไรก็ตาม ในองค์กรที่ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนภายนอกที่สูง หรือเคยมีเหตุที่ไม่คาดคิดที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรสูงบ่อยครั้งในอดีต หรือองค์กรที่ถึงทางตันในการคิดเชิงกลยุทธ์เนื่องจากติดกับดักของงานประจำ หรือระบบการทำงานที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ หรือเป็นองค์กรที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปมากจากอดีต รวมไปถึงคู่แข่งนำ Scenario Planning เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน พอล เจ. เอช. โชว์เมคเกอร์ (Paul J. H. Shoemaker)⁵³ ได้แนะนำว่า Scenario Planning เป็นรูปแบบการวางแผนที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับองค์กรที่อยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว

⁵³ Schoemaker, P. J. H. (2016) Scenario Planning. Palgrave Publishers Ltd. pp. 1-8.

Scenario Planning หรือในภาษาไทยอาจใช้คำว่า การสร้างภาพจำลองในอนาคต หรือการวางแผนสำหรับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน หรือ การวางแผนด้วยสถานการณ์ เป็นต้น ที่สามารถเข้าใจได้ว่าเป็นการทำนายสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นพร้อมกับแผนการปฏิบัติงาน (Action Plan) เพื่อปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้เข้ากับสถานการณ์ได้ โดย Scenario Planning เป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าสามารถรับมือกับความไม่แน่นอนในปัจจุบันที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนระดับโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว⁵⁴ ผ่านการนำมาใช้เพื่อช่วยในการตัดสินใจในอุตสาหกรรมการบิน การท่องเที่ยว อสังหาริมทรัพย์ รวมไปถึงการกำหนดนโยบายสาธารณะนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 เป็นต้นมา⁵⁵

Scenario Planning เป็นกระบวนการในการพัฒนามุมมองอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคตที่องค์กรอาจต้องเผชิญ โดยการวิเคราะห์ความไม่แน่นอนสำคัญที่สามารถเปลี่ยนแปลงสถานะขององค์กรในอนาคตออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ⁵⁶ ถือเป็นเครื่องมือในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาองค์กรในระยะกลาง (Medium-term Horizon) ⁵⁷ ซึ่ง Scenario Planning มีแนวทางที่แตกต่างกับการพยากรณ์แบบดั้งเดิม (Traditional Forecasting) ในการจัดการความไม่แน่นอน โดย Scenario Planning ไม่เน้นที่ความถูกต้องของการทำนายอนาคต แต่เน้นที่การเล่าเรื่องและเปลี่ยนความคิด (Storytelling and Changing Mindsets)⁵⁸ เป็นกระบวนการสร้างรูปแบบอนาคตที่เป็นไปได้จำนวนหนึ่งที่น่าเชื่อถือแต่ยังไม่แน่นอน เพื่อช่วยให้องค์กรพัฒนากลยุทธ์ที่ดีจนสามารถเตรียม

⁵⁴ DHL (2012) Delivering tomorrow: logistics 2050 a scenario study

⁵⁵ Wilkinson, A. & Eidinow, E. (2008). Evolving practices in environmental scenarios: a new scenariotypology. Environ Res Lett. pp.3.

⁵⁶ อ้างแล้ว Schoemaker (2016)

⁵⁷ Shoemaker (1995) Lindgren & Bandhold (2003) and van der Heijden (2005) in Dean, M. (2019). Scenario Planning: A Literature Review. In *Multi-modal Otiation of Road-space in Europe* (pp. 5-21). London: University College London.

⁵⁸ อ้างแล้ว Schoemaker, P. J. H. (2016).

องค์กรให้พร้อมรับมือต่ออนาคตที่ไม่แน่นอนได้⁵⁹ ในขณะที่การพยากรณ์แบบดั้งเดิมเน้นการวิเคราะห์ตัวเลขและแจกแจงความน่าจะเป็น ที่มีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะสถานการณ์ แต่ Scenario Planning เน้นเหตุผลเบื้องหลังการคาดการณ์ โดยให้ความสำคัญต่อสาเหตุของความไม่แน่นอน Scenario Planning จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งภายใต้สภาวะที่มีความไม่แน่นอนสูงและซับซ้อน เพราะ Scenario Planning เป็นวิธีการที่เริ่มต้นด้วยการท้าทายความคิดของกลุ่มผู้นำหรือสมาชิกทั้งหมดขององค์กร

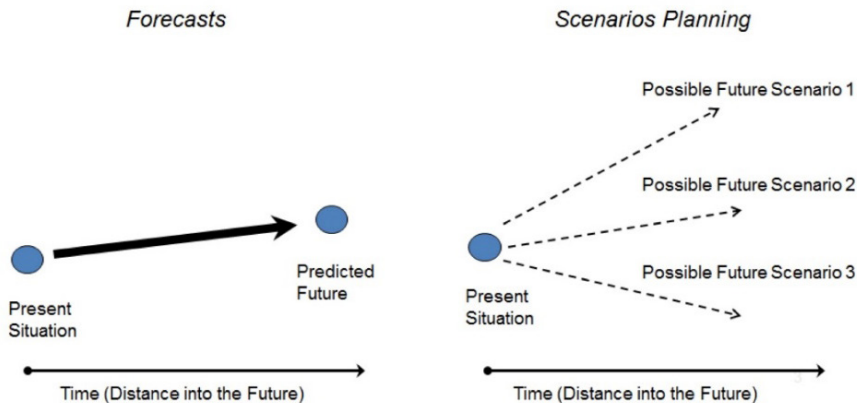
มาร์โค ดีน (Marco Dean)⁶⁰ ได้เปรียบเทียบการพยากรณ์/การคาดการณ์สถานการณ์แบบดั้งเดิมกับ Scenario Planning ที่การพยากรณ์แบบดั้งเดิมนั้นใช้ปัจจัยแนวโน้มในปัจจุบันและข้อมูลเชิงปริมาณและสถานการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีต การคาดการณ์อนาคตเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์องค์กร ในขณะที่ Scenario Planning แสดงให้เห็นภาพอนาคตภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างที่อาจเกิดขึ้นได้ และมีผลกระทบต่อองค์กร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจกำหนดกลยุทธ์ที่ครอบคลุมและแข็งแกร่งเพื่อให้องค์กรมีความสามารถในการรับมือกับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นโดยบังเอิญในอนาคต

⁵⁹ Hodgkinson & Wright. (2002); Brauers & Weber. (1988); Schoemaker. (1995); Schwartz. (1996); Simpson. (1992); van der Heijden, Bradfield, Burt, Cairns, & Wright. (2002); Brauers & Weber. (1988) and Mylonopoulos & Doukidis. (2003) In Shawn, M. K. & Kevin, J. S. (2008). Scenario Planning: Toward a More Complete Model for Practice. *Advance in Developing Human Resources*. 10(2). pp.166-178.

⁶⁰ Dean, M. (2019). Scenario Planning: A Literature Review. In Multi-modal Otiisation of Roadspace in Europe (pp. 5-21). London: University College London.

แผนภาพที่ 3 การเปรียบเทียบระหว่างการพยากรณ์/การคาดการณ์ กับ Scenario Planning

Figure 1 – Comparison between single-point forecasts and scenarios planning.

ที่มา: (Dean, 2019)

Schoemaker ได้เสนอกระบวนการสร้าง Scenario 10 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. กำหนดขอบเขตของประเด็นที่ต้องการทำความเข้าใจให้ดีขึ้น ในเงื่อนไขของกรอบเวลา ขอบเขต และตัวแปรตัดสินใจ (Define the issues you wish to understand better in terms of time frame, scope and decision variables) เช่น ราคาแก๊สธรรมชาติในช่วง 5 ปีข้างหน้าในตะวันออกไกล โดยนำข้อมูลในอดีตมาทบทวนเพื่อประเมินตัวแปรความไม่แน่นอนที่สำคัญ (เช่น ราคาน้ำมัน) ซึ่งจะปรากฏตัวแปรสำคัญในอดีตที่เชื่อมโยงกัน โดยควรกำหนดขอบเขตที่เหมาะสมต่อการวางแผนขององค์กร
2. วิเคราะห์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (Identify the major stakeholders) ที่มีความสนใจและมีข้อมูลเชิงลึกที่แตกต่างในประเด็นที่กำหนดขึ้น หรืออาจได้รับ

ผลกระทบจากประเด็นดังกล่าว หรือเป็นผู้ที่มีอิทธิพลที่สำคัญมากต่อสภาพแวดล้อมขององค์กร โดยระบุบทบาท ผลประโยชน์ และขอบเขตอำนาจ

3. ระบุแนวโน้มในปัจจุบันหรือปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อองค์กร (Make a List of Current Trends or predetermined elements that will affect the issue(s) of interest) เช่น กฎระเบียบ ความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี โดยระบุวิธีการและเหตุผล (How and Why) ที่แนวโน้มหรือปัจจัยดังกล่าวจะส่งอิทธิพลใด ๆ ต่อองค์กร ด้วยประโยคที่กระชับ เข้าใจง่าย สามารถสร้างแผนภาพ (Diagram) ช่วยในการแสดงความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ โดย Schoemaker ได้แสดงตัวอย่างแผนภาพแนวโน้มที่สำคัญ (Important Trends) ของบริษัทขนาดกลาง ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งตะวันตกของอเมริกา อยู่ในอุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์ซ่อมบำรุงที่ใช้เทคโนโลยีระดับกลางและอะไหล่ ที่ทำตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยระบุแนวโน้มภายนอกองค์กรที่สำคัญ (External Trends: T) เช่น T1 การแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในอุตสาหกรรมเดียวกัน แล้วจึงประเมินผลกระทบ (Impact) และจัดลำดับแนวโน้มเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวโน้มภายนอกองค์กรที่สำคัญ (Important Trends)

		Impact
T ₁	Increased global competition	-
T ₂	Maturing US and global markets	-
T ₃	Increased opportunities in the far east	+
T ₄	Continued high US labor cost	-
T ₅	Declining budgets in the military	-
T ₆	Increased overseas sourcing	?
T ₇	Weakening union power	+
T ₈	Consumer emphasis on high quality	+
T ₉	Increased product differentiation	?
T ₁₀	Labor competent declining in product	+
T ₁₁	Technology shift toward simpler designs	-

Global	T ₁	T ₂	T ₃	
National	T ₄	T ₅	T ₆	T ₇
Industry		T ₈	T ₉	
Technology		T ₁₀	T ₁₁	

ที่มา: (Schoemaker, 2016)

4. วิเคราะห์ความไม่แน่นอนสำคัญ (Identify Key Uncertainties)

ซึ่งผลลัพธ์อาจจะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินการตามกลยุทธ์ขององค์กร โดยอธิบายสั้น ๆ ว่าทำไมความไม่แน่นอนเหล่านี้มีความสำคัญและสัมพันธ์กันอย่างไร โดย Schoemaker ได้แสดงตัวอย่างแผนภาพความไม่แน่นอนที่สำคัญ (Key Uncertainties: U) และช่วงที่ความไม่แน่นอนอาจเกิดขึ้น แล้วจึงประเมินผลกระทบต่อองค์กรในแต่ละช่วง เช่น U5 ระดับความต้องการของผู้บริโภค เกิดได้ในช่วง (1) ความต้องการสินค้าสูง ส่งผลบวกต่อองค์กร และ (2) ความต้องการสินค้าต่ำ ส่งผลลบต่อองค์กร ดังแสดงใน ตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความไม่แน่นอนที่สำคัญ (Key Uncertainties)

		Impact
U ₁ : Dollar's strength against relevant currencies	(1) Much higher	- -
	(2) Higher	-
	(3) Same	0
	(4) Lower	+
	(5) Much lower	+ +
U ₂ : Fundamental technological change	(1) Much	?
	(2) Medium	0
	(3) Little	+
U ₃ : Change in industry concentration	(1) More	-
	(2) Less	+
U ₄ : Best place to manufacture	(1) USA	+
	(2) Far East	?
	(3) Europe	-
U ₅ : Level of service desired by customers	(1) High	+
	(2) Low	-

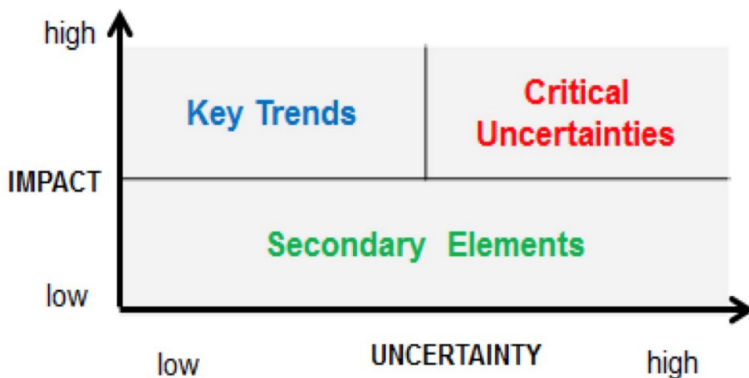
ที่มา: (Schoemaker, 2016)

Dean⁶¹ ได้สร้างตารางในระดับผลกระทบ (Impact) กับ ความไม่แน่นอน (Uncertainty) เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มที่สำคัญ (Key Trends) และความไม่แน่นอนที่สำคัญ (Critical Uncertainties) ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อองค์กร โดยแสดงให้เห็นว่า แนวโน้มที่สำคัญมีผลกระทบต่อองค์กรหรือความสำคัญเชิงกลยุทธ์ในระดับสูง แต่มีความไม่แน่นอนในระดับต่ำ ในส่วนของความไม่แน่นอนที่สำคัญมีระดับผลกระทบต่อองค์กรหรือความสำคัญเชิงกลยุทธ์สูงและมีระดับความไม่แน่นอนสูงเช่นกัน

⁶¹ อ้างแล้ว (Dean, 2019)

แผนภาพที่ 4 ตัวอย่างตารางแสดงผลกระทบ/ความไม่แน่นอน

Figure 3 – Example of impact/uncertainty grid.

ที่มา: (Dean, 2019)

5. พัฒนา Scenario (Construct Two Forced Scenarios) สามารถทำได้ 2 แบบ ได้แก่ (1) สร้าง Scenario ลักษณะ 2 เงื่อนไข โดยใช้ผลลัพธ์ด้านลบทั้งหมดจากความไม่แน่นอนสร้าง Scenario ที่ 1 และ ใช้ผลลัพธ์ด้านบวกทั้งหมดจากความไม่แน่นอนสร้าง Scenario ที่ 2 โดยทั้ง 2 Scenario จะต้องรวมแนวโน้มที่สำคัญและปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์รวมอยู่ด้วยในการพิจารณา และ (2) สร้างเมทริกซ์ 2 x 2 (Two-by-two Matrix) คือ นำปัจจัยความไม่แน่นอนที่สำคัญที่สุด 2 ปัจจัยนำมาขึ้นแกน โดย Schoemaker ได้แสดงตัวอย่างของ Scenario Matrix โดยใช้การแข็งค่าของเงินดอลลาร์และการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีภายใน 5 ปีข้างหน้า

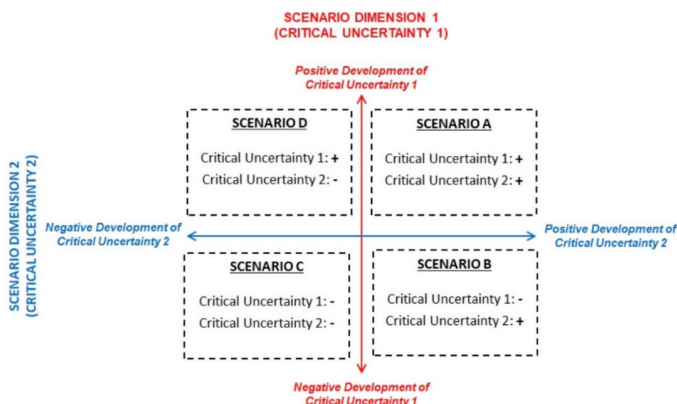
ตารางที่ 4 Scenario Matrix

		Amount of technological change in five years?	
		Minor	Major
Strength of dollar five years out?	Much stronger	Scenario A	Scenario B
	Much weaker	Scenario C	Scenario D

ที่มา: (Schoemaker, 2016)

Dean⁶² ได้ขยายความการสร้าง Scenario แบบเมทริกซ์ 2 x 2 ว่า แต่ละ Scenario (Scenario A, B, C & D) จะต้องประกอบไปด้วยผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตเมื่อวิเคราะห์ความไม่แน่นอนที่สำคัญที่สุด 2 ประเด็น ในทั้งด้านบวกและด้านลบ เพื่อสร้าง Scenario ที่แตกต่างกัน 4 แบบ

แผนภาพที่ 5 ตัวอย่างเมทริกซ์ 2 x 2

ที่มา: (Dean, 2019)

⁶² อ้างแล้ว (Dean, 2019)

6. ประเมินความเชื่อมโยงภายในและความเป็นไปได้ (Assess the Internal Consistency and Plausibility) ของ Scenario เหล่านี้ โดยพิจารณาจาก (1) โอกาสที่ Scenario นั้นจะเกิดขึ้น ในกรอบเวลาที่กำหนด และ (2) จะต้องมีการประเมินผลกระทบจากแนวโน้มและความไม่แน่นอนที่สำคัญต่าง ๆ อย่างครอบคลุม โดยต้องระบุว่า จุดไหนที่แต่ละ Scenario อาจไม่มีความเชื่อมโยงภายใน และไม่มี ความเชื่อมโยงภายในอย่างไร

7. พัฒนาและปรับปรุง Scenario ให้มีความเชื่อมโยงภายในและมีความเป็นไปได้ (Eliminate Combination that are not Credible or not Possible and Create New Scenarios (Two or More)) โดยนำ Scenario ที่ไม่น่าเชื่อถือ หรือเป็นไปได้ไม่ได้ออก และสร้าง Scenario ใหม่ที่สอดคล้องภายในมากขึ้น และครอบคลุมช่วงความไม่แน่นอนที่เหมาะสม

8. ประเมิน Scenario ที่ปรับปรุงแล้วและเพิ่มเติมข้อมูล (Assess the Revised Scenarios) โดยพิจารณาในด้านกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะสามารถ เปลี่ยนแปลงแนวโน้ม หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนได้ รวมไปถึงระบุ ผลการวิเคราะห์ หรืองานวิจัยเพิ่มเติมเพื่อทำให้แนวโน้มและความไม่แน่นอนบางด้าน เด่นชัดมากขึ้น ซึ่งเป็นการเสริม Scenario ให้ใกล้เคียงกับภาพอนาคต หรือระบุ ประเด็นที่ต้องเพิ่มเติม (Learning Scenario)

9. ทดสอบความเชื่อมโยงภายในและสร้างแบบจำลองเชิงปริมาณ (Reexamine the Internal Consistencies and Develop Quantitative Models) โดยตรวจสอบใหม่ความสอดคล้องภายใน Scenario และสร้างแบบจำลอง เชิงปริมาณ เพื่อหาความเป็นไปได้ในการตอบโต้ต่อสถานการณ์ภายใต้ ความไม่แน่นอนที่แตกต่างกัน เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นภาพของ Scenario ได้ชัดเจนมากขึ้น

10. ปรับ Scenario ให้เหมาะสมต่อกระบวนการตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน (Decision Scenarios) โดยการประเมินความไม่แน่นอนของตัวแปรตาม (Dependent Variables) เช่น เป้าหมายและย้อนกลับไปวิเคราะห์จากขั้นตอน ที่ 1-9 อีกครั้ง เพื่อปรับ Scenario โดยคำนึงถึงกระบวนการตัดสินใจและการนำไปใช้

ให้ได้มากที่สุด แต่ละ Scenario ต้องมีความแตกต่าง ไม่ซ้ำซ้อนกัน และครอบคลุมทางเลือกที่เป็นไปได้ที่สำคัญ

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กนกรัตน์ เลิศชูสกุล⁶³ หนังสือเรื่อง “สงครามเย็น (ใน) ระหว่างโบว์ขาว” หนังสือเล่มนี้ได้แบ่งคนไทยออกเป็น 3 รุ่น ได้แก่ (1) รุ่นสงครามเย็น (Cold War Generation) อายุ 60 ปีขึ้นไป (เกิดประมาณ พ.ศ. 2490-2510) ผ่านยุคสงครามเย็นมา เทียบได้เป็นรุ่น Baby Boomer (2) รุ่น (ใน) ระหว่าง (In-between Generation) คนรุ่นผู้ใหญ่ที่อยู่ตรงกลาง เทียบรุ่นคือ Gen X และ Gen Y ตอนต้น มีความสามารถเข้าใจแนวคิดของคนทั้งสองรุ่นได้ และ (3) รุ่นโบว์ขาว (White Ribbon Generation) คือคนรุ่นใหม่ที่ออกมาประท้วง ใช้โบว์ขาวเป็นสัญลักษณ์ของการประท้วงในโรงเรียน เป็น Gen Y ตอนปลาย และ Gen Z หรือหลังจากนั้น ทั้งนี้ คนรุ่นโบว์ขาวค่อนข้างมีวิถีคิดที่แตกต่างจากรุ่นอื่น ๆ ในเรื่องเดียวกัน เช่น การปฏิบัติตนในครอบครัว การศึกษา อาชีพ-การทำงาน และการเสพสื่อ เป็นต้น กล่าวได้ว่า “คนรุ่นโบว์ขาว” เกิดมาท่ามกลางโลกที่ไร้ระเบียบ ไม่มีความแน่นอน ระบบเศรษฐกิจมีความฝืดเคือง มีความเหลื่อมล้ำ ประกอบกับคนรุ่นใหม่มีความสนใจเรื่องอนาคตของตนเอง เช่น ปัญหาปากท้อง อนาคตจะประกอบอาชีพหรือเลี้ยงครอบครัวอย่างไร โครงสร้างสังคมที่มีปัญหาทำให้รู้สึกว่าตนเองไม่มีอนาคต “ขยับอย่างเดียวไม่พอสำหรับความฝัน” สำหรับด้านการศึกษามีปัญหาทั้งระบบ โรงเรียนแบบดั้งเดิม มีปัญหาอำนาจนิยม ความรุนแรงในโรงเรียน การคุกคามทางเพศ การบังคับแต่งกายและทรงผมโดยไม่มีเหตุผล นอกจากนี้ คนรุ่นใหม่เติบโตมากับครอบครัวที่เปิดกว้างกว่ายุคก่อน พ่อ-แม่ส่วนหนึ่งเลี้ยงลูกแบบเป็นเพื่อน สามารถถกเถียง พูดคุยเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง หรือแม้แต่สนับสนุนให้ไปมีอาชีพซึ่งทัศนคติของคนรุ่นใหม่เชื่อเรื่องการถกเถียง สิทธิเสรีภาพของทุกคนควรเท่ากัน ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่-เด็ก ชาย-หญิง มีความเป็นตัวของตัวเองสูง อย่างไรก็ตาม

⁶³ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. (2564). สงครามเย็น (ใน) ระหว่างโบว์ขาว. กรุงเทพฯ: มติชน.

หนังสือเล่มนี้ได้เสนอว่า ทางออกของสงครามระหว่างรุ่น คือ คนรุ่นที่อยู่ตรงกลาง (ปัจจุบันอายุ 35-50 ปี) ที่เข้าใจแนวคิดของคนทั้งสองรุ่น และเริ่มมีบทบาท ในภาคเศรษฐกิจ การเมือง สังคมของประเทศอยู่พอสมควร ประกอบกับคนรุ่นในระหว่าง กับรุ่นโบว์ขาว ควรมีการฉีกกำลังเพื่อแก้ปัญหาทั้งในระยะสั้นและปัญหาโครงสร้าง ในระยะยาวร่วมกัน

เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินชัย และจรรยา พานิชย์ผลินชัย⁶⁴ ศึกษาเรื่อง “ความเป็นพลเมืองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร” มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย นเรศวรจำแนกตามเพศ คณะวิชาและชั้นปี โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ตามส่วนประมาณค่า 5 ระดับเป็น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อเก็บข้อมูลกับตัวอย่างจำนวน 400 คน ที่เป็นนิสิตระดับ ปริญญาตรี ปีการศึกษา 2558 ผลการศึกษาพบว่า ตัวอย่างมีความเป็นพลเมืองอยู่ ในระดับมากทุกองค์ประกอบ ได้แก่ มีความเท่าเทียมกัน ยอมรับความแตกต่าง มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม มีอิสระ และพึ่งตนเอง เข้าใจระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม โดยความแตกต่างของเพศ ไม่ทำให้ความเป็นพลเมืองแตกต่างกันในภาพรวม แต่ผู้หญิงมีความเป็นพลเมืองสูง กว่าผู้ชายในด้านความเท่าเทียมกันและยอมรับความแตกต่าง เมื่อพิจารณาตามกลุ่ม คณะวิชา พบว่า กลุ่มคณะวิชาที่แตกต่างกันไม่ทำให้ความเป็นพลเมืองแตกต่างกัน ในภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า ตัวอย่างที่ศึกษาในกลุ่มวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความเป็นพลเมืองสูงกว่ากลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ สุขภาพในองค์ประกอบการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น การเข้าใจระบอบ ประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม

⁶⁴ เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินชัย และจรรยา พานิชย์ผลินชัย. (2560). ความเป็นพลเมืองของนิสิตระดับ ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร. สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทสมส.). 4 (1). หน้า 1-13

เอกราช มะลิวรรณ วิลาสินี สุขกา ปวีณกร สุรบรณ และสุพรรณ เกสรินทร์⁶⁵ ศึกษาเรื่อง “ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ในจังหวัดสงขลา: กรณีศึกษาประชาชนในพื้นที่อำเภอบางกล่ำ” มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อวัดระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ของประชาชน ในอำเภอบางกล่ำ และ (2) เพื่อวิเคราะห์ถึงเหตุที่มีผลต่อระดับความเป็นพลเมือง ของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย ในพื้นที่อำเภอบางกล่ำ การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาโดยการสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือ ในการเก็บข้อมูลตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้ง และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จำนวน 730 คน ผลการศึกษาพบว่า ระดับความเป็นพลเมืองของตัวอย่างอยู่ในระดับสูงในภาพรวม โดยใช้เกณฑ์การประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเคารพกติกา (2) การเคารพผู้อื่น การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การเคารพหลักความเสมอภาค และ (3) การมีส่วนร่วมในสังคม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถพึ่งตนเองได้ โดย พื้นที่ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา มีผลต่อระดับความเป็นพลเมืองดีใน ระบอบประชาธิปไตยของประชาชน

นริศ จันทวรรณ⁶⁶ ศึกษาเรื่อง “ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง” มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง (2) เพื่อเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง

⁶⁵ เอกราช มะลิวรรณ วิลาสินี สุขกา ปวีณกร สุรบรณ และสุพรรณ เกสรินทร์. (ม.ป.ป.) ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดสงขลา: กรณีศึกษาประชาชนในพื้นที่อำเภอบางกล่ำ. เอกสารการประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11. หน้า 1082-1092

⁶⁶ นริศ จันทวรรณ. (2558). ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. หน้า 103-113.

การกล่อมเกลາทางการเมืองกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาโดยการสำรวจ (Survey Research) โดยแบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับตัวอย่างที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง จำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่า ตัวอย่างมีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยค่อนข้างสูงโดยใช้การประเมิน 3 ด้าน คือ (1) การเคารพสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (2) ความสามารถในการปกครองตนเอง และ (3) การมีส่วนร่วมทางการเมือง สอดคล้องกับระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองที่ค่อนข้างสูง ผ่านตัวกลาง ครอบครัว กลุ่มเพื่อน สถาบันการศึกษา กลุ่มสังคม สื่อมวลชน และสื่อสังคมออนไลน์ จากการศึกษาสรุปได้ว่าการกล่อมเกลາทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าความรู้สึกเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสามารถสร้างได้ผ่านตัวกลางต่าง ๆ

ถวิลวดี บุรีกุล รัชวดี แสงมหะหมัด เออเจนี เมริโอ⁶⁷ เสนอเรื่อง “การวัดความเป็นพลเมือง (Measuring Citizenship)” วัตถุประสงค์ คือ (1) จัดทำตัวชี้วัดความเป็นพลเมืองที่เหมาะสมกับสังคมไทย (2) ศึกษาประเด็นความสำคัญที่แสดงถึงคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองในทัศนะของประชาชนชาวไทย และ (3) ศึกษาการมีอยู่ของความเป็นพลเมืองของประชาชนชาวไทย ตัวอย่างในการศึกษาในครั้งนี้คือ ประชาชนชาวไทยที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ (เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) ใน 5 ภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และปริมณฑล และภาคใต้ โดยทำการศึกษา 2 ช่วง คือ ก่อนและหลังการเลือกตั้งสมาชิก

⁶⁷ ถวิลวดี บุรีกุล รัชวดี แสงมหะหมัด เออเจนี เมริโอ. (2555). การวัดความเป็นพลเมือง (Measuring Citizenship). สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า

สภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 โดยตัวอย่างก่อนการเลือกตั้งจำนวน 1,500 คน และหลังการเลือกตั้งจำนวน 1,000 คน ซึ่งมีการถ่วงน้ำหนัก (Weighted) เพื่อสะท้อนความสัมพันธ์ของประชากรในแต่ละภูมิภาคอย่างแท้จริง การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาโดยการสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ผลการศึกษาพบว่า คุณสมบัตินี้ของพลเมืองที่ประชาชนให้ความสำคัญโดยเรียงตามลำดับความสำคัญ คือ การมีความภูมิใจในการเป็นคนไทย การเต็มใจที่จะเสียภาษี การทำงานแบบสุจริต การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การปฏิบัติตามกฎหมาย และการปฏิบัติตามหลักศาสนา โดยจากการตอบแบบสอบถามตัวอย่างสามารถจำแนกตามลำดับความสำคัญของคุณสมบัตินี้ของการเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม และ (2) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับความมีอิสระภาพและความก้าวหน้าทันสมัย ในส่วนของการมีอยู่จริงของความเป็นพลเมืองไทย เมื่อให้ตัวอย่างประเมินตนเองว่ามีคุณสมบัตินี้ของการเป็นพลเมืองในด้านใด พบว่า สามารถจำแนกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม (2) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับชุมชนของตนเอง และ (3) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับความมีอิสระภาพและความก้าวหน้าทันสมัย ดังนั้นหากจะต้องเสริมสร้างความเป็นพลเมืองจะต้องศึกษาบริบทของพื้นที่และกลุ่มประชากรให้ชัดเจน โดยการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ประชาชนคิดว่าตนเองมีความสามารถเรื่องการวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นทางการเมืองน้อยกว่าเรื่องอื่น รวมทั้งมีความรู้ทางการเมืองน้อยกว่าที่ควรจะเป็นอีกด้วย

Self Esteem

political participation

Volunteer

Rights & Liberties

Social responsibility

DEMOCRACY

Social Media

Loyalty

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

เอกสารวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษา เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนคติและแรงผลักดัน (Driving Force) ของเยาวชนส่งผลต่อการเป็นพลเมืองของชาติ เพื่อนำไปสู่การแสวงหาแนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติผ่านการทดลองกิจกรรม (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง การศึกษารังนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดตามหัวข้อ ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 1: การสำรวจทัศนคติของเยาวชน

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 2: การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างกิจกรรมการปรับทัศนคติ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 3: การทดลองกิจกรรม (Sandbox)

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 1: การสำรวจทัศนคติของเยาวชน

การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 1 เป็นการสำรวจทัศนคติของเยาวชนโดยใช้แบบสอบถามผ่าน Google Form กับเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและมหาวิทยาลัย ในประเทศไทยทั้ง 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เรื่อง “ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดี” ระหว่างวันที่ 8 กุมภาพันธ์ – 31 มีนาคม 2564

ซึ่งผลลัพธ์จากขั้นตอนนี้จะทำให้ทราบถึงทัศนคติของเยาวชนไทยต่อความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ สำหรับการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีการคัดเลือก โดยทำการคัดเลือกโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่มีจำนวนนักเรียนและนักศึกษามากที่สุดในทั้ง 4 ภาค นอกจากนี้ งานวิจัยยังได้คำนึงถึงความทั่วถึงและความหลากหลายของข้อมูลที่จะได้รับ โดยมีการคัดเลือกนักเรียนและนักศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิค

และมหาวิทยาลัยราชภัฏในแต่ละจังหวัดเข้าเป็นประชากรในการศึกษาครั้งนี้ด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 5 จำนวนนักเรียนและนักศึกษาที่มีจำนวนมากที่สุดในแต่ละภาค

ภาค	รายชื่อโรงเรียนและมหาวิทยาลัย	จำนวน
เหนือ (จ.เชียงใหม่)	โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย	2,043
	วิทยาลัยเทคโนโลยีโปลิเทคนิคลานนา เชียงใหม่	2,520
	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	36,259
	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	16,818
กลาง (กรุงเทพฯ)	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา	4,444
	วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมกรุงเทพ	2,356
	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน	35,699
	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	31,965
ตะวันออก เฉียงเหนือ (จ.ขอนแก่น)	โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน	2,398
	วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น	2,915
	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	32,252
	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น	7,626
ใต้ (จ.สงขลา)	โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย	2,312
	วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่	4,491
	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	19,086
	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	11,114

ขั้นที่ 2 นำจำนวนนักเรียนและนักศึกษาทั้งหมดมาคำนวณหากลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้สูตรทาโร ยามาเน⁶⁸

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดประชากร

E = ความคลาดเคลื่อนกำหนดเป็น .05

คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ ดังนี้

$$n = \frac{214,298}{1+214,298*(0.05)^2}$$

$$n = 399$$

⁶⁸ ภัทธานิชฐ์ เหมาะทอง วนิดา ทองโคตร และสุพรรณณี อึ้งปัญส์ตวงค์. (ม.ป.ป.) .การกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane (Determining the sample size by the Yamane’s formula.). เอกสารอัดสำเนา. หน้า 2

ตารางที่ 6 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	รายชื่อโรงเรียนและมหาวิทยาลัย	จำนวนประชากร	การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มตัวอย่าง
เชียงใหม่	โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย	2,043	$2,043 \times 399 / 214,298$	4
	วิทยาลัยเทคโนโลยีโปลิเทคนิคลานนา เชียงใหม่	2,520	$2,520 \times 399 / 214,298$	5
	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	36,259	$36,259 \times 399 / 214,298$	68
	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่	16,818	$16,818 \times 399 / 214,298$	31
กรุงเทพฯ	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา	4,444	$4,444 \times 399 / 214,298$	8
	วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมกรุงเทพฯ	2,356	$2,356 \times 399 / 214,298$	4
	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน	35,699	$35,699 \times 399 / 214,298$	66
	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	31,965	$31,965 \times 399 / 214,298$	60
ขอนแก่น	โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน	2,398	$2,398 \times 399 / 214,298$	4
	วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น	2,915	$2,915 \times 399 / 214,298$	5
	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	32,252	$32,252 \times 399 / 214,298$	60
	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานวิทยาเขตขอนแก่น	7,626	$7,626 \times 399 / 214,298$	14

สงขลา	โรงเรียนหาดใหญ่ วิทยาลัย	2,312	2,312x399/214,298	4
	วิทยาลัยเทคนิค หาดใหญ่	4,491	4,491 x399/214,298	8
	มหาวิทยาลัยสงขลา นครินทร์	19,086	19,086x399/214,298	36
	มหาวิทยาลัยราชภัฏ สงขลา	11,114	11,114 x399/214,298	21
รวม		214,298		399

สำหรับเกณฑ์การพิจารณาขอบเขตของคะแนนเฉลี่ย เพื่อใช้ในการแปลความหมายข้อมูล ใช้สูตรในการหาค่าพิสัยของเลวินและรูบิน (Levin & Rubin, 1991: 24) ดังนี้

$$\text{ค่าพิสัย} = (\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด})/\text{จำนวนระดับ}$$

ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนระดับความคิดเห็นไว้เป็น 5 ระดับ จึงได้เกณฑ์การพิจารณาขอบเขตของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้คือ

$$\text{พิสัย} = (5-1)/5 = 0.8$$

การแปลผลคะแนนเฉลี่ยในการให้ความหมายกับข้อมูลที่ได้รับมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	น้อยที่สุด

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 2: การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างกิจกรรมการปรับทัศนคติ

การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 2 เป็นการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยนำการประมวลผลข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 1 จากแบบสอบถามผ่านระบบ Google Form มาพิจารณาเพื่อหาแรงผลักดัน (Driving Force) จากการวิเคราะห์และระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาและเยาวชนจำนวน 10 ท่าน เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2564 ณ ห้องประชุม 1 ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ผ่านระบบแอปพลิเคชัน Zoom โดยมีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิฯ ดังนี้

1. รศ.ดร. คมสัน มาลีสี รองอธิการบดีอาวุโสฝ่ายบริหารทรัพยากรและบริการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
2. รศ.นพ. อติศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์ ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล
3. พญ. จิราภรณ์ อรุณากูร กุมารแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชศาสตร์วัยรุ่น ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
4. รศ.ดร. ปุ่น เทียงบูรณธรรม อาจารย์ประจำภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. ดร.ศุภจิตา พรหมพยัคฆ์ กรรมการผู้จัดการ และผู้ก่อตั้ง บริษัท ดี เอส เคิร์ฟ จำกัด และที่ปรึกษาด้านกลยุทธ์การบริหารองค์กร และการพัฒนาทักษะบุคลากร ในยุคดิจิทัล

6. รศ. อัจฉราพรรณ จรัสวัฒน์	นักวิชาการอิสระ และอดีตอาจารย์
ประจำภาควิชาสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
7. ผศ.ดร. วลัยพร รัตนเศรษฐ์	คณบดีคณะรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
8. ผศ.ดร. กนกรัตน์ เลิศชูสกุล	อาจารย์ประจำภาควิชาการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
9. ดร. สีลาภรณ์ บัวสาย	คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านการสร้างโอกาส และความเสมอภาค
10. คุณปริญญ์ พานิชภักดิ์	รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์

ขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ (Workshop)
มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

Module 1: พิจารณาหาแรงผลักดัน (Driving Forces: DF) หมายถึง แรงผลักดันที่มีแนวโน้ม (Trend) ของเหตุการณ์ หรือประเด็น หรือสิ่งที่เป็นมูลเหตุ ในการทำให้เหตุการณ์เกิดขึ้น หรือแนวโน้มของสถานการณ์ต่าง ๆ รวมถึงเหตุการณ์ ที่มีอิทธิพล หรือความสำคัญที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าวอาจเกิดขึ้นทั้งทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้

Module 2: เลือกปัจจัยที่ส่งผลกระทบสูง (High Impact: HI) ด้วยการพิจารณาแรงผลักดัน (Driving Forces: DF) ที่คาดว่าจะหากเกิดขึ้นแล้วจะเป็นปัจจัย ที่สร้างผลกระทบมากที่สุด ในแต่ละประเด็นนำมาทำการให้ลงคะแนนเสียง โดยการ Vote ทีละประเด็น (Event) ที่คาดว่าจะ “หากเกิดขึ้นจะส่งผลกระทบรุนแรงที่สุด” ประเด็นละ 2 อันดับ

Module 5

Driving Force

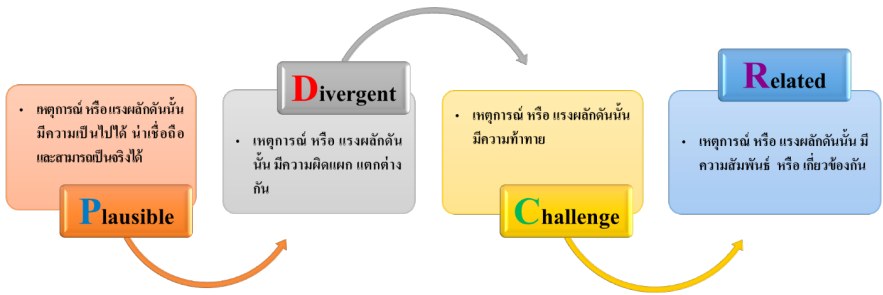

Look for STEEP elements that underlie the visible surface of change

Module 3: การวาดภาพเหตุการณ์อนาคต (Future Event) หมายถึง

ภาพเหตุการณ์ในอนาคตที่ปัจจุบันไม่ได้เกิดขึ้น โดยมีวิธีการดังนี้ นำปัจจัยที่ส่งผลกระทบสูง (High Impact: HI) ในแต่ละประเด็น 2 อันดับที่ได้จากการลงคะแนนเสียงมาพิจารณาและร่วมกันวาดภาพเหตุการณ์อนาคต (Future Event) โดยอาศัยโครงเรื่อง (Plot) ที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเด็น ควบคู่กับการพิจารณาตามหลัก PDCR* หมายถึง เหตุการณ์หรือแรงผลักดัน มีความเป็นไปได้ น่าเชื่อถือ มีความผิดแผกแตกต่างกัน มีความท้าทาย และมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกัน (* PDCR: Plausible Divergent Challenge Related)

Module 4: พิจารณา Common Driving Forces จากภาพเหตุการณ์อนาคต (Future Event) ที่เกิดจากการเลือกแรงผลักดันที่มีผลกระทบสูง (High Impact: HI) จากประเด็นคำถาม เพื่อแสวงหาแนวทางและแรงผลักดันที่สำคัญ (Common Driving Forces) แล้วนำไปใช้เพื่อแก้ไขปัญหาผ่านการทดลองกิจกรรม (Sand Box) ต่อไป

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 3: การทดลองกิจกรรม (Sandbox)

การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 3 เป็นการทดลองกิจกรรม (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่างในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ชื่อโครงการว่า “ค่ายพัฒนานักวิจัยเยาวชนท้องถิ่นสู่กลไกการพัฒนาเมืองหลังสถานการณ์ Covid-19” ภายใต้การสนับสนุนจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) และเทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ ณ เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 28 มิถุนายน - 1 กรกฎาคม 2564

ด้านพื้นที่การศึกษา

ผู้วิจัยเลือกสถานที่ในการทดลองกิจกรรม (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่างในจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยเหตุผล 3 ประการ ดังนี้ (1) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาวล้านนา โดยการอธิบายประวัติศาสตร์แบบท้องถิ่น มักเป็นการอธิบายตัวตนของท้องถิ่นที่มีความแตกต่าง หรือเป็นประวัติศาสตร์ที่มีความเป็นมาอย่างยาวนานของตนเอง พร้อมทั้งมองว่า ล้านนาในฐานะรัฐอิสระ มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตัวเอง และวัฒนธรรมเป็นของตนเอง (2) การเมืองในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ มีความรุนแรงเข้าขั้นวิกฤติ สามารถเทียบเคียงได้กับกรุงเทพฯ เห็นได้จากการนัดรวมตัวของเยาวชนในการจัดแฟลชม็อบและแสดงเชิงสัญลักษณ์ต่าง ๆ บริเวณประตูท่าแพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อแสดงจุดยืนไม่เห็นด้วยกับการบริหารราชการของรัฐบาล และเพื่อเรียกร้องในประเด็นต่าง ๆ ทางการเมือง และ (3) เชียงใหม่เป็นจังหวัดที่ถือว่าเป็นศูนย์กลางและฐานที่มั่นสำคัญทางการเมืองของภาคประชาชนที่มีความคิดความเชื่อและคุณค่าแก่ประชาธิปไตยเป็นหลัก

มีประวัติศาสตร์และบรรยากาศการเคลื่อนไหวทางการเมืองต่อต้านรัฐบาลมาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ก่อนการรัฐประหารอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร โดยสถาบันทางการเมืองในพื้นที่มักเป็นขั้วตรงข้ามกับรัฐบาล

ด้านประชากร

ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่าง เพื่อเป็นตัวแทนประชากรเยาวชนทั้งหมด โดยการใช้การสุ่มโดยบังเอิญ (Accidental Sampling) ประกอบกับการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีเงื่อนไขของการทดลองกิจกรรมได้แก่ ต้องเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 4-6 หรือ/และเป็นนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย จำนวนทั้งหมด 30 คน และต้องเป็นเยาวชนที่สามารถร่วมกิจกรรมได้ตลอดทั้งโครงการฯ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินงานในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ และนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาผ่านกระบวนการระดมสมอง (Brainstorming) ซึ่งใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยใช้วิธีการให้เหตุผลแบบอุปนัย (Inductive Reasoning) ซึ่งเป็นวิธีการสรุปผลจากการค้นหาความจริงจากการสังเกต หรือการทดลองจากกรณีดังกล่าวแล้วนำมาสรุป รวบรวมข้อมูลมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางของการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีต่อไป โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสำรวจแบบสอบถาม Google Form จากเยาวชน และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและเยาวชนจากการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ (Workshop) และการลงพื้นที่ (Fieldwork) ผ่านการสังเกตการณ์ (Observation) จากการทดลองทำกิจกรรมกับเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำไปสู่แนวทางในการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติสืบต่อไป

Self Esteem

political participation

Volunteer

Rights & Liberties

Social responsibility

DEMOCRACY

Social Media

Loyalty

บทที่ 4

พลการศึกษา

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ส่วน ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ (2) เพื่อศึกษาแรงผลักดัน (Driving Force) ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยใช้แรงผลักดัน (Driving Force) ที่เป็นตัวขับเคลื่อนผ่านการทำการทดลองกิจกรรม (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง ทั้งนี้ การศึกษาดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับเยาวชน โดยเฉพาะ Gen Z หรือผู้มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และ/หรือระดับมหาวิทยาลัยเป็นสำคัญ โดยแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

- 4.1 ผลการศึกษาจากการสำรวจทัศนคติของเยาวชนผ่าน Google Form
- 4.2 ผลการศึกษาจากการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ (Work Shop)
- 4.3 ผลการศึกษาจากการทดลองกิจกรรม (Sand Box)

4.1 ผลการศึกษาจากการสำรวจทัศนคติของเยาวชนผ่าน Google Form

ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เรื่อง “ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” ของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและ/หรือระดับมหาวิทยาลัย จำนวนทั้ง 4 ภาค ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงทัศนคติของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีในประเด็นต่าง ๆ โดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามระหว่างวันที่ 8 กุมภาพันธ์ – 31 มีนาคม 2564 มีผลการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

❖ เพศ กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงจำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 59 และเพศชายจำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 41 รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 เพศของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	270	59
ชาย	188	41
รวม	458	100

❖ อายุ กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 18.5 ปี อายุมากที่สุด 25 ปี อายุต่ำที่สุด 15 ปี

❖ ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างกำลังศึกษาในระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (สายสามัญ) จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ระดับ ปวช. จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 50.2 มหาวิทยาลัย(มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 มหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น และมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา) จำนวน คน 67 คิดเป็นร้อยละ 14.6 รายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (สายสามัญ)	55	12
ระดับ ปวช.	230	50.2
มหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)	106	23.1
มหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตขอนแก่น และ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา)	67	14.6
รวม	458	100

❖ **การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง** กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 71.6 และเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 28.4 รายละเอียดดังตารางที่ 9 โดยตัวอย่างการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ (1) การเลือกตั้ง (2) การเข้าร่วมการประท้วง/มีอบ/แฟลชม็อบ (3) การแสดงความคิดเห็นทางออนไลน์และ (4) การเข้าร่วมรับฟังการปราศรัย/ความเห็น และการติดตามข่าวสารทางการเมือง

ตารางที่ 9 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	328	71.6
เคย	130	28.4
รวม	458	100

ทัศนคติต่อตนเอง/ส่วนบุคคล

❖ **การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเอง** กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีว่าควรมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเอง **อยู่ในระดับมากที่สุด** รายละเอียดดังตารางที่ 10 โดยเหตุผลที่สนับสนุนคำตอบข้างต้นได้แก่ (1) การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นสิ่งที่ทุกคนพึงมี (2) การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นสิ่งที่ทำให้สังคมมีระเบียบ/สงบสุข (3) การเป็นพลเมืองที่ดีไม่จำเป็นต้องมีระเบียบวินัย (4) การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองนับเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่น (5) การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองจะทำให้ประเทศพัฒนา/ประเทศดีขึ้น และ (6) การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองหากมีแล้วจะสามารถช่วยผู้อื่นได้

ตารางที่ 10 การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความคิดเห็น	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	41.7
เห็นด้วย	48
ไม่แน่ใจ	8.1
ไม่เห็นด้วย	1.7
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.4
ค่าเฉลี่ย	4.28
ระดับความคิดเห็น	มากที่สุด

❖ **การมีความซื่อสัตย์ ยึดถือความถูกต้อง** กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีว่า ควรมีความซื่อสัตย์ ยึดถือความถูกต้อง **อยู่ในระดับมากที่สุด** รายละเอียดดังตารางที่ 11 โดยเหตุผลที่สนับสนุนคำตอบข้างต้นได้แก่ (1) การมีความซื่อสัตย์ยึดถือความถูกต้องเป็นสิ่งที่ทุกคนพึงมี (2) การมีความซื่อสัตย์ยึดถือ

ความถูกต้องช่วยให้สังคมน่าอยู่/บ้านเมืองสงบ/ไม่วุ่นวาย (3) การเป็นพลเมืองดี ไม่จำเป็นต้องมีความซื่อสัตย์ยึดถือความถูกต้อง (4) การมีความซื่อสัตย์ยึดถือความถูกต้องจะไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้อื่น (5) การมีความซื่อสัตย์ยึดถือความถูกต้องจะช่วยให้ประเทศเจริญ/มีการพัฒนา (6) การมีความซื่อสัตย์ยึดถือความถูกต้องจะทำให้เกิดความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ (7) ต้องนิยามคำว่าความถูกต้องและบรรทัดฐานของความถูกต้องของทุกคนให้เหมือนกัน และ (8) การมีความซื่อสัตย์ยึดถือความถูกต้องจะทำให้การทำงานภาครัฐง่ายขึ้น

ตารางที่ 11 การมีความซื่อสัตย์ ยึดถือความถูกต้องของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความคิดเห็น	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	47.8
เห็นด้วย	39.3
ไม่แน่ใจ	10.7
ไม่เห็นด้วย	1.7
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.4
ค่าเฉลี่ย	4.33
ระดับความคิดเห็น	มากที่สุด

❖ **การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น** กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีว่า ควรมีการเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น **อยู่ในระดับมากที่สุด** รายละเอียดดังตารางที่ 12 โดยเหตุผลที่สนับสนุนคำตอบข้างต้นได้แก่ (1) การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นนั้นเป็นเรื่องสิทธิของทุกคนที่มีอย่างเท่าเทียม (2) พลเมืองที่ดีไม่ควรละเมิด/จำกัดสิทธิผู้อื่น (3) การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งที่ควรมี (4) การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นเป็นหลักของการอยู่ด้วยกัน (5) มีความเหลื่อมล้ำเรื่องสิทธิและเสรีภาพต้องดำเนินการแก้ไข

(6) การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นจะทำให้ไม่ก่อให้เกิดปัญหา และ (7) การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นจะช่วยให้ประเทศมีการพัฒนา

ตารางที่ 12 การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความคิดเห็น	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	63.1
เห็นด้วย	30.1
ไม่แน่ใจ	4.8
ไม่เห็นด้วย	1.5
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.4
ค่าเฉลี่ย	4.54
ระดับความคิดเห็น	มากที่สุด

ทัศนคติต่อผู้อื่น/ สังคม/ ประเทศชาติ

❖ การมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีว่า ควรมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ **อยู่ในระดับปานกลาง** รายละเอียดดังตารางที่ 13 โดยเหตุผลที่สนับสนุนคำตอบข้างต้นได้แก่ (1) การเป็นพลเมืองที่ดีไม่เกี่ยวกับการจงรักภักดีต่อสถาบัน/เป็นสิทธิส่วนบุคคล (2) การเป็นพลเมืองที่ดีควรเคารพสถาบันหลัก (3) มีความคลางแคลงใจกับสถาบันกษัตริย์ (4) ไม่ศรัทธาในสถาบันหลัก (5) การจงรักภักดีต่อสถาบันเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา (6) การจงรักภักดีต่อสถาบันนั้นต้องอยู่บนความถูกต้อง/ตรวจสอบได้ (7) ควรนิยามคำว่าสถาบันหลักให้ชัดเจนและมีบรรทัดฐาน (8) ควรมีการปฏิรูปสถาบัน (9) สถาบันกษัตริย์ไม่ใช่แบบอย่างที่ดี (10) ควรให้ข้อเสนอแนะสถาบันกษัตริย์ได้ และ (11) ควรนับถือตนเอง

ตารางที่ 13 การมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความคิดเห็น	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	11.6
เห็นด้วย	27.3
ไม่แน่ใจ	35.2
ไม่เห็นด้วย	14.2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	11.8
ค่าเฉลี่ย	3.13
ระดับความคิดเห็น	ปานกลาง

❖ **การมีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง** กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีว่า ควรมีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง **อยู่ในระดับมากที่สุด** รายละเอียดดังตารางที่ 14 โดยเหตุผลที่สนับสนุนคำตอบข้างต้นได้แก่ (1) การมีจิตสาธารณะเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งนั้น เป็นสิ่งที่ทุกคนพึงมี/ไม่ควรเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง (2) การมีจิตสาธารณะเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งนั้นจะช่วยทำให้สังคมดีขึ้น/เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (3) การมีจิตสาธารณะเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งนั้นไม่ใช่เรื่องจำเป็น (4) การมีจิตสาธารณะเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งนั้นต้องไม่โดนบังคับ/เดือดร้อนตัวเอง และ (5) การเป็นพลเมืองที่ดีควรรับผิดชอบตัวเองก่อน

ตารางที่ 14 การมีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความคิดเห็น	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	40.2
เห็นด้วย	46.3
ไม่แน่ใจ	11.1
ไม่เห็นด้วย	1.7
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.7
ค่าเฉลี่ย	4.24
ระดับความคิดเห็น	มากที่สุด

❖ **การมีความรับผิดชอบต่อสังคม** คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีว่าควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง **อยู่ในระดับมากที่สุด** รายละเอียดดังตารางที่ 15 โดยเหตุผลที่สนับสนุนคำตอบข้างต้นได้แก่ (1) การมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองนั้นเป็นสิ่งที่ทุกคนพึงมี (2) พลเมืองที่ดีควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง เนื่องจากอาจจะส่งผลกระทบต่อผู้อื่น (3) การมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองนั้นทำให้สังคมน่าอยู่/ประเทศพัฒนา และ (4) การเป็นพลเมืองดีควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองนั้นเป็นเรื่องแล้วแต่สถานการณ์/แล้วแต่ตัวบุคคล

ตารางที่ 15 การมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความคิดเห็น	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	44.8
เห็นด้วย	42.8
ไม่แน่ใจ	10.3
ไม่เห็นด้วย	1.7
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0.4
ค่าเฉลี่ย	4.29
ระดับความคิดเห็น	มากที่สุด

❖ **การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข** กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีว่า ควรมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข **อยู่ในระดับปานกลาง** รายละเอียดดังตารางที่ 16 โดยเหตุผลที่สนับสนุนคำตอบข้างต้นได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้น ระบบประชาธิปไตยต้องเป็นระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง (2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้นเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติ (3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้นไม่ใช่เรื่องจำเป็น (4) สถาบันกษัตริย์ไม่ควรเกี่ยวข้องในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (5) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้นเป็นสิทธิส่วนบุคคล และ (6) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้นส่งผลต่อสังคม/ชุมชน

ตารางที่ 16 การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความคิดเห็น	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	21.62
เห็นด้วย	27.51
ไม่แน่ใจ	29.69
ไม่เห็นด้วย	8.95
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	12.23
ค่าเฉลี่ย	3.37
ระดับความคิดเห็น	ปานกลาง

สรุปผลจากการสำรวจทัศนคติของเยาวชนผ่าน Google Form เรื่อง “ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” ระหว่างวันที่ 8 กุมภาพันธ์ – 31 มีนาคม 2564 กับเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และมหาวิทยาลัยทั้ง 4 ภาค ถึงทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ จำนวน 458 คน สามารถจำแนกจากเพศได้ ดังนี้ เพศหญิง 270 คน คิดเป็นร้อยละ 59 เพศชาย 188 คน คิดเป็นร้อยละ 41 แบ่งแยกจากระดับการศึกษา ได้ดังนี้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (สายสามัญ) จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ระดับ ปวช. จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 50.2 มหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 มหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น และมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา) จำนวน คน 67 คิดเป็นร้อยละ 14.6 และแบ่งตามประสบการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ ดังนี้ ไม่เคยมีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางการเมือง จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 71.6 และเคยมีส่วนร่วม

ในกิจกรรมทางการเมือง จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 28.4 ทั้งนี้ แบบสำรวจดังกล่าวได้พิจารณาถึงการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติจาก 2 ประเด็นหลัก คือ (1) ทักษะคิดต่อตนเอง/ส่วนบุคคล และ (2) ทักษะคิดต่อผู้อื่น/ สังคม/ ประเทศชาติ

สำหรับทักษะคิดต่อตนเอง/ส่วนบุคคล โดยเยาวชนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเอง คิดเป็นร้อยละ 41.7, เยาวชนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความซื่อสัตย์ ยึดถือความถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 47.8 และ เยาวชนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 63.1 และ **สำหรับทักษะคิดต่อผู้อื่น/ สังคม/ ประเทศชาติ** โดยเยาวชนไม่แน่ใจว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คิดเป็นร้อยละ 35.2, เยาวชนเห็นด้วยว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีจิตสาธารณะเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง คิดเป็นร้อยละ 46.3, เยาวชนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของท่าน คิดเป็นร้อยละ 44.8 และเยาวชนไม่แน่ใจว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คิดเป็นร้อยละ 29.69

4.2 ผลการศึกษาจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop)

จากการสรุปผลของการสำรวจทัศนคติของเยาวชนผ่าน Google Form กับเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและมหาวิทยาลัยทั้ง 4 ภาค ถึงทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ จำนวน 458 คน โดยผลจากการรวบรวมของแบบสอบถามถึงทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ สามารถสรุปได้ดังนี้ เยาวชนกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความสอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้ (1) การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเอง (2) ความซื่อสัตย์ ยึดถือความถูกต้อง (3) การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และ (4) ความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการ

กระทำของท่าน เยาวชนกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความสอดคล้องกับประเด็นการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีจิตสาธารณะเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และเยาวชนกลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจ ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความสอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้ (1) ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ (2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ทั้งนี้ จากผลของแบบสอบถามของเยาวชน นำไปสู่การตั้งคำถามที่ว่า เพราะเหตุใดเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง จึงมีความคิดเห็นว่า (1) ประเด็นการมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ (2) ประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยกลุ่มเยาวชนตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ “ไม่แน่ใจ” ว่าประเด็นดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน จึงนำไปสู่การแสวงหา “แนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี” โดยการพิจารณาหาแรงผลักดัน (Driving Forces) จากประเด็น (1) “การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการศึกษาในครั้งนี้ และแรงผลักดันที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข้างต้นที่เยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า “ไม่แน่ใจ” จากประเด็น (2) “ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” และ (3) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” มีความสอดคล้องกับการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติหรือไม่ อย่างไร จึงนำไปสู่การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เพื่อเป็นการระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาและเยาวชน จำนวน 10 ท่าน โดยมีขั้นตอนการพิจารณา ดังต่อไปนี้

4.2.1 การแสวงหา “แนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี” พิจารณาจากแรงผลักดัน (Driving Forces: DF)

โดยพิจารณาหาแรงผลักดัน (Driving Forces: DF) ที่เป็นประเด็นหรือมูลเหตุในการทำให้เหตุการณ์เกิดขึ้น หรือแนวโน้มของสถานการณ์ต่าง ๆ รวมถึงเหตุการณ์ที่มีอิทธิพล หรือความสำคัญที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตตามประเด็นดังนี้

4.2.1.1 แรงผลักดันที่มีต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ได้แก่

ตารางที่ 17 แรงผลักดันที่มีต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

	แรงผลักดัน (Driving Forces: DF)
การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ	1. การได้เห็นตัวอย่าง (Role model) ที่ดี*
	2. กระแสสังคมที่ชื่นชมให้คุณค่าคนที่ทำดีเพื่อส่วนรวม*
	3. การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential learning)
	4. การมีสถาบันครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เคารพกติกา กฎหมาย ระเบียบสังคม
	5. การปลูกฝัง ทักษะคิดและค่านิยม การแบ่งปันช่วยเหลือสังคม
	6. ประสิทธิภาพของรัฐในการตอบสนอง ต่อความอยู่รอดในอนาคต
	7. การกล่อมเกลாதองสังคมผ่านสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา
	8. การยอมรับในระดับการได้รับความชื่นชมของกลุ่มคนสังคม
	9. อยากแบ่งปันคุณค่าของตน
	10. โอกาสเรียนรู้และตั้งคำถามเป็น
	11. การส่งเสริมการมีจิตสาธารณะในสถาบันครอบครัว
	12. บทบาทของกระบวนการยุติธรรมต่อเด็กและเยาวชน
	13. สถาบันในฐานะเสาหลักและองค์ประกอบที่สำคัญของชาติ

* ผลกระทบสูง (High Impact: HI) 2 อันดับแรก

4.2.1.2 แรงผลักดันต่อการมีสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบัน ได้แก่

ตารางที่ 18 แรงผลักดันต่อการมีสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบัน

การมีสำนึก ความจงรัก ภักดีต่อ สถาบัน	แรงผลักดัน (Driving Forces: DF)
	1. การกล่อมเกลாதองศาผ่านสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา*
	2. สถาบันเป็นแบบอย่างด้านจริยธรรมให้คนในสังคม*
	3. การกดขี่เสรีภาพการแสดงออกทางการเมืองและการวิจารณ์เพื่อการพัฒนา ประสิทธิภาพ
	4. บทบาทและพระราชจริยวัตรที่ปรากฏต่อสาธารณะในมิติของสถาบัน ครอบครัว
	5. ข้อมูลที่เปิดกว้างและสังคมที่วิพากษ์ได้ 360 องศา
	6. กระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์การสร้างชาติไทยในเชิงวิพากษ์และเปรียบเทียบ
	7. วิธีการสร้างศรัทธาต่อสถาบันที่ไม่ใช่ Hard Sale
	8. การควบคุมสื่อที่โจมตีสถาบันและปล่อยข่าวปลอม
	9. ความใกล้ชิดของสถาบันกับประชาชนที่เป็นรูปธรรม จับต้องและเข้าถึงได้มากขึ้น
	10. เชื่อมโยงกับความรุนแรงในสังคมโดยเฉพาะประเด็นความเท่าเทียมกันทางเพศ
	11. ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ
	12. ความโปร่งใสและตรวจสอบได้
	13. การเห็นคุณค่าของสถาบันที่มีผลกระทบต่อเชื่อมโยงถึงคุณภาพชีวิตของบุคคล 14. คุณค่าของสถาบันต่อคุณภาพชีวิตและอนาคตของเยาวชนที่ยังไม่สามารถสื่อสาร ออกมาได้ดี
	15. ความเข้าใจที่ถูกต้องของประโยชน์ของคำว่าจงรักภักดี/จงรักภักดีแล้วได้ อะไร

แรงผลักดัน (Driving Forces: DF)	
การมีสำนึก ความจงรัก ภักดีต่อ สถาบัน	16. พฤติกรรมของสถาบันที่ต้องตระหนักถึงโลกยุคข้อมูลเปิดกว้างและทนต่อระบบการตรวจสอบ
	17. ความไว้วางใจของเยาวชนต่อสถาบันในเรื่องของความยุติธรรม
	18. สถาบันมีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย
	19. ความสามารถในการแยกแยะระหว่างคุณค่าของสถาบันและความมั่นคงของประเทศและเรื่องอื่น ๆ
	20. ผู้เล่าเรื่องคุณค่าของสถาบันคุณภาพชีวิตและอนาคตของประเทศไทยที่มีความสามารถ
	21. สถาบันมีการปรับตัวให้มีความน่าเคารพ
	22. ความเข้าใจที่ถูกต้องว่าถ้าไม่มีสถาบันจะมีผลกระทบเชิงลบกับชีวิตอย่างไร
	23. ใช้วิธีการสร้างภาพหรือโฆษณาชวนเชื่อที่เกินจริง
	24. สถาบันมีที่ท่าของการรับฟังเสียงที่แตกต่าง
	25. สถาบัน (และผู้ที่อยู่ภายใต้โครงสร้างสถาบัน) มีการปฏิบัติตัวให้มีความน่าเคารพ
	26. กระแสสื่อสังคมออนไลน์
	27. สถาบันทำงานในบริบทที่โลกยุคใหม่สนใจ เช่น ความเท่าเทียม สิทธิสตรี เป็นต้น
	28. สถาบันไม่ถูกทำให้คาดหวังให้สูงส่งเกินความเป็นมนุษย์ทั่วไป
	29. งดใช้กฎหมายที่ทำให้เกิดความขัดแย้งกับผู้เห็นต่าง
30. เปิดโอกาสให้เคารพสถาบันเป็นทางเลือกไม่ใช่การบังคับ	
31. การมีระบบการให้รางวัลและการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีและมีจิตสาธารณะในสังคม	
32. การมีกระบวนการคิดและวิพากษ์ว่าอะไรเป็นศูนย์รวมพลังของคนในชาติ	
33. การได้มีโอกาสทำความเข้าใจกับคนกลุ่มที่คิดเห็นแตกต่าง	

* ผลกระทบสูง (High Impact: HI) 2 อันดับแรก

4.2.1.3 แรงผลักดันที่มีผลต่อความไม่แน่ใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ได้แก่

ตารางที่ 19 แรงผลักดันที่มีผลต่อความไม่แน่ใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ความไม่ แน่ใจต่อการ ปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอัน มีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข	แรงผลักดัน (Driving Forces: DF)
	1. เด็ก Gen Z เกิดมาในยุคที่รัฐชาติ (Nation State) กำลังเสื่อมศรัทธาลง โดยไม่มีความหวังกับระบบการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยและพระมหากษัตริย์ก็ไม่สามารถช่วยได้*
	2. ระบอบการปกครองไม่ตอบโจทย์ชีวิตของคนรุ่นใหม่ ที่ชีวิตของเขาอยู่กับรัฐเสมือน (Virtual State) มากกว่ารัฐชาติ (Nation State)*
	3. เด็กไม่เห็นโอกาสและอนาคตของเขาในการปกครองปัจจุบัน
	4. ไม่แน่ใจเพราะยังยอมรับระบบเดิมได้แต่เริ่มเห็นคนรุ่นเดียวกันไม่ยอมรับ กำลังอยู่ในช่วงการตั้งคำถาม ยังไม่ได้ตัดสินใจ
	5. ข้าราชการเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์
	6. ไม่พอใจแต่ไม่แน่ใจว่าแสดงออกแล้วจะปลอดภัยหรือเปล่า
	7. ไม่รู้/ไม่แน่ใจว่าจะไร้อะไรคือสิ่งที่ถูกต้อง ที่ควรยึดถือ
	8. การเปรียบเทียบคุณภาพของพลเมืองในระบบอื่นเปรียบเทียบกับคุณภาพชีวิตที่เค้าได้รับ
	9. ไม่สามารถทำให้เด็กเห็นคุณค่าของระบบการปกครองแบบนี้เหมาะกว่าแบบอื่นอย่างไร
	10. ปัญหาการทุจริตประทุติมิชอบ
	11. กลุ่มผลประโยชน์ (พรรคการเมือง, กลุ่มอิงพรรค, กลุ่มหลากหลายทางสังคมประชาชนทั่วไป)
	12. ระบบนายทุน ระบบอุปถัมภ์
13. ปัญหาคอร์รัปชั่น	

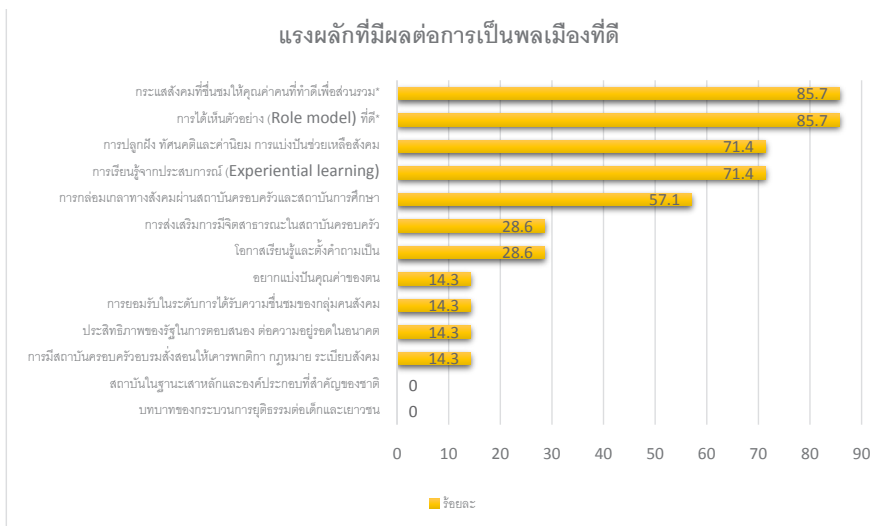
ความไม่แน่ใจต่อ การปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์เป็น ประมุข	แรงผลักดัน (Driving Forces: DF)
	13. ปัญหาคอร์รัปชัน
	14. สวัสดิการรัฐไม่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐาน
	15. สถาบันถูกตั้งข้อสงสัยในการไม่อยู่เหนือการเมือง
	16. รัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นธรรม
	17. ความอ่อนแอระหว่างหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับ พฤติกรรมกรรมการบริโภคของผู้ที่อยู่ในสถาบัน
	18. ปัญหาปากท้องและความเหลื่อมล้ำ
	19. วิธีคิดของคนรุ่นใหม่ที่ทำให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมและความ ยุติธรรม
	20. สื่อสมัยใหม่ทำให้เด็กสามารถเปรียบเทียบกับรัฐอื่น ๆ ได้

* ผลกระทบสูง (High Impact: HI) 2 อันดับแรก

4.2.2 พิจารณาแรงผลักดันที่สร้างผลกระทบสูง (High Impact: HI)

โดยการพิจารณาหาแรงผลักดัน (Driving Forces: DF) ที่คาดว่าหากเกิดขึ้นแล้วจะเป็นปัจจัยที่สร้างผลกระทบมากที่สุด ในแต่ละประเด็นนำมาทำการลงคะแนนเสียงโดยการ Vote ที่ละประเด็น (Event) ที่คาดว่า “หากเกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อรุนแรงที่สุด” ประเด็นละ 2 อันดับ

4.2.2.1 ประเด็นที่ 1 แรงผลักดันที่มีผลต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

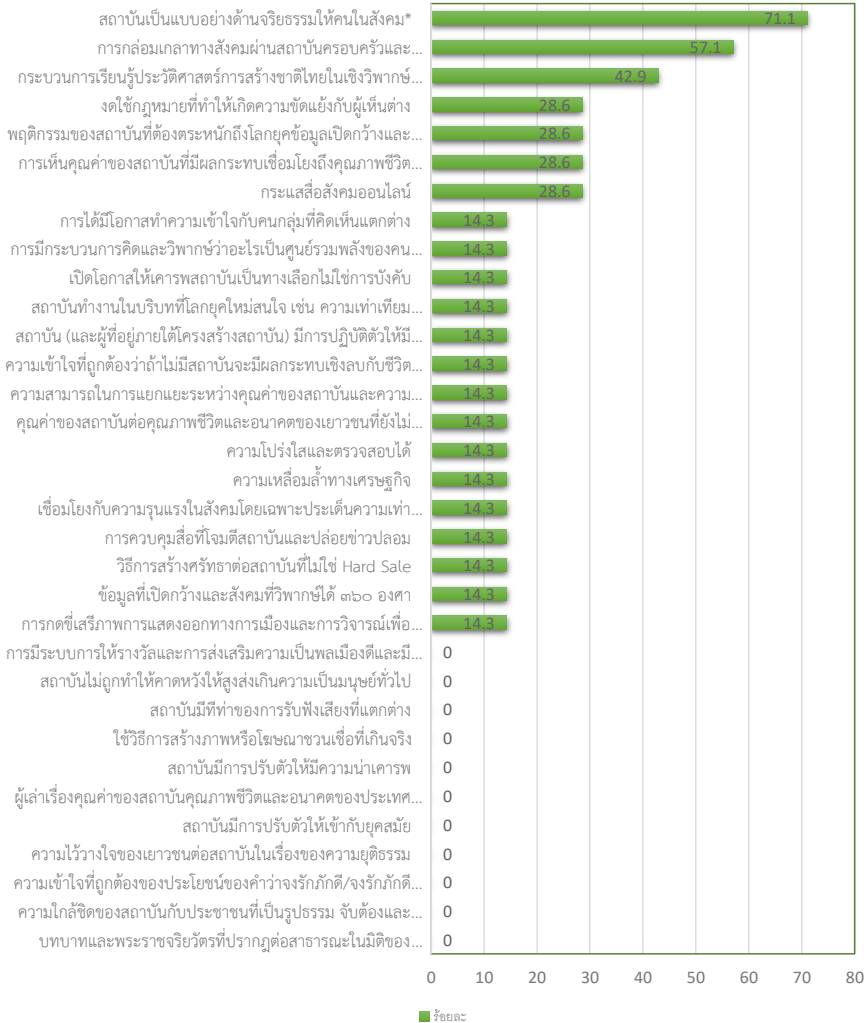

แผนภาพที่ 6 แรงผลักดันที่ดีที่มีผลต่อการเป็นพลเมืองที่ดี

จากการลงคะแนนเสียงของคณะผู้ทรงคุณวุฒิฯ พบว่า “แรงผลักดันที่มีผลต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” 2 อันดับแรก คือ (1) กระแสสังคมที่ชื่นชมให้คุณค่าคนที่ทำดีเพื่อส่วนรวม และ (2) การได้เห็นตัวอย่าง (Role model) ที่ดี ร้อยละ 85.7 เท่ากัน

4.2.2.2 ประเด็นที่ 2 แรงผลักดันต่อการมีสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบัน

แรงผลักดันต่อการมีสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบัน

แผนภาพที่ 7 แรงผลักดันต่อการมีสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบัน

จากการลงคะแนนเสียงของคณะผู้ทรงคุณวุฒิฯ พบว่า “แรงผลักดันต่อการมีสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบัน” 2 อันดับแรก คือ (1) การกล่อมเกลாதงสังคมผ่านสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา ร้อยละ 71.1 และ (2) สถาบันเป็นแบบอย่างด้านจริยธรรมให้คนในสังคม ร้อยละ 57.1

4.2.2.3 ประเด็นที่ 3 แรงผลักดันที่มีผลต่อความไม่แน่ใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

แผนภาพที่ 8 แรงผลักดันที่มีผลต่อความไม่แน่ใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

จากการลงคะแนนเสียงของคณะผู้ทรงคุณวุฒิฯ พบว่า “แรงผลักดันที่มีผลต่อความไม่แน่ใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข” 2 อันดับแรก คือ (1) ระบอบการปกครองไม่ตอบโจทย์ชีวิตของคนรุ่นใหม่ ที่ชีวิตของเขาอยู่กับรัฐเสมือน (Virtual State) มากกว่ารัฐชาติ (Nation State) ร้อยละ 57.1 และ (2) เด็ก Gen Z เกิดมาในยุคที่รัฐชาติ (Nation State) กำลังเสื่อมทรามลง โดยไม่มีความหวังกับระบบการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย และพระมหากษัตริย์ก็ไม่สามารถช่วยได้ ร้อยละ 57.1

4.2.3 ภาพเหตุการณ์อนาคต (Future Event)

ภาพเหตุการณ์อนาคต (Future Event) คือ การสร้างสถานการณ์ขึ้นมาโดยอาศัยโครงเรื่อง (Plot) จากแรงผลักดันที่สร้างผลกระทบสูง (High Impact: HI) 2 อันดับแรกในแต่ละประเด็นตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ทำการลงคะแนน มากำหนดเป็นภาพเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนี้

4.2.3.1 ประเด็นที่ 1 การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ แบ่งเป็น

2 ภาพ ดังนี้

1) ภาพ “กระแสสังคมที่ชื่นชมให้คุณค่าคนที่ทำดีเพื่อส่วนรวม”

คือ (1) พลเมืองรู้สึกอยากได้รับคำชื่นชม ทำให้พลเมืองต้องการเป็นคนดี หรืออยากทำความดี ส่งผลให้เกิดเป็นกระแสอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นพฤติกรรม นิสัย และความเคยชิน นำไปสู่การสร้างบรรทัดฐานในการยอมรับทางสังคม (2) กระแสของสังคมจะเป็นแรงผลักดันไปถึงสื่อ ซึ่งเป็นผู้สร้างกระแส และปลูกฝังเนื้อหาด้านการทำความดีด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะจากการเห็น จดจำ คิดและรู้สึกจนเป็นพฤติกรรมที่ดี นอกจากนี้ การเปิดเผยคนที่ทำดีและสร้างกระแสให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ย่อมเป็นการสร้างแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน และ (3) เกิดพลังแห่งการเรียนรู้ Internalization and Generalization ส่งผ่านคุณค่าความดีและความเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบต่อสังคม

2) ภาพ “การได้เห็นตัวอย่าง (Role model) ที่ดี” คือ

(1) มีกระบวนการสร้าง “บุคคลต้นแบบ” พร้อมกระบวนการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

โดยบุคคลต้นแบบต้องเป็นบุคคลที่คนทั่วไปสามารถเข้าถึงและจับต้องได้ และต้องเป็นบุคคลที่เข้าใจกลไกภาครัฐในหลายมิติ เพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข พร้อมทั้งสามารถตั้งพลังบวก เช่น พี่ตูน เป็นต้น (2) การนิยามของ “คนดี” ต้องเกิดจากฉันทามติร่วมของสังคม “คนดี” หมายถึง คนเสียสละ เห็นประโยชน์ส่วนรวม เป็นผู้นำที่เข้าใจข้อจำกัดของบุคคลอื่น (3) มีความเป็นพลเมืองสมัยใหม่ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศ และ (4) การเป็นตัวอย่าง (Role Model) จำเป็นต้องมีหลากหลายทั้งทางชุดความคิด และลักษณะต่าง ๆ นอกจากนี้ การเกิดตัวอย่างที่ดีย่อมเกิดจากธรรมชาติของตัวบุคคลไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งขึ้น โดยมีลักษณะเป็น Dynamic Role Model 3 ประการ ดังนี้ 1) แบบคนธรรมดา 2) มีความท้าทายที่ถูกต้องคำถามและตรวจสอบได้ตลอดเวลา และ 3) มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

4.2.3.2 ประเด็นที่ 2 การมีสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบัน แบ่งเป็น 2 ภาพ ดังนี้

1) ภาพ “การกล่อมเกลாதองสังคมผ่านสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา” คือ (1) บทบาทและหน้าที่หลักของสถาบันครอบครัวเปลี่ยนส่งผลให้การสื่อสารภายในครอบครัวหายไป เช่น การถ่ายทอดเรื่องราวจากรุ่นสู่รุ่น หรือเวลาคุณภาพของครอบครัวลดลง เป็นต้น (1) กระบวนการสร้างการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์การสร้างชาติ ระบอบการปกครองและการสร้างผู้นำประเทศ ควรเป็นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับนานาชาติ เพื่อให้เห็นถึงบริบทของประเทศของตนได้ชัดเจนขึ้น และ (3) สถาบันครอบครัวกับสถาบันศึกษามีแนวทางกล่อมเกล่าในทิศทางเดียวกัน เกิดการเรียนรู้ในทิศทางที่สอดคล้องกัน

2) ภาพ “สถาบันเป็นแบบอย่างด้านจริยธรรมให้คนในสังคม” คือ (1) ประชาชนเกิดความรัก ภาควงุมิใจ และความเชื่อมั่นของสถาบันที่เกิดจากหลักจริยธรรมและการทำให้เห็นเป็นแบบอย่างที่เป็นที่ยอมรับของสังคม พร้อมทั้งรู้สึกอยากปกป้องสถาบันหากมีภัย (2) สถาบันเป็นแบบอย่างของ “พลเมืองที่ดี”

ที่คาดหวังให้เยาวชนเป็น เช่น กิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น (3) สถาบันเป็นแบบอย่างที่สำคัญยิ่งของคนในสังคม รวมทั้งเป็นจุดยึดโยงความรัก ความสามัคคี ศรัทธา และสร้างความเป็นปึกแผ่นให้สังคม และ (4) การไม่ยอมรับในสิทธิพิเศษของชนชั้นนำ อาจนำไปสู่การแตกแยกของคนในสังคม รวมถึงการที่สังคมเกิดการตั้งคำถาม สงสัย วิพากษ์วิจารณ์ หรือแม้แต่การกระทำที่ละเมิดกฎหมายต่อต้านสถาบัน

4.2.3.3 ประเด็นที่ 3 ความไม่แน่ใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข แบ่งเป็น 2 ภาพ ดังนี้

1) ภาพ “ระบอบการปกครองไม่ตอบโจทย์ชีวิตของคนรุ่นใหม่ ที่ชีวิตของเขายู่กับรัฐเสมือน (Virtual State) มากกว่ารัฐชาติ (Nation State)” คือ (1) ภาครัฐไม่ใช่กลไกหลักในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเพียงองค์กรเดียว อย่างไรก็ตาม ภาคส่วนต่าง ๆ มีรูปแบบการบริหารงานของภาครัฐ เอกชน และประชาชนที่แยกส่วน ไม่เกิดการบูรณาการอย่างเป็นทางการ ทำให้ไม่สามารถแสวงประโยชน์และนำข้อมูลมาเอื้อต่อการบริหารงานได้ (2) เกิดความเหลื่อมล้ำ และความขัดแย้งทางการเมืองเรื่องผลประโยชน์มากยิ่งขึ้น (3) การเมืองมีมิติที่หลากหลายมากขึ้นกว่าการเลือกตั้ง รวมถึงคนรุ่นใหม่เข้ามาทำงานการเมือง โดยเฉพาะส่วนท้องถิ่น และเกิดการรวมกลุ่มของผู้มีอำนาจในภาคราชการเข้ามา มีบทบาททางการเมือง และ (4) การปรับตัวของระบอบการเมืองที่จะบังคับให้สถาบันกษัตริย์ต้องยอมรับการตรวจสอบ

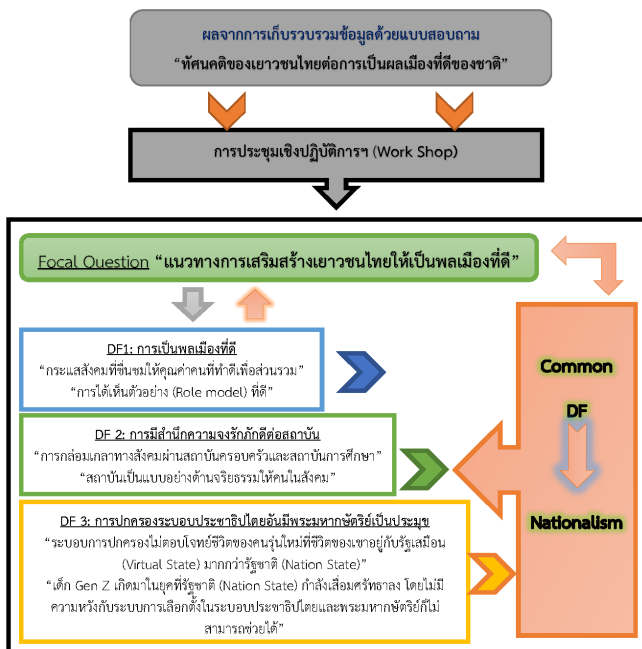
2) ภาพ “เด็ก Gen Z เกิดมาในยุคที่รัฐชาติ (Nation State) กำลังเสื่อมศรัทธาลง โดยไม่มีความหวังกับระบบการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยและพระมหากษัตริย์ก็ไม่สามารถช่วยได้” คือ (1) Gen Z เป็นเยาวชนที่มีความหวัง ค้นคว้าหาคำตอบกับสิ่งรอบตัว รู้สึกว่าสิ่งรอบตัวที่เป็นอยู่นั้นไม่ใช่สิ่งที่ต้องการ ทั้งนี้ คนรุ่นใหม่ไม่ได้ให้ความสนใจและเคารพกับนักปกครอง นักการเมืองและสถาบัน โดยมองสังคมเป็นโลกเสรี เน้นการเอาตัวรอดมากกว่าการรวมกลุ่ม หรือส่วนรวม (2) มองโลกเสมือนที่มีการปกครองแบบไร้พรมแดน

(No Boundary State) ที่ไม่ให้ความสำคัญกับระเบียบ กฎเกณฑ์และกฎหมายของแต่ละรัฐแต่เป็นการให้ความสำคัญระหว่างเรื่องต่อเรื่องที่เป็นไปตามความคิดของคนส่วนใหญ่มากกว่า (3) ข้อมูลของ Virtual มีอิทธิพลกับความคิดและการตัดสินใจมากกว่าประกาศของทางราชการ และ (4) ถ้าจะให้เยาวชนรักความเป็นประชาธิปไตยและศรัทธาในสถาบัน สถาบันจำเป็นต้องรักประชาธิปไตย เพราะถ้าหากรัฐบาลเผด็จการอ้างอิงสถาบันแล้วจะให้เยาวชนรัก/ศรัทธาในสถาบันได้อย่างไร ดังนั้นควรแยกรัฐบาลออกจากสถาบันเสียก่อน

4.2.4 Common Driving Forces

เมื่อได้ภาพเหตุการณ์อนาคต (Future Event) ทั้ง 6 ภาพที่เกิดจากการพิจารณาเลือกจากแรงผลักดันที่มีผลกระทบสูง (High Impact: HI) จาก 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การเป็นพลเมืองที่ดี (2) การมีสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบัน และ (3) การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ผู้ทรงคุณวุฒิฯ ได้ย้อนกลับไปถอดแกลงและระดมสมอง เพื่อแสวงหาแรงผลักดัน (Driving Forces) ที่สามารถขับเคลื่อนทั้ง 3 ประเด็น พร้อมทั้งแสวงหา “แนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี” ควบคู่กัน โดยที่ประชุมฯ มองว่าการพิจารณาถึงปฏิกิริยาของเยาวชนที่มีต่อสถาบันเป็นประเด็นสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว มีมิติที่เป็นเอกลักษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิฯ ว่าแรงผลักดันที่สำคัญ (Common Driving Forces) คือ “การสร้างชาตินิยม (Nationalism)” และเพื่อนำแรงผลักดันที่สำคัญดังกล่าวไปจัดกิจกรรมเพื่อทำการทดลองกิจกรรม (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง Gen Z ต่อไป

สามารถสรุปผลการศึกษจากการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ (Work Shop) ดังนี้

กล่าวโดยสรุป คือ จากการแสวงหาแรงผลักดัน (Driving Forces) ที่ส่งผลกระทบต่อ 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การเป็นพลเมืองที่ดี (2) การมีสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบัน และ (3) การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พบว่า แรงผลักดันหลักที่สำคัญ (Common Driving Forces) คือ “การสร้างชาตินิยม (Nationalism)” ด้วยเหตุนี้ การที่เยาวชนมีความเข้าใจและตระหนักถึงเรื่องชาตินิยม หรือความภาคภูมิใจที่มีต่อตนเอง ท้องถิ่น และประเทศชาติ ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติด้วยเช่นกัน ซึ่งนำไปสู่การนำประเด็นเรื่องชาตินิยม (Nationalism) มาเป็นแรงผลักดันหลักเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป ผ่านการทดลองกิจกรรม (Sandbox) กับเยาวชน Gen Z ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการศึกษาในครั้งนี้

4.3 ผลการศึกษาจากการทดลองกิจกรรม (Sand Box)

ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ (Work Shop) ผู้ทรงคุณวุฒิฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าแรงผลักดันที่สำคัญ (Common Driving Forces) สำหรับเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาจาก (1) การเป็นพลเมืองที่ดี (2) การมีสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบัน และ (3) การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ควรให้ความสำคัญกับประเด็นของ “การสร้างชาตินิยม (Nationalism)” จึงเป็นที่มาของการทดลองกิจกรรม (Sand Box) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่างใน Gen Z ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

4.3.1 การทดลองกิจกรรม Sandbox กับเยาวชน Gen Z การลงพื้นที่จัดกิจกรรมค่ายเยาวชนที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ชื่อว่า “ค่ายพัฒนานักวิจัยเยาวชนท้องถิ่นสู่กลไกการพัฒนาเมืองหลังสถานการณ์ Covid-19” ณ เทศบาลเมืองแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้เยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างร่วมกันระดมความคิดเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในปัจจุบัน ความภาคภูมิใจที่มีต่อทั้งตนเอง ท้องถิ่น และประเทศของตนเป็นอย่างไร รวมทั้งในอนาคตอีก 20 ปี เยาวชนเหล่านี้จินตนาการถึงตนเอง ท้องถิ่น และประเทศไว้อย่างไรบ้าง และทำอะไรเพื่อจะนำไปสู่สิ่งที่เยาวชนเหล่านี้คาดหวังไว้ โดยมีเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน แบ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 20 คน และนักเรียนระดับมหาวิทยาลัยจำนวน 10 คน ทั้งนี้ ให้นักเรียน/นักศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อทำกิจกรรม ซึ่งสามารถสรุปออกมาเป็นผลการศึกษาได้ ดังนี้

4.3.2.1 ประเด็นที่ 1 สภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบันที่มีต่อตนเอง ท้องถิ่น หรือประเทศ โดยมีผลลัพธ์จากการระดมความคิด ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สำหรับตนเองมองว่า มีการเติบโตมากขึ้น สามารถรับรู้และเข้าใจบริบทของสังคมรอบข้างได้ดีมากยิ่งขึ้น สำหรับสภาพสังคมและประชาชนโดยรอบนั้น ยังคงเป็นสังคมที่มีความเมตตา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นมิตร มีน้ำใจ

และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน สำหรับท้องถิ่นเริ่มมีการพัฒนาหลากหลายด้าน ขณะที่ประเทศกลับมีการพัฒนาไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเห็นได้จากสถานการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองและการแข่งขันทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจที่สูงขึ้น

โดยสรุปกลุ่มที่ 1 ให้ความสำคัญกับตัวบุคคล โดยมองผู้คนในสังคมเป็นมิตร มีความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แต่ขณะที่การพัฒนาของประเทศยังไม่มีประสิทธิภาพและสถานการณ์ทางการเมืองมีความวุ่นวาย

กลุ่มที่ 2 สังคมในปัจจุบันประสบปัญหาทางสังคมที่หลากหลาย โดยเริ่มจากปัญหาของการแพร่ระบาดของ Covid-19 ปัญหาความเครียด ความยากจน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้นำไปสู่ภาวะหนี้สิน ทั้งนี้ การค้าขายในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการค้า โดยหันมามุ่งเน้นการค้าในระบบออนไลน์มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ระบบออนไลน์กลับยังเป็นการตอกย้ำความเหลื่อมล้ำทางสังคมอีกรูปแบบหนึ่ง นอกจากนี้ ความเหลื่อมล้ำทางสังคมอีกประการหนึ่งคือ เรื่องระบบการศึกษา การเข้าถึงแหล่งความรู้ยังไม่กระจายตัวอย่างเท่าเทียม รวมทั้งการตระหนักรู้ในเรื่องความหลากหลายและความเท่าเทียมทางเพศยังคงไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมมากนัก

โดยสรุปกลุ่ม 2 เน้นปัญหาทางสังคมไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงานที่จะนำไปสู่การก่อให้เกิดหนี้สิน และความเหลื่อมล้ำทางสังคมและด้านการศึกษา รวมถึงความไม่เท่าเทียมโดยเฉพาะเรื่องของเพศวิถี รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการค้าจากหน้าร้านเป็นระบบออนไลน์มากขึ้น

กลุ่มที่ 3 สภาพบ้านเมืองในปัจจุบันยังคงประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเน่า-น้ำเสีย ปัญหารถติด และเส้นทางคมนาคมยังไม่มีประสิทธิภาพ รวมถึงประเทศมีการพัฒนาช้า ส่งผลให้ประเทศไทยยังคงอยู่ในระดับประเทศที่กำลังพัฒนามาแล้วเป็น 10 ปี นอกจากนี้ ผู้บริหารระดับประเทศไม่ได้ให้ความสำคัญกับประชาชนอย่างแท้จริง โดยนโยบายต่าง ๆ ที่ออกมาเพื่อประชาชน

แต่เมื่อถึงเวลาปฏิบัติกลับไม่มีการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม “พูดแต่ไม่ทำ” และยังคงเห็นการเอาใจเปรียบประชาชนจากผู้มีอำนาจ แต่สำหรับท้องถิ่นโดยเฉพาะเทศบาลเมืองแม่เหียะ หน่วยงานของรัฐกลับให้ความสำคัญกับประชาชนผ่านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ

โดยสรุปกลุ่มที่ 3 มองว่าประเทศไทยมีการพัฒนาช้า ประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะ น้ำเสีย เป็นต้น และปัญหาด้านการคมนาคมที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ โครงสร้างการบริหารงานของภาครัฐไม่มีการบริหารจัดการที่จริงจัง ประชาชนไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐเท่าที่ควร แต่สำหรับหน่วยงานของท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชน

กลุ่มที่ 4 สภาพความเป็นอยู่ของประเทศไทยยังคงมีความล่าสมัย โดยพื้นฐานเกิดจากปัญหาเดิม ๆ เช่น ปัญหาคอร์ปชั่น และปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะฝุ่นละออง ส่งผลให้ประเทศไทยยังห่างไกลกับคำว่า “ประเทศที่พัฒนาแล้ว” ในความเป็นจริงแล้วประเทศยังไม่ค่อยได้รับการพัฒนามากเท่าที่ควร อีกทั้งภาครัฐไม่ได้ให้ความสำคัญในการกำกับดูแลประชาชนในฐานะพลเมืองของประเทศอย่างทั่วถึงหรือแม้แต่บางพื้นที่ในท้องถิ่นเองภาครัฐไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ รวมถึงไม่ได้ให้ความสนใจกับประชาชนอย่างแท้จริง ขณะที่ด้านการศึกษาสำหรับโรงเรียนในพื้นที่ท้องถิ่นเริ่มมีการพัฒนาระบบการศึกษามากขึ้น ทั้งการศึกษาภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาจีนและภาษาเกาหลี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แนวทางการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบันมีความรักความสันโดษมากขึ้น

โดยสรุปกลุ่มที่ 4 กล่าวถึงประเทศมีความล่าสมัยไม่พัฒนา หน่วยงานภาครัฐไม่ให้ความสำคัญกับประชาชน รวมถึงผู้นำท้องถิ่นบางแห่งไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของตน ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มที่ 3 ที่มองว่าท้องถิ่นมีการพัฒนาที่ดีแล้ว โดยกลุ่มที่ 4 ให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและคอร์ปชั่น รวมถึงสนใจประเด็นการศึกษา เช่นเดียวกับกลุ่มที่ 2 โดยเฉพาะการเรียนภาษาต่างประเทศน่าจะเป็นสิ่งที่สำคัญในสังคมปัจจุบัน

กล่าวโดยสรุป สำหรับประเด็นสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน สามารถสรุปเป็นประเด็นที่เยาวชนส่วนใหญ่ลงความเห็นว่าประเทศไทยในปัจจุบันมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ประชาชนมีความเป็นมิตร รู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
2. ประเทศมีการบริหารงานที่ล่าช้า การพัฒนาประเทศยังไม่มีประสิทธิภาพ
3. มีอัตราการว่างงานสูง ประชาชนยากจน ก่อให้เกิดภาวะหนี้สิน
4. ความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการศึกษา
5. ความไม่เท่าเทียมทางเพศ
6. ปัญหาสิ่งแวดล้อม
7. ปัญหาคอร์รัปชันและประเทศยังไม่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

4.3.2.2 ประเด็นที่ 2 ความภาคภูมิใจที่มีต่อตนเอง ท้องถิ่น และประเทศ
โดยมีผลลัพธ์จากการระดมความคิด ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1

(1) **ความภาคภูมิใจที่มีต่อตนเอง** รู้สึกว่าในแต่ละวันของการเติบโตของชีวิต ย่อมมีการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ รอบตัวอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยความอดทน อดกลั้นต่ออุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต ถึงแม้ว่าอาจมีความผิดพลาดบ้างก็ตาม แต่ก็ถือได้ว่าเป็นการเปิดประสบการณ์การเรียนรู้จากชีวิต **สำหรับความภาคภูมิใจในการใช้ชีวิต** ได้แก่ ลดน้ำหนัก 10 กิโล มีความพยายามมุ่งมั่นตั้งใจ มีความรับผิดชอบ มีวินัย กล้าแสดงออก มีจิตสาธารณะพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น และทำให้ครอบครัวเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และ**ความภาคภูมิใจทางด้านการศึกษา** ได้แก่ ผลการเรียนดีขึ้น มีความสามารถทางด้านภาษาเพิ่มขึ้น สามารถสอบติด รด. เป็นต้น

(2) **ความภาคภูมิใจต่อท้องถิ่น** รู้สึกว่าท้องถิ่นมีธรรมชาติที่มีความสวยงาม และเป็นสังคมที่ไม่มีความวุ่นวาย ประชาชนในท้องถิ่นมีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน และมีความเอาใจใส่ซึ่งกันเป็นยอด่างดี ไม่เกิดความรู้สึกดูถูกหรือลดถอนคุณค่า ของความเป็นมนุษย์ หรือเป็นสังคมในลักษณะของความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ทุกคนคือ คนในครอบครัว นอกจากนี้ สภาพบ้านเมืองมีความสะอาด อาหารอร่อย และมีภาษา ที่น่ารัก (เช่น ภาษาเหนือ หรือภาษาถิ่น “ถิ่นอุ้งนํ้ารัก ตี๋แอ้วนัก”)

(3) **ความภาคภูมิใจต่อประเทศไทย** ประเทศไทยมีระบบการศึกษาที่มีความหลากหลายและคุณครูเป็นต้นแบบที่ดี นอกจากนี้ โดยพื้นฐานของลักษณะนิสัยและพฤติกรรมชาวไทย คือ เป็นคนที่มีน้ำใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชอบช่วยเหลือ และมีความรักใคร่กลมเกลียวในลักษณะพี่น้อง อีกทั้ง ด้วยลักษณะภูมิอากาศ และภูมิประเทศของประเทศไทยที่มีความหลากหลาย ทำให้มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามเป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีอาหารอร่อย จึงเหมาะสมแก่การเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

โดยสรุปกลุ่มที่ 1 รู้สึกเกิดความภาคภูมิใจทั้ง 3 ระดับคือ ทั้งต่อตนเอง ท้องถิ่น และประเทศ สำหรับตนเองมองว่าเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ มีวินัย กล้าแสดงออก มีจิตสาธารณะและเคารพสิทธิของผู้อื่น พร้อมทั้งเป็นผู้ที่มีวินัย ในการเรียน มีความสามารถทางด้านภาษาต่างประเทศ เป็นต้น ส่วนในระดับท้องถิ่น และประเทศนั้น มีความภาคภูมิใจที่มีสถานที่ทางธรรมชาติที่สวยงามเหมาะแก่ การท่องเที่ยวจำนวนมาก อาหารอร่อย มีภาษาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ โดยคนไทย เป็นผู้มีน้ำใจ และชอบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น

กลุ่มที่ 2

(1) **ความภาคภูมิใจที่มีต่อตนเอง** รู้สึกภาคภูมิใจว่าตนเองมีความมั่นใจ กล้าแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเอง และรู้จักประหยัด มัธยัสถ์ อดออมใช้จ่าย เฉพาะสิ่งที่จำเป็น รวมทั้งรู้สึกภูมิใจว่าตนมีกัลยาณมิตรที่ดีที่คอยสนับสนุน

และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สำหรับความภาคภูมิใจด้านการศึกษา รู้สึกว่าตนเองมีความสามารถและทักษะของภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาจีน เป็นต้น

(2) ความภาคภูมิใจต่อท้องถิ่น โดยเริ่มจากความภูมิใจที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงาม เช่น ป่าไม้และแม่น้ำ เป็นต้น ความสวยงามดังกล่าว จึงเป็นที่ดึงดูดของนักท่องเที่ยว ทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ นอกจากนี้ ชุมชนยังมีสินค้า ผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น และอาหารพื้นเมืองให้บริการแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงมีผู้นำท้องถิ่นที่น่ารัก (นายเทศบาลเมืองแม่เหียะ)

(3) ความภาคภูมิใจต่อประเทศไทย มองว่าระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยขับเคลื่อนที่การท่องเที่ยว ด้วยประเทศไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามและมีความอุดมสมบูรณ์ของอาหารการกิน ส่งผลให้ธุรกิจการท่องเที่ยวและร้านอาหารมีจำนวนมาก สำหรับอาหารแต่ละท้องถิ่นก็มีความเป็นเอกลักษณ์อร่อยและมีราคาอย่างเหมาะสม รวมถึงลักษณะบุคลิกของชาวไทย มีความน่ารักอ่อนน้อม และมีความเป็นสยามเมืองยิ้ม ขณะเดียวกันความคิดเห็นของกลุ่มดังกล่าว ส่วนหนึ่งมองว่า แท้จริงแล้วประเทศไทยไม่ค่อยมีความน่าอยู่มากนัก เนื่องจากการบริหารจัดการของรัฐบาลและผู้นำประเทศ

โดยสรุปกลุ่มที่ 2 ความภูมิใจที่มีต่อตนเองคือ มีความมั่นใจ กล้าแสดงออก รู้จักประหยัดอดออม และมีทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ ส่วนในระดับท้องถิ่นและประเทศนั้น มองว่าระบบเศรษฐกิจไทยขับเคลื่อนด้วยการท่องเที่ยวเป็นหลัก ด้วยเหตุผลที่ว่าประเทศไทยมีลักษณะภูมิประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์และหลากหลายทั้งทะเลและภูเขา อีกทั้งยังมีอาหารท้องถิ่นและสินค้าพื้นเมือง รวมถึงบุคลิกของชาวไทยดังคำเปรียบเทียบกับที่ว่า “สยามเมืองยิ้ม” ขณะเดียวกันแม้ว่าเยาวชนจะรู้สึกภาคภูมิใจกับสภาพสังคมโดยพื้นฐาน แต่เยาวชนกลับรู้สึกว่า ในส่วนลึกแล้วประเทศไทยกลับกลายเป็นประเทศที่ไม่ค่อยมีน่าอยู่มากนัก เนื่องจากการบริหารประเทศที่ไม่มีประสิทธิภาพ

กลุ่มที่ 3

(1) **ความภาคภูมิใจที่มีต่อตนเอง** มีความมั่นใจในรูปร่างหน้าตาของตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีความเป็นผู้ใหญ่ มีความขยัน และความเฉลียวฉลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังสามารถเป็นที่ปรึกษาให้กับเพื่อน ๆ ได้นอกจากนี้ ยังเป็นคนที่ยังคงหน้าที่ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลาที่กำหนด สามารถดูแลทั้งตัวเอง และครอบครัวได้เป็นอย่างดี เป็นคนมีน้ำใจสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้โดยไม่จำเป็นต้องร้องขอ

(2) **ความภาคภูมิใจต่อท้องถิ่น** ท้องถิ่นของตนมีความงดงามเหมาะสมกับ เป็นสถานที่ถ่ายรูปและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว อีกทั้ง ปัจจุบันการคมนาคมมีความสะดวกและทันสมัย สามารถเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้ง่าย และรวดเร็วยิ่งขึ้น สำหรับประชาชนในพื้นที่ได้รับการช่วยเหลือและพัฒนา อำนวยความสะดวกจากภาครัฐ โดยนำความสะดวกสบาย ความทันสมัย และความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน อาทิ การมีกล้อง CCTV คอยตรวจตรา และความสะดวกสำหรับช่องทางในการแจ้งเรื่องร้องเรียน หรือเหตุด่วนเหตุร้าย โดยเป็นการลดขั้นตอนของการดำเนินงาน และก่อให้เกิดความรวดเร็วในการรับบริการ

(3) **ความภาคภูมิใจต่อประเทศไทย** สำหรับกลุ่มที่ 3 กล่าวถึงความภาคภูมิใจ ประเด็นเดียวคือ “การที่ประเทศไทยมีอาหารอร่อย” ส่วนประเด็นที่เหลือ เป็นการกล่าวถึงสภาพปัญหาของสังคมที่ประเทศกำลังเผชิญ เช่น ระบบการศึกษาของไทยไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเพียงพอ รัฐบาลไม่ได้ให้ความสนใจประชาชนมากนัก ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากปัญหาหนี้สินในครัวเรือน รวมถึงปัญหาหนี้สินของรัฐบาล นอกจากนี้ มีประเด็นที่เป็นการล้อเลียนบริบททางการเมือง เช่น ความภาคภูมิใจที่มีความยุติธรรมในการเลือกตั้ง ภูมิใจที่ประเทศมีเรือดำน้ำ และรถถังจำนวนมาก ประเทศชาติสามารถอยู่รอดได้โดยที่ยังไม่ล่มสลาย และภาคภูมิใจที่ประเทศมีกองทัพเข้ามาบริหารบ้านเมือง เป็นต้น

โดยสรุปกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจต่อตนเองและท้องถิ่นเป็นอย่างมาก โดยในระดับตนเองรู้สึกว่าเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ มีความขยัน มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น และสามารถดูแลตัวเองและครอบครัวได้ ส่วนท้องถิ่นมองว่าท้องถิ่นของตนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกและทันสมัย อีกทั้ง ส่วนท้องถิ่นยังพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างทั่วถึง เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน แต่ในระดับประเทศเยาวชนในกลุ่มดังกล่าวกลับไม่มีความรู้สึกภาคภูมิใจ รู้สึกว่าประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการของภาครัฐที่ไม่มีประสิทธิภาพ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การศึกษาและปัญหาหนี้สิน เป็นต้น ยกเว้นเรื่องอาหารซึ่งเป็นความภาคภูมิใจประการเดียวที่มีต่อประเทศ

กลุ่มที่ 4

(1) ความภาคภูมิใจที่มีต่อตนเอง กลุ่มนี้มองเรื่องตนเองเป็นหลัก โดยความภาคภูมิใจที่มีต่อตนเองในมุมต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นจากบุคลิก พฤติกรรม และการแสดงออกของตนเป็นหลัก ได้แก่ ความสดใส น่ารัก ร่าเริง กินง่ายอยู่ง่าย มีความขยัน มุ่งมั่น ตั้งใจเรียน และเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ รวมถึงเป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านดนตรี เช่น การร้องเพลง กีตาร์ เป็นต้น

(2) ความภาคภูมิใจต่อท้องถิ่น มีความชื่นชมในความเป็นท้องถิ่นของตน โดยมองว่าความสวยงามของธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และความสงบของบ้านเมืองนั้น ล้วนแล้วเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของตน ส่วนคนเหนือเป็นคนที่มีความน่ารักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น รวมถึงความภาคภูมิใจในเรื่องของการแต่งกายจากชุดพื้นเมือง และการมีรสชาติอาหารที่แสนอร่อย นอกจากนี้ ท้องถิ่นยังให้ความสำคัญกับสุขภาพ โดยการสร้างสนามกีฬาให้กับคนในท้องถิ่นด้วย

(3) ความภาคภูมิใจต่อประเทศไทย ด้วยลักษณะภูมิประเทศของประเทศไทยมีความแตกต่างจากประเทศอื่น ทำให้มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม ทั้งทะเลและภูเขา ประกอบกับประเทศไทยมีวัฒนธรรมประเพณีที่งดงามและลักษณะพิเศษของชาวไทย เป็นคนที่มีน้ำใจ มีความเป็นกันเอง ยิ้มเก่ง และมีอาหารอร่อย อย่างเช่น ส้มตำและต้มยำกุ้ง รวมถึงประเทศไทยมีประชากรที่มีความรู้ ทักษะที่หลากหลาย และมีผู้ที่มีความสามารถด้านกีฬาจำนวนมาก

โดยสรุปกลุ่มที่ 4 รู้สึกเกิดความภาคภูมิใจทั้ง 3 ระดับคือ ทั้งต่อตนเอง ท้องถิ่น และประเทศ สำหรับตนเองรู้สึกภูมิใจในมุมต่าง ๆ ทั้งจากบุคลิก พฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ความสดใส ความขยัน มุ่งมั่น ตั้งใจเรียน มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และความสามารถพิเศษของตน ส่วนในระดับท้องถิ่นและประเทศนั้น รู้สึกว่าประเทศไทยมีความสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม มีวัฒนธรรมและประเพณีที่งดงาม มีอาหารอร่อย เครื่องแต่งกายที่มีเอกลักษณ์อย่างชุดพื้นเมืองต่าง ๆ อีกทั้งด้วยลักษณะนิสัยโดยพื้นฐานของคนไทยที่มีความเป็นกันเอง มีน้ำใจ ยิ้มเก่ง และชอบช่วยเหลือ นอกจากนี้ ท้องถิ่นยังให้ความสำคัญกับด้านสุขภาพ โดยการสร้างสนามกีฬาให้แก่ชุมชนอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป สำหรับประเด็นความภาคภูมิใจที่มีต่อตนเอง ท้องถิ่น และประเทศ สามารถรวบรวมเป็นประเด็นที่เยาวชนรู้สึกภาคภูมิใจทั้งต่อตนเอง ท้องถิ่น และประเทศ ทั้งประเด็นด้านบวก (+) ที่เป็นโอกาสในการพัฒนาต่อยอด และประเด็นด้านลบ (-) ที่ควรปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ได้ดังนี้

ตารางที่ 20 ประเด็นที่เยาวชนรู้สึกต่อตนเอง ท้องถิ่นและประเทศ

ประเด็น (+)	ประเด็น (-)
การมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม	การบริหารจัดการของรัฐบาลไม่มีประสิทธิภาพ
อาหารอร่อย	ระบบการศึกษาไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ
วัฒนธรรม ภาษาท้องถิ่น และการแต่งกายที่มีเอกลักษณ์	ประชาชนไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาล
การพัฒนาท้องถิ่นและเทคโนโลยี	ศักยภาพของผู้นำประเทศ
การให้ความสำคัญกับสุขภาพของประชาชน เช่น การสร้างสนามกีฬา เป็นต้น	ปัญหาหนี้สิน

4.3.2.3 ประเด็นที่ 3 ความคาดหวังของเยาวชนต่ออนาคตในอีก 20 ปีข้างหน้า และปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ โดยมีผลลัพธ์จากการระดมความคิด ได้ดังนี้

กลุ่ม 1	
ประเด็นที่เยาวชนคาดหวังต่ออนาคต ในอีก 20 ปีข้างหน้า	ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ
<p>ตนเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - อยากเป็นคนที่สวยงาม รวย เก่ง ฉลาด - อยากเห็นบุรีรัมย์ยูไนเต็ดได้แชมป์ - อยากประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน <p>(อยากเป็นตำรวจ/ปลัดอำเภอ)</p> <p>การศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลดชั่วโมงการเรียนลง เพื่อแสวงหาความรู้ในสิ่งที่เด็กชื่นชอบ นอกเหนือแบบเรียน <p>ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - อยากเห็นท้องถิ่นและประเทศพัฒนาไปในทิศทางที่ดี - ไม่อยากเห็นท้องถิ่นมีความเหลื่อมล้ำ - อยากให้เห็นความสำคัญของประชาชน - ประเทศพัฒนามากขึ้น/ ลดภาษี/ ประชาชนไร้หนี้สิน 	<p>ตนเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เริ่มต้นจากตัวเราต้องเป็นคนดี ทำแต่ความดีและเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคม เพื่อพัฒนาทั้งตนเองและประเทศให้ไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น - ประชาชนช่วยกันพัฒนาความเจริญให้แก่ประเทศในทุก ๆ ด้าน <p>การศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - เปลี่ยนและปรับปรุงระบบการศึกษา <p>ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐควรรับฟังความคิดเห็นและเสียงของประชาชน และต้องไม่เอา رأดเอาเปรียบประชาชน และคอร์รัปชั่น - ต้องการเปลี่ยนระบอบการปกครอง

โดยสรุปกลุ่มที่ 1 มองว่าการพัฒนาได้นั้น จำเป็นต้องเริ่มที่ตัวเราก่อน โดยการทำความดีเพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติไปในทิศทางที่ถูกที่ควร ด้านการศึกษาควรปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา โดยการลดชั่วโมงการเรียน เน้นการเรียนรู้และพัฒนาประสบการณ์ภายนอกห้องเรียน และการพัฒนาประเทศได้นั้น รัฐบาลจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียม และเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคม

กลุ่ม 2	
ประเด็นที่เยาวชนคาดหวังต่ออนาคต ในอีก 20 ปีข้างหน้า	ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ
<p>ตนเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - อยากมีวงดนตรีเป็นของตัวเอง - มีงานที่ดีที่ทำให้ร่ำรวย - ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ฝันและที่สำคัญคือ มีเงิน <p>การศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - อยากให้คุณครูมีความใส่ใจ ดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง -อยากให้คุณครูผู้สอน รับผิดชอบงานด้านอื่น นอกเหนือจากการสอนหนังสือ <p>ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีความเหลื่อมล้ำในสังคม - ไม่อยากเห็นสายไฟฟ้าที่รุงรัง ตามท้องถนน - ประเทศมีการพัฒนาทั้งในเรื่อง เศรษฐกิจและการศึกษา - ประเทศดีขึ้นและมีความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น - มีการสนับสนุนให้มีการป้องกันและเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใสในทุก ๆ ด้าน - อยากย้ายประเทศ 	<p>การศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - เปลี่ยนระบบการศึกษา ลดเวลาเรียนในห้องเรียน และเพิ่มการเรียนรู้นอกห้องเรียน - นำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบการศึกษา - ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา และเรื่องระเบียบเครื่องแต่งกาย ทรงผมทั้งของนักเรียนและนักศึกษา <p>ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปรับปรุงการคมนาคมให้ดียิ่งขึ้น - จัดตั้งองค์กรที่ดูแลปัญหาการว่างงานโดยเฉพาะ - ประชาชนเข้าถึงระบบสาธารณสุขอย่างเท่าเทียม เช่น ประชาชนทุกคนควรได้รับวัคซีนอย่างทั่วถึง - เปิดกว้างการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน - ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียม เช่น ความหลากหลายทางเพศ เป็นต้น - ยกเลิกการเกณฑ์ทหาร ให้เป็นการสมัครใจ - เปลี่ยนนายกรัฐมนตรี - เปลี่ยนระบอบการปกครองประเทศ - ยกเลิกมาตรา 112

โดยสรุปกลุ่มที่ 2 สำหรับด้านการศึกษาค่อนข้างมองในทิศทางเดียวกับกลุ่มที่ 1 คือ ลดชั่วโมงการเรียนเพิ่มการเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยที่ครูเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของเยาวชนในชั้นแรก รวมถึงต้องการปรับปรุง/เปลี่ยนแปลงในเรื่องระเบียบเครื่องแต่งกายของนักเรียนและนักศึกษา สำหรับประเทศอยากเห็นประเทศพัฒนา เช่น การไม่มีสายไฟฟ้าตามท้องถนน ทุกคนมีงานทำ เป็นสังคมที่มีความเท่าเทียมทั้งในเรื่องสาธารณสุข เพศสภาพและการเข้าถึงการดูแลสุขภาพของรัฐบาล พร้อมทั้งเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับกลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 3	
ประเด็นที่เยาวชนคาดหวังต่ออนาคตในอีก 20 ปีข้างหน้า	ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ
<p>ตนเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - อยากมีงานที่ดี เป็นเศรษฐี ครอบครัวสบายและมีความสุข - เป็นแฟน V BTS (ศิลปินเกาหลี) - มีลูกแฝด 10 คน - สวยขึ้นทุกวัน <p>ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีรถลอยฟ้า - สังคมมีการยอมรับกลุ่มความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) และมีกฎหมายรองรับ - สายไฟฟ้านำลงดินให้หมด - อยากเห็นประเทศมีความเจริญ และการพัฒนาทั้งระดับท้องถิ่นและประเทศ - อยากเห็นนายกรัฐมนตรีลาออก - รัฐบาลยุบสภา - ท้องถิ่นสะอาด - ประเทศเป็นอันดับ 1 ด้านการท่องเที่ยว 	<p>ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปรับเปลี่ยนชุดความคิด โดยเริ่มจากการให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมของคนในสังคม - ประเทศจะพัฒนาได้ควรให้ความสำคัญกับภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศ เช่น จีน และเกาหลี เป็นต้น - ต้องการเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ หรือให้นายกรัฐมนตรีต้องลาออก - ต้องการเปลี่ยนผู้นำหรือผู้บริหารประเทศ โดยต้องการผู้นำหรือผู้บริหารประเทศที่เปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกคน และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง (“ไม่เอาแน่จะ/รักแน่จะ”) - ประเด็นล่อเลียนผู้นำทางการเมือง

โดยสรุปกลุ่มที่ 3 มีแนวคิดต้องการปรับเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ในปัจจุบันเกิดจากการบริหารประเทศของรัฐบาล ดังนั้น ควรเริ่มต้นจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนคติโดยให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมของคนในสังคมทุกมิติ รวมถึงการให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเพื่อนำประเทศให้เป็นอันดับหนึ่งทางด้านการท่องเที่ยว

กลุ่มที่ 4	
ประเด็นที่เยาวชนคาดหวังต่ออนาคต ในอีก 20 ปีข้างหน้า	ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ
<p>ตนเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีอาชีพที่มั่นคง สามารถดูแลครอบครัวได้ - อยากมีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น - รวยมีฐานะที่ดี <p>ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - อยากเห็นประเทศไม่มีสายไฟฟ้าแรงสูง และไม่มีขยะในแม่น้ำลำคลอง - รถไม่ติด ประชาชนอยู่ดีกินดี - ไม่มีคนยากจน/คนว่างงาน - ประชาชนได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง - เป็นสังคมประชาธิปไตยที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ - ไม่มีการคอร์รัปชัน - อยากให้ประเทศพัฒนาด้านต่าง ๆ (การศึกษา เศรษฐกิจ และระบบการบริหารจัดการ) นำเอาเทคโนโลยีมาพัฒนาพร้อมกันทุกมิติ เช่น หุ่นยนต์ปัญญาประดิษฐ์ - ย้ายไปต่างประเทศ 	<p>ตนเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เริ่มต้นที่ตนเองในการเปลี่ยนแปลงความคิดให้ดีกว่าก่อนที่จะเริ่มจากผู้อื่น โดยตนเองต้องมีความพยายาม <p>ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เปิดกว้างทางความคิด โดยยอมรับความคิดเห็นแตกต่าง เพื่อนำไปเป็นข้อเสนอในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ - ยอมรับความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ) ด้วยความเต็มใจและเท่าเทียม - เปลี่ยนนายกรัฐมนตรี

โดยสรุปกลุ่มที่ 4 มองในลักษณะเดียวกับกลุ่มที่ 1 ในเรื่องของการพัฒนาประเทศสิ่งที่สำคัญควรเริ่มต้นจากการพัฒนาตนเอง และการให้ความสำคัญกับการเปิดรับฟังความคิดเห็น พร้อมทั้งสามารถนำความคิดเห็นที่หลากหลายมาพัฒนาเป็นข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ซึ่งประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่เยาวชนทุกกลุ่มให้ความสำคัญ อยากเห็นประเทศมีการพัฒนาด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา ระบบเศรษฐกิจ การบริหารจัดการและด้านสังคม เพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนสามารถอยู่ดีกินดี รวมถึงการยอมรับความหลากหลายทางเพศด้วย

กล่าวโดยสรุป สำหรับประเด็นความคาดหวังของเยาวชนต่ออนาคตในอีก 20 ปีข้างหน้าและปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จโดยสำหรับอนาคตที่เยาวชนอยากเห็น ประเด็นที่เยาวชนทุกกลุ่มให้ความสำคัญเหมือนกันทุกกลุ่มคือ เรื่องการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ เยาวชนโดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาในเรื่องของระบบเศรษฐกิจให้เกิดการจ้างงาน ด้านการศึกษาให้ทุกคนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมและอยากปรับปรุงระบบการศึกษา โดยลดชั่วโมงเรียนและเพิ่มการเรียนรู้นอกห้องเรียนมากขึ้น ความต้องการลดช่องว่างในเรื่องของความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และต้องการให้ประเทศเป็นประเทศที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เริ่มจากการที่รัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับประชาชนและเปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ทั้งผู้เห็นต่างและเห็นด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐบาลบริหารประเทศจากภาษีประชาชน ดังนั้น ควรพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับประเทศและประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึง สำหรับปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จอย่างที่เยาวชนอยากให้อีก 20 ปี ข้างหน้า ซึ่งโดยส่วนใหญ่มองว่า การพัฒนาระบบการศึกษาและการพัฒนาของระบบราชการให้เกิดความทันสมัยเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากปัญหาดังกล่าว ล้วนแล้วเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการแก้ไขปัญหา ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไม่มีประสิทธิภาพและไม่ทันต่อเหตุการณ์ รวมถึงภาครัฐไม่นำเทคโนโลยีเข้ามาบูรณาการในกระบวนการทำงานรวมถึงระบบการใช้ปัญหาการทุจริตของภาครัฐเอง

4.3.2.4 นโยบายของเมืองในพื้นที่ของตนผ่านแผนพัฒนาประเทศ

3 ด้าน โดยให้เยาวชนในแต่ละกลุ่มระดมความคิดเห็นผ่านกรอบแผนงานนโยบาย 3 ด้าน ได้แก่ (1) แผนพัฒนาสังคมและมนุษย์ (2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และ (3) แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม เมื่อนำเสนอนโยบายของแต่ละกลุ่มเรียบร้อยแล้ว จะทำการลงคะแนนเสียงเพื่อคัดเลือกนโยบายที่ควรนำมาใช้ในการบริหารประเทศ มากที่สุด โดยมีผลลัพธ์จากการระดมความคิดเห็นได้ ดังนี้

กลุ่มที่ 1

(1) **แผนพัฒนาสังคมและมนุษย์** องค์กรจะพัฒนาได้ควรเริ่มจากการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ โดยมีแผนพัฒนา 9 ด้าน ดังนี้ 1) รัฐบาลจัดทำบ้านพักให้กับคนเร่ร่อน หรือคนไร้บ้าน หรือคนยากไร้ 2) กระทรวงแรงงานช่วยให้ประชาชนมีรายได้ โดยการจัดหางานให้กับประชาชนที่ว่างงาน 3) กระทรวงศึกษาจัดครูไปสอน ตามพื้นที่ห่างไกลความเจริญ 4) กระทรวงสาธารณสุขมีโครงการรักษาผู้ป่วยโดยไม่มี ค่าใช้จ่าย 5) มอบทุนการศึกษาให้เด็กยากไร้ 6) ให้ทุกฝ่ายร่วมกันจัดกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์เพื่อสังคม 7) จัดทำทะเบียนบ้านและที่อยู่ให้กับคนไร้บ้าน เพราะเมื่อ ประชาชนเข้ามาอยู่ในระบบจะทำให้ประชาชนเหล่านี้ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานในฐานะ ประชากรของประเทศได้ 8) จัดตั้งองค์กรในระดับท้องถิ่นสำรวจความต้องการ และความเดือดร้อนของประชากรในแต่ละครัวเรือน และ 9) ให้ความรู้เรื่องยาเสพติด ให้กับประชาชน เพื่อพัฒนาให้เป็นชุมชนสีขาวห่างไกลยาเสพติด

(2) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ** การกระตุ้นระบบเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดจากการแพร่ระบาดของ Covid-19 ส่งผลให้รายได้ ของประชาชนลดน้อยลงในขณะที่ค่าครองชีพสูงขึ้น นักท่องเที่ยวน้อยลง ร้านค้า และบริการต่าง ๆ ถูกสั่งปิด **แนวทางการแก้ไขปัญหา** สร้างแอปพลิเคชัน ชื่อว่า “Application Rebate” เพื่อให้ประชาชนสามารถซื้อของออนไลน์ผ่านแอปฯ ซึ่งจะได้ทั้งส่วนลดและเงินคืน โดยจะรับเงินคืนภายใน 1-3 วันผ่านธนาคารออมสิน **เงื่อนไขการใช้บริการ** คือ 1) ผ่านแอปพลิเคชัน 2) ผ่านบัตรสวัสดิการ

ซึ่งจะมีค่าธรรมเนียมในการสมัครบัตร ดังนี้ ข้าราชการ 100 บาท ประชาชนทั่วไป อายุตั้งแต่ 18-54 ปี 30 บาท และผู้ที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป ไม่เสียค่าธรรมเนียมบัตรฯ และ 3) เมื่อสะสมครบ 100 บาท สามารถถอนเงินเข้าบัญชีธนาคารได้

(3) **แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม** ให้ความสำคัญกับการจำกัดขยะ โดยการออกแบบเครื่องจักรอัตโนมัติในการกำจัดขยะภายใต้ชื่อ “Thai Win-Win” เครื่องดังกล่าวจะทำหน้าที่เป็นเครื่องแลกขยะเป็นเงินสด หรือสินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ซึ่งขยะที่สามารถนำมาแลกนั้นก็ได้หลากหลายประเภท เช่น ขวดพลาสติก กระจบอง อลูมิเนียม เป็นต้น เครื่องดังกล่าวจะกำหนดราคาและขนาดของขยะที่นำมาแลก เป็นมูลค่า หรือสินค้าอุปโภคบริโภค รวมถึงสามารถสะสมเป็นแต้มเพื่อแลก ในภายหลังได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม เครื่องอัตโนมัติดังกล่าว สามารถทำให้ขยะที่ไม่มีมูลค่ากลับมามีมูลค่าอีกครั้งและยังสามารถช่วยแก้ไขปัญหาล้างขวดและกาทิ้งขยะ ไม่เป็นที่อึดใจรูปแบบหนึ่ง

กลุ่มที่ 2

(1) **แผนพัฒนาสังคมและมนุษย์** ด้วยสภาพสังคมและมนุษย์สามารถ กำหนดเป็นแผนพัฒนา โดยแบ่งตามช่วงวัยได้ ดังนี้ 1) **ผู้สูงอายุ** รัฐบาลควรจัด กิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ เช่น ปลูกต้นไม้ เป็นต้น เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพ และใช้กิจกรรมยามว่างให้เกิดประโยชน์ 2) **วัยทำงาน** เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาด Covid-19 ส่งผลให้ประชาชนว่างงานมีจำนวนมากขึ้น การปรับตัวทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมการค้าผ่านกิจกรรมในระบบออนไลน์มากขึ้น 3) **วัยรุ่น** สนับสนุนระบบ การศึกษา โดยให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนากิจกรรมมากกว่าการเรียนในห้องเรียน เพื่อเป็นการค้นหาตนเอง ไม่เกิดความกดดันมากเกินไป นอกจากนี้ ควรให้ความรู้เรื่อง เพศศึกษาให้กับเยาวชน โดยมองเป็นเรื่องปกติที่สามารถพูดคุยได้ รวมถึงเรื่อง ยาเสพติดควรชี้ให้เห็นถึงโทษของมัน เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่อยากลองอยากรู้ อยากเห็น สิ่งที่สำคัญ คือ รัฐต้องสนับสนุนให้ทุกคนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เนื่องจากปัญหาสังคมในปัจจุบัน สื่อสังคมออนไลน์กับความดูแลเอาใจใส่

และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการและเด็กลดน้อยลง เด็กติดโทรศัพท์มากขึ้นเริ่มเล่นโทรศัพท์ตั้งแต่ 7 ขวบ ดังนั้น รัฐควรสนับสนุนกิจกรรมภายในครอบครัว เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีของครอบครัว เนื่องจากสถาบันครอบครัวถือว่าเป็นสถาบันแรกที่ขัดเกลาสังคมมนุษย์

(2) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ** โดยแบ่งการดำเนินงาน 4 ด้าน ดังนี้ 1) **ด้านการเกษตร** เกษตรกรยังขาดความรู้ด้านเกษตรกรรม ความรู้ด้านการปรับปรุงสภาพหน้าดิน และการปลูกพืชหมุนเวียน ประสบปัญหาพืชผลล้นตลาดและไม่มีความสามารถในด้านการแปรรูปสินค้า ดังนั้น ภาครัฐควรกำหนดนโยบายราคากลางของสินค้า และส่งเสริมพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านเกษตรกรรมให้แก่ชาวสวน-ชาวไร่ 2) **ด้านอุตสาหกรรม** อุตสาหกรรมขนาดเล็กยังไม่ค่อยพัฒนา ส่งผลให้การผลิตสินค้ายังคงมีรูปแบบเดิม (อุตสาหกรรมแบบครัวเรือน) ประกอบกับปัญหาด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านไม่เพียงพอ จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยี แต่เนื่องจากเทคโนโลยียังคงมีราคาแพง ทำให้อุตสาหกรรมขนาดเล็กไม่สามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากนัก ดังนั้น ควรส่งเสริมความรู้ด้านเทคโนโลยีและกระตุ้นให้เกิดการผลิต 3) **ด้านการค้าและการบริหาร** เนื่องด้วยสถานการณ์ Covid-19 ทำให้ประชาชนว่างงานเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ร้านค้าต่าง ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการขายเป็นระบบออนไลน์ ดังนั้น ภาครัฐควรสนับสนุนและให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านดังกล่าว และ 4) **ด้านการท่องเที่ยว** รัฐควรหันมาสนับสนุนการท่องเที่ยวมากขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจและให้เกิดการหมุนเวียนรายได้สู่ชุมชน โดยการพัฒนาระบบการติดตามตัวเพื่อง่ายต่อการติดตามตัว

(3) **แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม** เริ่มจากการสร้างความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเสื่อมโทรมของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่ชัดเจนมากที่สุด คือ **ปัญหา PM 2.5 และปัญหาขยะ** พบว่าประเทศไทยมีขยะที่ไม่มีถังประสงค์และไร้ประโยชน์จำนวนมาก เช่น โฟม พลาสติก หรือขยะอันตรายในรูปแบบต่าง ๆ ควรมีการรีไซเคิลแปรรูป

เป็นรูปแบบต่าง ๆ ที่สำคัญควรมีการบัญญัติถึงมาตรการการจำกัดขยะและมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง พร้อมทั้งบัญญัติโทษหากผู้ใดกระทำความผิดไว้อย่างชัดเจน เช่น การแยกประเภทขยะ การกำหนดพื้นที่ทิ้งขยะ เป็นต้น พร้อมทั้งควรรณรงค์ใช้ถุงผ้าทดแทนการใช้ถุงพลาสติก **ป่าไม้** กำหนดมาตรการและดำเนินการอย่างเคร่งครัดไม่ให้ประชาชนลักลอบพื้นที่ป่าสงวน และร่วมกันรณรงค์ปลูกป่า **ทรัพยากรทางน้ำ** พบการปล่อยสิ่งปฏิกูลลงแหล่งน้ำทางธรรมชาติ ส่งผลให้ปลาตายและระบบนิเวศเสีย และรัฐควรจัดทำเครื่องบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ชุมชน

กลุ่มที่ 3

(1) **แผนพัฒนาสังคมและมนุษย์** สิ่งที่สำคัญคือ ต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีค่าตอบแทนที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต เพื่อเป็นหลักประกันและความมั่นคงของชีวิตรูปแบบหนึ่ง โดยประชาชนทุกคนต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและการอุปโภคบริโภค แต่เมื่ออัตราการจ้างงานลดลง ส่งผลให้อัตราการว่างงานสูงขึ้น ประชาชนต้องการความมั่นคงในอาชีพและมีรายได้ หรือค่าตอบแทนที่เพียงพอ ดังนั้น แนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ เมื่ออัตราการว่างงานสูงขึ้น สภาพสังคมก็พลิกผันตามคุณภาพชีวิตของประชาชน ภาครัฐควรสนับสนุนให้ประชาชนมีอาชีพ โดยส่งเสริมความถนัดต่าง ๆ และอัดฉีดเงินทุนให้แก่รายจ่ายในการกู้ยืมผ่านโครงการส่งเสริมให้รายจ่ายจ้างงานลูกจ้างตามความถนัด ซึ่งการกู้ยืมเงินดังกล่าวจากโครงการนี้ เป็นลักษณะเงินยืมจากการหักจากภาษี (Vat) ของเงินเดือนของลูกจ้าง เพื่อเป็นการเพิ่มอัตราการจ้างงานและเพื่อเป็นการขยายอัตราของการผลิตเพิ่มมากขึ้น ลดอัตราการว่างงานและกระตุ้นให้ระบบเศรษฐกิจดีขึ้น และสำหรับ **ด้านการศึกษา** โดยรากฐานพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์คือ เรื่องการศึกษา ที่จะพัฒนาศักยภาพของมนุษย์เพื่อเติบโตเป็นคนดีที่มีคุณภาพ ด้วยเหตุนี้ คุณภาพทางการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะการเข้าถึงระบบการศึกษา โดยรัฐต้องจัดสรรให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม พร้อมทั้งเรียกร้องให้ระบบการศึกษาให้ความสำคัญกับการเรียนการสอน เนื้อหาสาระมากกว่า

การให้ความสนใจกับระเบียบเครื่องแต่งกาย หรือทรงผมของนักเรียน ซึ่งประเด็นดังกล่าว ถ้าหากครอบครัวที่ยากจนไม่สามารถซื้อชุดเครื่องแบบให้กับลูกหลานได้ ย่อมเป็นการสร้างภาระให้กับผู้ปกครอง อีกทั้งยังเป็นการต่ออายุความไม่เท่าเทียม และก่อให้เกิดภาระหนี้สินภายในครัวเรือนอีกด้วย จึงเห็นว่า ควรยกเลิกระเบียบดังกล่าว พร้อมทั้งควรสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ให้กับโรงเรียน และให้การศึกษา ระดับชั้น อ.1-ม.3 เป็นการศึกษาภาคบังคับ สามารถนำไปเป็นลดหย่อนภาษีได้ และเพิ่มการสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับเยาวชน

(2) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ** จัดทำแผนการส่งเสริมผลผลิตทางเกษตรกร ให้มีผลผลิตที่เพียงพอกับความต้องการของสังคมและจัดหาแหล่งกระจายสินค้า เพื่อการส่งออก โดยจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกของเกษตรกรโดยตรง และอบรมเกี่ยวกับการลงทุนผ่านระบบออนไลน์ด้านการลงทุนกับธุรกรรมทางการเงิน ในช่องทางต่าง ๆ

(3) **แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม** โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้ 1) สนับสนุนให้มีการใช้แผงโซลาร์เซลล์ในโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อลดการใช้พลังงานไฟฟ้า 2) กำหนดมาตรฐานของเครื่องบำบัดน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อไม่ให้ของเสียหรือสารเคมีไหลไปแหล่งน้ำของชุมชนและเขตเมือง 3) พัฒนาเครื่องอัดขยะเพื่อแปรรูปขยะให้เป็นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ และใช้ขยะเป็นเชื้อเพลิงพลังงานเพื่อลดปริมาณขยะ 4) รณรงค์และสนับสนุนโครงการปลูกป่าและออกกฎหมายเข้มงวดกับการลук้าเขต พื้นที่ป่าสงวน และ 5) สนับสนุนอุปกรณ์ดับเพลิงและบุคลากรที่ให้ความรู้ ความเชี่ยวชาญวิธีการดับไฟป่าหรือเพลิงไหม้ เพื่อให้สามารถเข้าไปช่วยเหลือเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉิน

กลุ่มที่ 4

(1) **แผนพัฒนาสังคมและมนุษย์** สภาพปัญหาในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหาคนไร้บ้าน หรือชุมชนแออัด ซึ่งปัญหาเกิดจากการบริหารจัดการของภาครัฐไม่ดีพอ

ประชาชนมีความยากจน ส่งผลให้ประชาชนขาดแคลนที่อยู่อาศัย/ไม่มีความมั่นคงในแหล่งที่อยู่ **แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ** 1) จัดตั้งองค์กร/โครงการที่เกี่ยวข้องและนำความรู้/แนวทางไปปรับปรุง แก้ไข หรือช่วยเหลือประชาชนตามแหล่งชุมชน เช่น เรื่องสุขอนามัยในชุมชน ปัญหายาเสพติด และ 2) เสริมสร้างองค์ความรู้ช่วยสร้างงานและอาชีพให้กับประชาชน

(2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ สนับสนุนโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เพื่อเป็นการกระจายสินค้าและธุรกิจของชุมชน ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง โดยการสนับสนุนให้มีการส่งออกทั้งในประเทศและต่างประเทศ พร้อมกับพัฒนาสินค้าให้มีความความทันสมัย เนื่องจากปัจจุบันสินค้า OTOP ยังคงไม่เป็นที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่น หรือคนรุ่นใหม่มากนัก **แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ** จัดตั้งหน่วยงานหรือตั้งตัวแทนเพื่อเป็นคนกลางในการรับสินค้าจากชุมชนหรือท้องถิ่น เช่น ผ้าชิ้น ผ้าไหม ตะกร้าจักรสาน เป็นต้น กระจายสินค้าให้กับชาวบ้าน เพื่อเป็นกาสร้างรายได้ โดยเริ่มจากปรับปรุงสินค้าให้มีความทันสมัยและมีคุณภาพ เพื่อเป็นสินค้าที่ได้รับการยอมรับของสากล และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์สินค้าของท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักทั้งภายในและภายนอกประเทศ

(3) แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมมีหลากหลายประเภทด้วยกัน แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดและเป็นประเด็นหลักของสังคมไทย คือ “ปัญหาแม่น้ำลำคลอง” เช่น น้ำเสีย มีขยะและสิ่งกีดขวางน้ำ โดยเฉพาะเมื่อเกิดวิกฤติการณ์น้ำท่วม จะพบขยะมูลฝอยหรือสิ่งของที่ไม่พึงประสงค์ลอยตามท้องถนนเป็นจำนวนมาก สำหรับเหตุของปัญหาเหล่านี้เกิดจากการบริหารจัดการขยะที่ไม่เพียงพอ **แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ** โดยการศึกษาแนวทางจากประเทศที่มีการบริหารจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพอย่างประเทศสิงคโปร์ โรงงานไฟฟ้าที่มีความรวดเร็วในการกำจัดขยะ ส่งผลให้ขยะที่ถูกกำจัดนั้นไม่ก่อให้เกิดเป็นมลพิษทางอากาศในภายหลัง อีกทั้งซากขยะที่เกิดจากการเผาไหม้นั้น ก็มีระบบบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง เช่น นำซากขยะที่ได้ไปถมที่ โดยให้ดินในส่วนล่างปิดทับด้วยวัสดุสังเคราะห์เพื่อป้องกัน

การปนเปื้อนของดิน ทั้งนี้ สำหรับประเทศไทย ยังขาดการวางแผนที่การกำจัดขยะอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะเรื่องของซากขยะหรือเศษชิ้นส่วนที่เหลือจากการเผาไม่ถูกทำลายด้วยวิธีที่ถูกต้อง ซึ่งมีปริมาณไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ซึ่งถ้าหากนำวิธีดังกล่าวมาใช้ สามารถกำจัดขยะได้อย่างรวดเร็วและไร้มลพิษที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จำเป็นต้องออกมาตรการในการรองรับกรณีดังกล่าว พร้อมทั้ง จัดสรรงบประมาณในการเพิ่มถังขยะและการขนส่ง ผ่านการรณรงค์การกำจัดขยะและแบ่งแยกประเภทขยะให้เหมาะสม

กล่าวโดยสรุป ผลจากการระดมความคิดเห็นของเยาวชนผ่านการออกแบบนโยบาย 3 ด้าน สามารถสรุปประเด็นที่น่าสนใจ ได้ดังนี้

กลุ่ม 1 แผนพัฒนาสังคม/มนุษย์ : สวัสดิการทางสังคม และการลดอัตราการว่างงาน

แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม : ตู้อแลกขยะ (การแลกแต้มจากขยะ)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ : สร้าง Application Rebase เพื่อให้ประชาชนซื้อของออนไลน์ และมีโปรโมชั่นส่วนลด โดยมีบัตรสวัสดิการสำหรับบุคคลที่เข้าไม่ถึงระบบอินเทอร์เน็ต

กลุ่ม 2 แผนพัฒนาสังคม/มนุษย์ : เน้นการจัดการมนุษย์ โดยแบ่งเป็นวัยสูงอายุ วัยทำงานและวัยรุ่น

แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม : เน้นการลดการตัดไม้ทำลายป่า ลดปัญหา PM 2.5 และปัญหาขยะ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ : ส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ และการค้าและการบริการจากผู้ประกอบการในยุค COVID-19 ให้มีการใช้ระบบออนไลน์มากยิ่งขึ้น

กลุ่ม 3 แผนพัฒนาสังคม/มนุษย์ : คุณภาพชีวิต เพิ่มอัตราการจ้างงาน บริหารจัดการภาษีมูลค่าเพิ่มให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม : รณรงค์และขอความร่วมมือจากกรมป่าไม้ สนับสนุนใช้พลังงานสะอาด สร้างเครื่องอัดขยะ (ใช้ขยะเป็นเชื้อพลังงาน) สร้างเครื่องบำบัดน้ำเสีย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ : ส่งเสริมเกษตรกรรมส่งออก ส่งเสริมการลงทุนออนไลน์ และส่งเสริมการท่องเที่ยว

กลุ่ม 4 แผนพัฒนาสังคม/มนุษย์ : แก้ไขปัญหาชุมชนแออัด เช่น การอบรมเสริมสร้างอาชีพ

แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม : ส่งเสริมการจัดการขยะให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ : สนับสนุนและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOP

อย่างไรก็ตาม เมื่อให้เยาวชนในแต่ละกลุ่มระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบายเมืองในฝัน พร้อมทั้งให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอนโยบายของตนเอง โดยมีเงื่อนไขของนโยบายดังนี้ (1) ออกแบบนโยบาย 3 ด้าน ได้แก่ แผนพัฒนาสังคมและมนุษย์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม และ (2) ภายใต้งบประมาณ 15 ล้านบาท (นโยบายละ 5 ล้านบาท) ทั้งนี้ เมื่อแต่ละกลุ่มนำเสนอ นโยบายของตนเองแล้วนั้น จะให้ทุกคนร่วมกันลงคะแนนเสียงนโยบายที่ปรารถนา ตามหลักการของการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งการลงคะแนนเสียงของกลุ่มเยาวชนตัวอย่างปรากฏว่า **“กลุ่มที่ 1”** เป็นกลุ่มที่ได้รับคะแนนเสียงจากการลงคะแนนเสียงมากที่สุด โดยเป็นกลุ่มที่มีแผนพัฒนาสังคม/มนุษย์ เน้นที่มนุษย์โดยให้ความสำคัญกับสวัสดิการทางสังคม และการลดอัตราว่างงานเป็นปัจจัยแรก แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม นำเอาเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาเป็นตู้แลกขยะอัตโนมัติ เพื่อให้ประชาชนนำขยะที่ไม่ใช่แล้วประเภทต่าง ๆ มาแลกเป็นแต้มสะสมหรือสินค้าได้ภายหลัง และแผนพัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาเป็นแอปพลิเคชัน “Application Rebase” เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนซื้อของออนไลน์ผ่านช่องทางดังกล่าว

Self Esteem

political participation

Volunteer

Rights & Liberties

Social responsibility

DEMOCRACY

Social Media

Loyalty

บทที่ 5

สรุปพล

อภิปราย

และข้อเสนอแนะ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

เอกสารวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษา เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” จากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ 4 ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ (2) เพื่อศึกษาแรงผลักดัน (Driving Force) ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยใช้แรงผลักดัน (Driving Force) ที่เป็นตัวขับเคลื่อนผ่านการทำการทดลองกิจกรรม (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง โดยในบทนี้ ผู้วิจัยได้สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

โดยแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

- (1) ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ
- (2) แรงผลักดัน (Driving Force) ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ
- (3) เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยใช้แรงผลักดัน (Driving Force) ที่เป็นตัวขับเคลื่อนผ่านการทำการทดลองกิจกรรม (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง

5.1.1 ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

การจากเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามผ่าน Google Form เรื่อง “ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” ระหว่างวันที่ 8 กุมภาพันธ์ – 31 มีนาคม 2564 จำนวน 458 คน จากกลุ่มตัวอย่างเยาวชนที่กำลังศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไปจนถึงนักศึกษามหาวิทยาลัย

ทั้ง 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ นั้น โดยคัดเลือกโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่มีจำนวนนักเรียนและนักศึกษามากที่สุดในทั้ง 4 ภาค และเพื่อให้เกิดความหลากหลายของข้อมูลจึงพิจารณานักศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิคและมหาวิทยาลัยราชภัฏในแต่ละจังหวัดเข้าเป็นประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ด้วย สามารถสรุปได้ดังนี้

❖ **ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง** มีรายละเอียดต่อไปนี้

1) **เพศ:** เพศหญิงจำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 59 และเพศชายจำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 41

2) **ระดับการศึกษา:** มัธยมศึกษาตอนปลาย (สายสามัญ) จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 12, ระดับ ปวช. จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 50.2, มหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 และมหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา) จำนวน คน 67 คิดเป็นร้อยละ 14.6

3) **การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง:** ไม่เคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 71.6 และเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 28.4 โดยการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ (1) การเลือกตั้ง (2) การเข้าร่วมการประท้วง/มีอบ/แฟลชม็อบ (3) การแสดงความคิดเห็นทางออนไลน์ และ (4) การเข้าร่วมรับฟังการปราศรัย/ความเห็น และการติดตามข่าวสารทางการเมือง

❖ **ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ** แบ่งเป็น 2 ด้าน 7 เรื่องมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) ทศนคติต่อตนเอง/ส่วนบุคคล แบ่งเป็น 3 เรื่อง ดังนี้

1.1 การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยกลุ่มเยาวชนตัวอย่างมองว่า “การเป็นพลเมืองที่ดีควรมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเอง” อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 41.7 โดยเหตุผลที่สนับสนุนคำตอบข้างต้น ได้แก่ (1) การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นสิ่งที่ทุกคนพึงมี (2) การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นสิ่งที่ทำให้สังคมมีระเบียบ/สงบสุข (3) การเป็นพลเมืองที่ดีไม่จำเป็นต้องมีระเบียบวินัย (4) การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองนับเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่น (5) การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองจะทำให้ประเทศพัฒนา/ประเทศดีขึ้น และ (6) การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเองหากมีแล้วจะสามารถช่วยผู้อื่นได้

1.2 การมีความซื่อสัตย์ ยึดถือความถูกต้อง โดยกลุ่มเยาวชนตัวอย่างมองว่า “การเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความซื่อสัตย์ ยึดถือความถูกต้อง” อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8 โดยเหตุผลที่สนับสนุนคำตอบข้างต้น ได้แก่ (1) การมีความซื่อสัตย์ยึดถือความถูกต้องเป็นสิ่งที่ทุกคนพึงมี (2) การมีความซื่อสัตย์ยึดถือความถูกต้องช่วยให้สังคมน่าอยู่/บ้านเมืองสงบ/ไม่วุ่นวาย (3) การเป็นพลเมืองดีไม่จำเป็นต้องมีความซื่อสัตย์ยึดถือความถูกต้อง (4) การมีความซื่อสัตย์ยึดถือความถูกต้องจะไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้อื่น (5) การมีความซื่อสัตย์ยึดถือความถูกต้องจะช่วยให้ประเทศเจริญ/มีการพัฒนา (6) การมีความซื่อสัตย์ยึดถือความถูกต้องจะทำให้เกิดความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ (7) ต้องนิยามคำว่าความถูกต้องและบรรทัดฐานของความถูกต้องของทุกคนให้เหมือนกัน และ (8) การมีความซื่อสัตย์ยึดถือความถูกต้องจะทำให้การทำงานภาครัฐง่ายขึ้น

1.3 เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น โดยกลุ่มเยาวชนตัวอย่างมองว่า “การเป็นพลเมืองที่ดี ควรมีการเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น” **อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 63.1** โดยเหตุผลที่สนับสนุนคำตอบข้างต้น ได้แก่ (1) การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นนั้นเป็นเรื่องสิทธิของทุกคนที่มีอย่างเท่าเทียม (2) พลเมืองที่ดีไม่ควรละเมิด/จำกัดสิทธิผู้อื่น (3) การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งที่ควรมี (4) การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นเป็นหลักของการอยู่ด้วยกัน (5) มีความเหลื่อมล้ำเรื่องสิทธิและเสรีภาพต้องดำเนินการแก้ไข (6) การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นจะทำให้ไม่ก่อให้เกิดปัญหา และ (7) การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นจะช่วยให้ประเทศมีการพัฒนา

2) ทศนคติต่อผู้อื่น/ สังคม/ ประเทศชาติ แบ่งเป็น 4 เรื่อง ดังนี้

2.1 การมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยกลุ่มเยาวชนตัวอย่างมองว่า “การเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” **อยู่ในระดับไม่แน่ใจ จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2** โดยเหตุผลที่สนับสนุนคำตอบข้างต้น ได้แก่ (1) การเป็นพลเมืองที่ดีไม่เกี่ยวกับการจงรักภักดีต่อสถาบัน/เป็นสิทธิส่วนบุคคล (2) การเป็นพลเมืองที่ดีควรเคารพสถาบันหลัก (3) มีความคลางแคลงใจกับสถาบันกษัตริย์ (4) ไม่ศรัทธาในสถาบันหลัก (5) การจงรักภักดีต่อสถาบันเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา (6) การจงรักภักดีต่อสถาบันนั้นต้องอยู่บนความถูกต้อง/ตรวจสอบได้ (7) ควรนิยามคำว่าสถาบันหลักให้ชัดเจนและมีบรรทัดฐาน (8) ควรมีการปฏิรูปสถาบัน (9) สถาบันกษัตริย์ไม่ใช่แบบอย่างที่ดี (10) ควรให้ข้อเสนอแนะสถาบันกษัตริย์ได้ และ (11) ควรนับถือตนเอง

2.2 การมีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง โดยกลุ่มเยาวชนตัวอย่างมองว่า “การเป็นพลเมืองที่ดีควรมีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง” **อยู่ในระดับเห็นด้วย จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3** โดยเหตุผลที่สนับสนุนคำตอบข้างต้น ได้แก่ (1) การมีจิตสาธารณะเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งนั้น

เป็นสิ่งที่ทุกคนพึงมี/ไม่ควรเอาตัวเองเป็นที่ตั้ง (2) การมีจิตสาธารณะเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งนั้นจะช่วยทำให้สังคมดีขึ้น/เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (3) การมีจิตสาธารณะเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งนั้นไม่ใช่เรื่องจำเป็น (4) การมีจิตสาธารณะเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งนั้นต้องไม่โดนบังคับ/เดือดร้อนตัวเอง และ (5) การเป็นพลเมืองที่ดีควรรับผิดชอบตัวเองก่อน

2.3 การมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง โดยกลุ่มเยาวชนตัวอย่างมองว่า “การเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง” **อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8** โดยเหตุผลที่สนับสนุนคำตอบข้างต้น ได้แก่ (1) การมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองนั้นเป็นสิ่งที่ทุกคนพึงมี (2) พลเมืองที่ดีควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง เนื่องจากอาจจะส่งผลกระทบต่อผู้อื่น (3) การมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองนั้นทำให้สังคมน่าอยู่/ประเทศพัฒนา และ (4) การเป็นพลเมืองที่ดีควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองนั้นเป็นเรื่องแล้วแต่สถานการณ์/แล้วแต่ตัวบุคคล

2.4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยกลุ่มเยาวชนตัวอย่างมองว่า “การเป็นพลเมืองที่ดีควรมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” **อยู่ในระดับไม่แน่ใจ จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 29.69** โดยเหตุผลที่สนับสนุนคำตอบข้างต้น ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้น ระบอบประชาธิปไตยต้องเป็นระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง (2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้นเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติ

(3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้นไม่ใช่เรื่องจำเป็น (4) สถาบันกษัตริย์ไม่ควรเกี่ยวข้องในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (5) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้นเป็นสิทธิส่วนบุคคล และ (6) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้นส่งผลต่อสังคม/ชุมชน

5.1.2 แรงผลักดัน (Driving Force) ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทย ในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

จากผลการสำรวจ “ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” พบว่า ทัศนคติต่อผู้อื่น/สังคม/ประเทศชาติในประเด็น (1) การมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ (2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เยาวชนกลุ่มตัวอย่างรู้สึก “ไม่แน่ใจ” ว่าประเด็นดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ จนนำไปสู่การแสวงหาแนวทางเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีผ่านการระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาและเยาวชนจำนวน 10 ท่าน เพื่อค้นหาแรงผลักดัน (Driving Force) ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวที่สำคัญ ดังนี้

1) แรงผลักดันที่มีต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ได้แก่

- 1.1) กระแสสังคมที่ชื่นชมให้คุณค่าคนที่ทำดีเพื่อส่วนรวม
- 1.2) การได้เห็นตัวอย่าง (Role model) ที่ดี
- 1.3) การปลูกฝัง ทัศนคติและค่านิยม การแบ่งปันช่วยเหลือสังคม
- 1.4) การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential learning)
- 1.5) การกล่อมเกลாதงสังคมผ่านสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา
- 1.6) การส่งเสริมการมีจิตสาธารณะในสถาบันครอบครัว

- 1.7) การได้รับโอกาสในการเรียนรู้และการฝึกตั้งคำถาม
- 1.8) ความรู้สึกอยากแบ่งปันคุณค่าและประสบการณ์ของตน
- 1.9) การยอมรับในระดับการได้รับความชื่นชมจากกลุ่มสังคมต่าง ๆ
- 1.10) การมีสถาบันครอบครัวอบรมสั่งสอนให้เคารพกติกา กฎหมาย ระเบียบสังคม
- 1.11) ประสิทธิภาพของรัฐในการตอบสนอง ต่อความอยู่รอด ในอนาคต

สำหรับแรงผลักดันต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ที่สร้างผลกระทบสูง (High Impact) 2 อันดับแรก ได้แก่ (1) กระแสสังคมที่ชื่นชมให้คุณค่าคนที่ทำดี เพื่อส่วนรวม และ (2) การได้เห็นตัวอย่างที่ดี (Role model)

2) แรงผลักดันต่อการมีสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบัน ได้แก่

- 2.1) การกล่อมเกลாத่างสังคมผ่านสถาบันครอบครัวและสถาบัน การศึกษา
- 2.2) สถาบันเป็นแบบอย่างด้านจริยธรรมที่ดีให้กับคนสังคม
- 2.3) กระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านการสร้างชาติไทย ทั้งในเชิงวิพากษ์และเปรียบเทียบ
- 2.4) การไม่นำกฎหมายมาบังคับใช้กับผู้เห็นต่าง
- 2.5) การปรับตัวของสถาบันในโลกของข้อมูลข่าวสารและการยอมรับ ต่อระบบการตรวจสอบ
- 2.6) การเห็นคุณค่าของสถาบันในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต
- 2.7) กระแสสื่อสังคมออนไลน์
- 2.8) การยอมรับและทำความเข้าใจกับกับกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความคิด ที่หลากหลาย/เห็นต่าง
- 2.9) การเปิดให้มีกระบวนการคิดและวิพากษ์ว่าอะไรเป็นศูนย์รวมพลัง ของคนในชาติ

- 2.10) เปิดโอกาสให้การเคารพสถาบันเป็นความสมัครใจ ไม่ใช่การบังคับ
- 2.11) การทำงานของสถาบันในบริบทที่โลกที่ให้ความสนใจกับประเด็นต่าง ๆ เช่น ความเท่าเทียม สิทธิสตรี เป็นต้น
- 2.12) สถาบัน (และผู้ที่อยู่ภายใต้โครงสร้างสถาบัน) ต้องมีการปรับตัว และปฏิบัติตัวให้มีความน่าเคารพนับถือ
- 2.13) สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องว่า ถ้าไม่มีสถาบันจะมีผลกระทบเชิงลบกับชีวิตอย่างไร
- 2.14) ความสามารถในการแยกแยะระหว่างคุณค่าของสถาบัน และความมั่นคงของประเทศและเรื่องอื่น ๆ
- 2.15) คุณค่าของสถาบันต่อคุณภาพชีวิตและอนาคตของเยาวชนที่ยังไม่สื่อสารออกมา
- 2.16) ความโปร่งใสและตรวจสอบได้
- 2.17) ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ
- 2.18) เชื่อมโยงกับความรุนแรงในสังคม โดยเฉพาะประเด็นความเท่าเทียมกันทางเพศ
- 2.19) การควบคุมสื่อที่โจมตีสถาบันและปล่อยข่าวปลอม
- 2.20) วิธีการสร้างศรัทธาต่อสถาบันด้วยความเต็มใจ ไม่ใช่ทำเพราะถูกบังคับ
- 2.21) ความต้องการข้อมูลที่เปิดกว้างและสังคมที่วิพากษ์ได้ 360 องศา
- 2.22) การกตัญชีเสรีภาพการแสดงออกทางการเมืองและการวิจารณ์เพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพ

สำหรับแรงผลักดันที่มีต่อการมีสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบัน ที่สร้างผลกระทบสูง (High Impact) 2 อันดับแรก ได้แก่ (1) การกล่อมเกลாதงสังคมผ่านสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา และ (2) สถาบันเป็นแบบอย่างด้านจริยธรรมให้คนในสังคม

3) แรงผลักดันที่มีผลต่อความไม่แน่ใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ได้แก่

- 3.1) ระบอบการปกครองไม่ตอบโจทย์ชีวิตของคนรุ่นใหม่ ที่ชีวิตของเขาอยู่กับรัฐเสมือน (Virtual State) มากกว่ารัฐชาติ (Nation State)
- 3.2) เด็ก Gen Z เกิดมาในยุคที่รัฐชาติ (Nation State) กำลังเสื่อมศรัทธาลง โดยไม่มีความหวังกับระบบการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยและพระมหากษัตริย์ก็ไม่สามารถช่วยได้
- 3.3) วิธีคิดของคนรุ่นใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมและความยุติธรรม
- 3.4) การเปรียบเทียบคุณภาพพลเมืองในระบอบการปกครองอื่นกับคุณภาพชีวิตของพวกเขา
- 3.5) ไม่รู้ไม่แน่ใจว่าจะอะไรคือสิ่งที่ถูกต้องและควรยึดถือ
- 3.6) ปัญหาปากท้องและความเหลื่อมล้ำ
- 3.7) กลุ่มผลประโยชน์ (พรรคการเมือง, กลุ่มอิงพรรค, กลุ่มหลากหลายทางสังคมประชาชนทั่วไป)
- 3.8) ชาวปลอมเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์
- 3.9) เด็กไม่เห็นโอกาสและอนาคตของเขาในการปกครองปัจจุบัน
- 3.10) ไม่แน่ใจเพราะยังยอมรับระบบเดิมได้ แต่เริ่มเห็นคนรุ่นเดียวกันไม่ยอมรับ กำลังอยู่ในช่วงการตั้งคำถาม ยังไม่ได้ตัดสินใจ
- 3.11) ไม่พอใจแต่ไม่แน่ใจว่า เมื่อแสดงออกแล้วจะปลอดภัยหรือเปล่า
- 3.12) สวัสดิการรัฐไม่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐาน
- 3.13) ปัญหาการทุจริตประพุกติมิชอบ
- 3.14) ไม่สามารถทำให้เด็กเห็นคุณค่าของระบบการปกครองแบบนี้ว่าเหมาะสมกว่าแบบอื่นอย่างไรบ้าง

สำหรับแรงผลักดันที่มีผลต่อความไม่แน่ใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ที่สร้างผลกระทบสูง (High Impact) 2 อันดับแรก ได้แก่ (1) ระบอบการปกครองไม่ตอบโจทย์ชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่มีชีวิตของเขาอยู่กับรัฐเสมือน (Virtual State) มากกว่ารัฐชาติ (Nation State) และ (2) เด็ก Gen Z เกิดมาในยุคที่รัฐชาติ (Nation State) กำลังเสื่อมศรัทธาลง โดยไม่มีความหวังกับระบบการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยและพระมหากษัตริย์ก็ไม่สามารถช่วยได้

5.1.3 แนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยใช้แรงผลักดัน (Driving Force) ที่เป็นตัวขับเคลื่อนผ่านการทำการทดลองกิจกรรม (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง

จากการระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิฯ ในการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ซึ่งมติในที่ประชุมลงความเห็นว่าแรงผลักดันที่สำคัญ (Common Driving Forces) ของ (1) การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ (2) การมีสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบัน และ (3) ความไม่แน่ใจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข คือเรื่อง “ชาตินิยม (Nationalism)” ดังนั้น จึงนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาจากประเด็นดังกล่าวข้างต้น จากการเสริมสร้างความเข้าใจและตระหนักรู้ในเรื่องของชาตินิยม (Nationalism) โดยเริ่มต้นจากความรู้สึภภาคภูมิใจที่ต่อตนเอง ท้องถิ่นไปจนถึงระดับประเทศ

การวิเคราะห์กิจกรรมเพื่อทำการทดลองกับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง โดยกิจกรรมดังกล่าวเป็นโครงการต้นแบบการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี ภายใต้ประเด็นหลักในเรื่อง “Nationalism” มีโครงสร้างของกิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมสัมพันธ์ (ละลายพฤติกรรม) เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยให้กับเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการฝึกอบรมในแต่ละครั้ง เพราะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมมีความกล้าแสดงออก เสริมสร้างความริเริ่ม

สร้างสรรค์ พร้อมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และส่งผลให้กิจกรรมมีความราบรื่นตลอดทั้งโครงการฯ

2. การทำความเข้าใจบริบททางสังคมในปัจจุบัน เพื่อสะท้อนทัศนคติ และการรับรู้ของเยาวชนที่มีต่อสภาพความเป็นอยู่ของสังคมในปัจจุบันทั้ง 3 ระดับคือ ตนเอง ท้องถิ่น และประเทศว่ารูปแบบ หรือทิศทางอย่างไรบ้าง

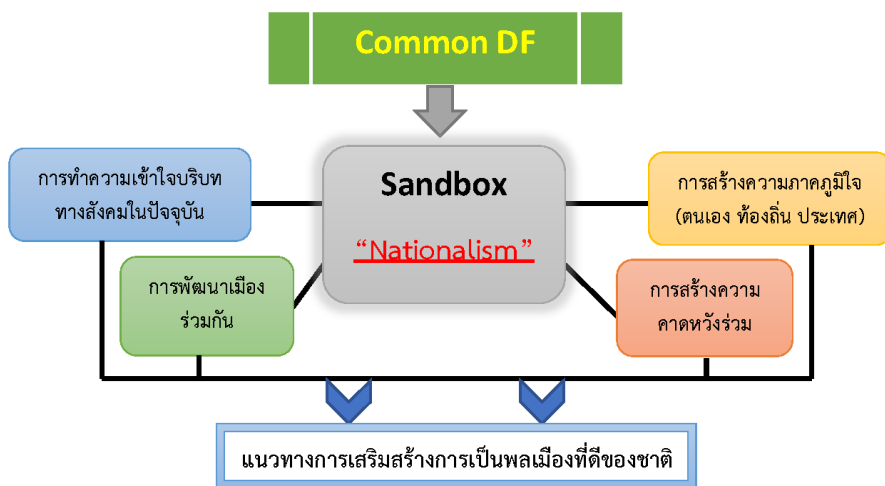
3. ความภาคภูมิใจที่มีต่อตนเอง ท้องถิ่นและประเทศ เป็นการระดมสมอง ของเยาวชน เพื่อแสดงออกถึงสิ่งที่เยาวชนรู้สึกภาคภูมิใจทั้งต่อตนเอง ท้องถิ่น และประเทศมีประเด็นอะไรบ้าง เพื่อส่งเสริมสิ่งที่เยาวชนตัวอย่างรู้สึกภาคภูมิใจ ในแต่ละระดับผ่านการนำประเด็นต่าง ๆ ที่เยาวชนกลุ่มตัวอย่างรู้สึกภาคภูมิใจไปต่อยอด และพัฒนาเป็นแนวทางที่จะทำให้เยาวชนรู้สึกรักหวงแหนต่อสิ่งที่ตนเองมี พร้อมทั้ง ขยายผลและกระตุ้นจนนำไปสู่แนวคิดความรักชาติ/ชาตินิยม (Nationalism) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นรากฐานในการเกิดเป็นชาตินิยมในลำดับถัดไป

4. ความคาดหวังต่ออนาคตในอีก 20 ปีข้างหน้า และปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ เพื่อสะท้อนความฝัน ความเชื่อและทัศนคติที่มีต่อตนเอง ท้องถิ่น และประเทศ โดยจะทำการอะไรเพื่อสามารถบรรลุสิ่งที่คาดหวังไว้ต่ออนาคตในอีก 20 ปี ข้างหน้า และองค์ประกอบที่เป็นอุปสรรคต่อการขัดขวางความคาดหวังหรือปัจจัย ที่เอื้อต่อความสำเร็จดังฝันของกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง

5. การสร้างเมือง/การพัฒนาเมืองร่วมกัน สะท้อนความคิดเห็น ของเยาวชนผ่านการกำหนดนโยบายในกิจกรรมการสร้างบ้านแปงเมือง โดยให้เยาวชน จิตนาการภาพเมืองในฝันของตนผ่านการปั้นดินน้ำมันและออกแบบนโยบาย ในการบริหารประเทศ อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์นโยบายการบริหารประเทศได้นั้น โดยพื้นฐานการออกแบบนโยบายของเยาวชนมักเริ่มต้นจากสิ่งที่เยาวชนให้ความสำคัญ สภาพปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว พร้อมทั้งส่งเสริมการเป็น พลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยผ่านการเลือกตั้งจากการลงคะแนนเสียงนโยบาย

ที่ชื่นชอบ ซึ่งก่อนจะเข้าสู่การลงคะแนนเสียงนั้น ย่อมเกิดกระบวนการทำกิจกรรมที่ต้องมีการเสริมสร้างองค์ความรู้ ความคิดในเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชน และเรื่องของการดำเนินการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลในการจัดสรรงบประมาณออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ แผนพัฒนาสังคมและมนุษย์ แผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม และแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

แผนภาพที่ 9 กระบวนการทดลองกิจกรรม (Sandbox)

อย่างไรก็ตาม กระบวนการทั้งหมดตั้งแต่ให้เยาวชนระดมความคิดเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติที่มีต่อสภาพความเป็นอยู่ของสังคมในปัจจุบัน ความภาคภูมิใจที่มีทั้งต่อตนเอง ท้องถิ่นและประเทศ และความคาดหวังต่ออนาคต ในอีก 20 ปีข้างหน้า รวมถึงการกำหนดนโยบายของเมืองในอนาคต เป็นกระบวนการที่สำคัญสำหรับการสร้างพลเมืองที่ดีจากรากฐานของชาตินิยม (Nationalism) โดยการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ตามหลักการคิดต่าง ๆ เน้นให้เยาวชนรู้จักหน้าที่ของตนตามแนวทางการเป็นพลเมืองที่ดี กิจกรรมการแสดงออกถึงการนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศควรเป็นอย่างไร และทำอย่างไรเพื่อให้ทั้งตนเองและประเทศไปสู่ในสิ่งที่คาดหวัง

ผลของการทดลองทำกิจกรรมกับเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เยาวชนมีการตอบสนองต่อการเป็นพลเมืองที่ดี โดยใช้แนวความคิดของตนเอง ท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมรวมถึงชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้พื้นฐานของกระบวนการคิด เพื่อกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ถึงปัญหาเริ่มต้นตั้งแต่ระดับชุมชนไปถึงระดับประเทศ โดยให้เยาวชนเป็นผู้ปฏิบัติและทดลองจริง ไม่ใช่เพียงการเรียนรู้ในรูปแบบตำราเรียนเท่านั้น อีกทั้งการลงมือทำกิจกรรมและการปฏิบัติแท้จริงนั้น เป็นการมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ โดยให้โอกาสรับรู้ถึงสภาพความเป็นจริง โดยใช้สิ่งแวดล้อมรอบตัวเป็นตัวตั้ง เพื่อให้สามารถนำมาใช้กับการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่ดีของสังคมได้โดยเน้นที่การทำกิจกรรมที่มีแนวความคิดในการปรับเปลี่ยนวิถีคิด อารมณ์และกระตุ้นให้เยาวชนเกิดกระบวนการคิดมากขึ้น

❖ **สรุปผลจากการระดมสมอง** จากการร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการและสิ่งที่ต้องการในฐานะพลเมืองคนหนึ่งของประเทศ รวมถึงสิ่งที่ประเทศควรพัฒนาเพื่อนำไปสู่ประโยชน์ และสิ่งที่ประเทศควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำพาประเทศไปสู่สิ่งที่คาดหวังในอนาคต จากการวิเคราะห์ในส่วนนี้ พบว่า **ความคาดหวัง/ความต้องการร่วมกัน เพื่อนำไปสู่ประเทศในฝันของเยาวชน ได้แก่**

1. ต้องการให้รัฐให้ความสำคัญกับประชาชน พร้อมทั้งควรเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการบริหารจัดการชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง รวมถึงการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน เช่น ด้านสาธารณสุขและระบบการศึกษา เป็นต้น
2. รัฐเข้ามาบริหารจัดการเกี่ยวกับปัญหาการว่างงาน เพื่อลดปัญหาความยากจนและหนี้สินในครัวเรือน
3. พัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษา ให้สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมและลดชั่วโมงเรียนในห้องเรียนและเพิ่มชั่วโมงการเรียนรู้นอกห้องเรียน และพัฒนา/ปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเครื่องแต่งกายและทรงผมให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน

4. ลดช่องว่างทางสังคมและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในทุกมิติทั้งด้านสังคมและด้านการศึกษา เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงได้รับ

5. พัฒนาประเทศให้เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงและความเท่าเทียมทางเพศ

6. ประเทศพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา ระบบเศรษฐกิจ การคมนาคม การบริหารจัดการของภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี เป็นต้น

นอกจากนี้ ประเด็นที่น่าสนใจคือ ด้วยบริบทแวดล้อมถือว่าเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญต่อความคิด/กระบวนทัศน์ของเยาวชน Gen Z ซึ่งเห็นได้จากการระดมความคิดของเยาวชน พบว่า เยาวชนมีความสนใจในประเด็นทางการเมือง สถาบันการเมืองการปกครอง ถือได้ว่าเป็นวิวัฒนาการทางการเมืองที่น่าสนใจ กล่าวคือ เยาวชน Gen Z สามารถเข้าใจระบอบการปกครองระดับประเทศได้ดีในระดับหนึ่ง สามารถสื่อสารและคิดอย่างเป็นระบบ

❖ **สรุปผลจากการทำการทดลองกิจกรรมกิจกรรม (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง** จากการสร้างชาตินิยม (Nationalism) ได้ประเด็นหลักจากสิ่งที่เกิดความภาคภูมิใจเป็นประเด็นที่นำไปสู่ความรู้สึกรัก/ภูมิใจ เพื่อก่อให้เกิดเป็นการสร้างชาตินิยม (Nationalism) และสามารถพัฒนาเป็นแนวทางการเสริมสร้างการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยการส่งเสริมประเด็นที่มีความเป็นไปได้ทั้ง 5 ประเด็นจากมุมมองของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้ ดังนี้

1. การมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม

ประเทศไทยมีความได้เปรียบของทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงามและมีความหลากหลาย เช่น ภูเขาที่สวยงามสลับซับซ้อนและทะเลที่สวยงามเหมาะแก่การดึงดูดนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ประกอบกับความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สำคัญประเทศหนึ่ง นอกจากนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้อันดับต้น ๆ ของประเทศเป็นผลมาจากความอุดมสมบูรณ์ หลากหลาย

ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายของภูมิประเทศ ซึ่งทำให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลายเช่นกัน อีกทั้งความหลากหลายของพื้นที่เหล่านี้ถือว่าเป็นจุดเด่นของแต่ละพื้นที่ ซึ่งเป็นแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยากออกเดินทางไปที่ท่องเที่ยวตามสถานที่นั้น ๆ รวมถึงสามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชนเหล่านั้นได้

ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเริ่มจากให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติจากแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ นำไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ทางธรรมชาติ ซึ่งสามารถสร้างเม็ดเงินให้กับชุมชนและประเทศได้ ทั้งนี้ รูปแบบการท่องเที่ยวสามารถนำมาบริหารจัดการทั้งภาครัฐและเอกชน ใช้แนวทางในการพัฒนาวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดผ่านการประชาสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ตลอดจนการวางแผนการบริการเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศ พัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ที่มีคุณภาพทั้งในพื้นที่เมืองและชนบท เพื่อกระตุ้นให้ระบบเศรษฐกิจภายในประเทศเติบโตมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2564 และวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2579 คือ “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” โดยมีแนวคิดหลักในการพัฒนา 5 ประการ ได้แก่ (1) ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก (2) การเติบโตอย่างมีดุลยภาพ (3) การเติบโตบนพื้นฐานความเป็นไทย (4) การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วน และ (5) การพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างและพัฒนากลไกในการจัดการการท่องเที่ยว การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่นและรัฐบาล

2. อาหารอร่อย

ประเทศไทยมีชื่อเสียงทางด้านอาหารอร่อยจนติดอันดับต้น ๆ ของโลก ซึ่งนอกเหนือจากการท่องเที่ยวที่สวยงามแล้วนั้น ยังสามารถลิ้มรสชาติอาหารชั้นเลิศที่หลากหลาย “อาหาร” ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมประจำชาติอย่างหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริมและถ่ายทอดกันมาอย่างยาวนาน อาหารไทยยังเป็นที่ชื่นชอบของชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม CNN ได้จัดอันดับอาหารที่อร่อยที่สุดในโลก 20 อันดับ โดยอาหารไทยครองอันดับที่ 1 แกงมัสมั่นและอันดับที่ 8 ต้มยำกุ้ง นอกจากนี้ยังมีอาหารไทยที่ชาวต่างชาติชื่นชอบ เช่น ส้มตำ พะแนงหมู ต้มขาไก่ แกงเขียวหวาน และผัดไทย เป็นต้น รวมถึงอาหารท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว รวมถึงการปรุงรสที่เป็นเอกลักษณ์ของกลิ่นไอของความเป็นไทยในแต่ละถิ่น สำหรับอาหารริมทาง (Street Food) ที่สามารถหาทานได้ทั่วทุกมุมของประเทศไทย โดยมีความร่วมมือกับ “Michelin Guide” ในการประเมินและแนะนำร้านอาหารไทยที่ติดอันดับในกรุงเทพฯ และปริมณฑล นอกจากนี้ “อาหาร” ยังถือว่าเป็นภาพสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นไทย อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนต่าง ๆ ในท้องถิ่นอันนำไปสู่การพัฒนาและสร้างคน สร้างงาน เพราะอาหารหนึ่งจานจะมีการคัดสรรวัตถุดิบจากแหล่งต่าง ๆ รวมถึงมีรายละเอียดของแต่ละเมนูอีกด้วย

ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมคุณค่าและอัตลักษณ์ของอาหารไทยให้อยู่ควบคู่กับความเป็นไทยอย่างยาวนาน โดยนำความพิเศษเฉพาะตัวของรสชาติ ความประณีตในการบรรจุคัดเลือกวัตถุดิบปรุงแต่งที่มีคุณภาพและมีประโยชน์ทางโภชนาการ ความพิถีพิถันในการตกแต่งอาหารให้มีความสวยงาม และมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันตามวัฒนธรรมและวัตถุดิบของแต่ละท้องถิ่นของอาหารไทยมาพัฒนาควบคู่กับการท่องเที่ยว ซึ่งไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Food Tourism) คือ เทรนด์การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ด้วยลักษณะการท่องเที่ยวที่เน้นการสัมผัสถึงประสบการณ์ทางด้านอาหารในแต่ละพื้นที่ที่ต่างมีรสชาติและความเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ ภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่นควรจัดทำแผนการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงเมืองต่าง ๆ เข้ากับอาหารประจำเมือง เพื่อเป็นการเรียงร้อย

วัฒนธรรมจากธรรมชาติและอาหารท้องถิ่นอันเลื่องชื่อ เช่น การท่องเที่ยวเพื่อทดลองชิมอาหารประจำถิ่น การท่องเที่ยวตามเทศกาลอาหารต่าง ๆ หรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรืออาศัยกับคนในพื้นที่ (Homestay) เป็นต้น รวมถึงการให้ความสำคัญกับการสื่อสาร ทั้งการประชาสัมพันธ์ การให้ความสำคัญกับการรีวิวร้านอาหาร เพราะในยุคปัจจุบันการเข้าถึงเทคโนโลยีไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป ทั้งนี้ การสร้างภาพลักษณ์ (Brand) ของอาหารและผลไม้ไทยให้เป็นสินค้าเกรดดี (Premium Product) สามารถส่งเสริมให้การรับประทานผลไม้ไทยตามฤดูกาล ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเข้าถึงชุมชนทุกระดับในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยเฉพาะอาหารไทยที่ผลิตขึ้นจากแหล่งชุมชน

3. การมีวัฒนธรรมประจำชาติไทย

วัฒนธรรมไทยมีความเป็นเอกลักษณ์ในรูปแบบของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านภาษา วรรณคดี ศิลปะ การละเล่น ดนตรี การแต่งกายและการแสดงความเคารพด้วยการกราบไหว้ โดยสิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่คนไทยมีความภาคภูมิใจเป็นอย่างมาก ซึ่งล้วนแล้วเป็นสิ่งที่ยุคบรรพบุรุษได้สร้างและสั่งสมมาตั้งแต่อดีต วัฒนธรรมบางอย่างเกิดการผสมผสานดัดแปลงกับวัฒนธรรมจากชาติอื่นเพื่อให้เข้ากับวิถีชีวิตและสังคมไทย แม้ว่าคนไทยจะมีวัฒนธรรมไทยร่วมกัน แต่ในระดับภูมิภาคนั้นก็ยังมีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเอง เช่น ภาคเหนือ ประเพณีลอยโคม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเพณีบุญบั้งไฟ ภาคกลาง ประเพณีตักบาตรดอกไม้อันภาคใต้ ประเพณีชักพระ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบว่า ประเทศไทยติดอันดับ 5 ประเทศที่มีอิทธิพลด้านมรดกวัฒนธรรมของโลก ประจำปี 2564 จากรายงาน World's Best Countries for Cultural Heritage Influence, 2021 โดย CEOWORLD Magazine ซึ่งเป็นนิตยสารด้านธุรกิจที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ โดยจัดอันดับโดยวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลของ 165 ประเทศใน 9 ด้าน (สถาปัตยกรรม มรดกงานศิลป์ แฟชั่น อาหาร ดนตรี วรรณกรรม ประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และการเข้าถึงทางวัฒนธรรม)

ดังนั้น ควรเริ่มจาก (1) การปลูกจิตสำนึก และส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า และแก่นแท้ ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรม พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีพิธีกรรมประจำถิ่นหรือชุมชน เพื่อแสดงถึงประวัติความเป็นมา และคุณค่าของแต่ละพื้นที่ อันจะสร้างความรู้และความภาคภูมิใจของคนในพื้นที่ด้วย (2) ร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติและท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมทั้งรณรงค์ให้ประชาชนทุกคน ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมว่าเป็น สิ่งที่ทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบให้การส่งเสริมสนับสนุนทั้งองค์ความรู้ และทุนทรัพย์ในการพัฒนาต่อยอดและคงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีของชาติ (3) ควรส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน โดยนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเข้ามาช่วยพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและบริหารให้มีความทันสมัย มากขึ้น เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ให้เหมาะสม กับยุคสมัยมากขึ้น และ (4) การส่งเสริมกิจกรรม โดยการขยายเครือข่ายเพื่อ การสืบสานและพัฒนาวัฒนธรรมจากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและเผยแพร่ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์เพื่อให้ขยายวงกว้างมากที่สุด

4. การพัฒนาท้องถิ่นและเทคโนโลยี

ปัจจุบันการพัฒนาเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงาน สามารถประหยัดแรงงาน และลดต้นทุนการปฏิบัติงาน ด้วยเหตุนี้ การบริหารงานของภาครัฐหรือในชุมชนท้องถิ่นบางแห่งมีการนำเอาความรู้ ทางด้านเทคโนโลยีเข้ามา เพื่ออำนวยความสะดวก การเกิดความสะดวกสบาย ความรวดเร็วและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนมากขึ้น เพื่อตอบสนองความจำเป็นและความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ เช่น การติดกล้อง CCTV และแจ้งเรื่องร้องเรียนผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น ทั้งนี้ จากกิจกรรมทดลองในการกำหนดนโยบายผ่านกระบวนการคิดที่เป็นระบบ ของเยาวชนผ่าน 3 ขั้นตอนในการกำหนดนโยบาย คือ ระบุปัญหา แนวทางการแก้ไข้ปัญหา

และกำหนดเป็นนโยบายเพื่อประกาศเป็นนโยบายในการหาเสียงในลำดับถัดไป ทำให้เห็นว่าเยาวชนมีความสามารถองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีและมีศักยภาพด้านเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาเป็นอย่างมาก สะท้อนผ่านการนำเสนอนโยบายการบริหารประเทศของแต่ละกลุ่มต่างนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีและความทันสมัยเข้ามาประกอบในนโยบายต่าง ๆ เช่น กลุ่มที่ 1 ซึ่งได้รับการลงคะแนนเสียงจากนโยบายมากที่สุด มีนโยบายในการพัฒนาเพื่อสร้างแอปพลิเคชัน ชื่อว่า “Application Rebate” เพื่อเป็นเครื่องสะสมเงินคืนเงิน การผลิตเครื่องกำจัดขยะอัตโนมัติ เป็นต้น

ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมให้รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีกับการพัฒนาสังคม เพื่อลดขั้นตอนการบริหารงานของภาครัฐที่มีความซับซ้อนและเชื่องช้า นอกจากนี้ ประโยชน์ของการพัฒนาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่สำคัญคือ เพื่อการบริหารจัดการให้ได้รับความสะดวก รวดเร็ว โปร่งใสสามารถตรวจสอบข้อมูลได้ เพื่อพัฒนาด้านสังคมในการทำฐานข้อมูลพื้นฐานให้กับบริการด้านสังคม สาธารณสุข หรือความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานของประชาชน เพื่อเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในพื้นที่ห่างไกล รวมทั้งควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีกับประชาชนในทุกระดับชั้น เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากรัฐบาล อีกทั้งควรส่งเสริมและพัฒนาแนวคิดของเยาวชน ด้วยความรู้ความสามารถของเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถทางเทคโนโลยี ควรนำความรู้ความสามารถดังกล่าว มาพัฒนาต่อยอดเพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาประเทศในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ ภาครัฐเองควรมีแผนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีให้ครอบคลุมพื้นที่ภายในประเทศไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการของภาครัฐจากส่วนกลาง และท้องถิ่นเอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาท้องถิ่นให้สามารถเพิ่มสมรรถนะการให้บริการประชาชน พร้อมทั้งช่วยสนับสนุนให้ประชาชนทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

5. การให้ความสำคัญกับสุขภาพและสาธารณสุข

การให้ความสำคัญของท้องถิ่นเกี่ยวกับการเสริมสร้างสุขภาพของชุมชน เป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึง การบริการด้านสุขภาพได้อย่างเสมอภาคไม่มีการคำนึงถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม เริ่มจากการที่กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการรณรงค์การสร้างสุขภาพ ภายใต้งลยุทธ์ “การรวมพลังสร้างสุขภาพ” สำหรับท้องถิ่นเองสร้างพื้นที่ร่วมกัน ผ่านลานกิจกรรมและการสร้างสนามกีฬาให้กับชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริม ให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยและทุกกลุ่มมีความรู้และทักษะทางด้านสุขภาพ หันมา ให้ความสำคัญกับการออกกำลังกาย นอกจากนี้ ยังช่วยส่งเสริมให้ประชาชนหันมาใส่ใจ กับสุขภาพ สิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีสุขภาพกายและจิตที่แจ่มใส ห่างไกลโรคร้าย และห่างไกลจากสิ่งอบายมุขต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เป็นสังคมสีขาวได้อีกรูปแบบหนึ่ง

ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมการเชื่อมโยงกิจกรรม สร้างองค์กรเครือข่าย ด้านสุขภาพของชุมชนทั้งพื้นที่ส่วนกลางและท้องถิ่น โดยการส่งเสริมบทบาท ของการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมและพัฒนาสุขภาพของบุคคลในชุมชน คือ การร่วมกิจกรรมที่เอื้ออำนวยให้ผู้คนในชุมชนมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มทูปีนิมเบอร์วัน ชมรมแอโรบิก กลุ่มประชาคม ชมรมสร้างสุขภาพ กลุ่มกีฬา รวมถึงชมรมสร้างสุขภาพ (Health Promotion Club) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความสนใจในกิจกรรมเหมือน ๆ กัน ซึ่งเป็นชมรมหรือกลุ่มที่มีอยู่แล้ว ในชุมชน หรือมารวมกลุ่มกันใหม่ แล้วสมัครเป็นเครือข่ายชมรมสร้างสุขภาพกับ สถานบริการสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุข มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านสุขภาพ นอกจากนี้ การส่งเสริมทางด้านสุขภาพและสาธารณสุขจากกิจกรรม และการสร้างสนามกีฬาให้กับชุมชน ยังมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี ด้านสุขภาพ ในด้านการ (1) ส่งเสริมสุขภาพและความป้องกันโรคเป็นเลิศ (Prevention & Promotion Excellence) เช่น พัฒนาคุณภาพชีวิตคนไทยทุกกลุ่มวัย และ (2) บุคลากรเป็นเลิศ (People Excellence) ได้แก่ การพัฒนาประสิทธิภาพพระบพ

บริหารจัดการกำลังคนด้านสุขภาพและการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชน และภาคประชาสังคมด้านสุขภาพ

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 ทศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

จะเห็นได้ว่า ความเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชนชาวไทย หรือประชาชน หรือพลเมืองของรัฐ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ คือ การเป็นพลเมืองที่ดีที่ตนเอง และต่อสาธารณะ/ส่วนร่วม กล่าวได้ว่าการเป็นพลเมืองที่ดีนั้นจะต้องมีความรับผิดชอบ ต่อสังคมและศีลธรรม ต้องมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชน ต้องมีความรู้ ในเรื่องการเมือง และจะต้องเป็นคนที่มีอาชีพสุจริตขยันขันแข็ง ประหยัด รู้จักพอ ซื่อสัตย์ และใช้ปัญญาในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต โดยการเป็นพลเมืองที่ดีในทศนคติ ต่อตนเอง/ส่วนบุคคล ได้แก่ (1) การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อตนเอง (2) การมีความซื่อสัตย์ ยึดถือความถูกต้อง และ (3) เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และการเป็นพลเมืองที่ดีในทศนคติต่อผู้อื่น/ สังคม/ ประเทศชาติ ได้แก่ (1) การมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์(2)การมีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (3) การมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จากการกระทำของตนเอง และ (4) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งสอดคล้องกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 ได้ทรงพระราชทานไว้เพื่อมุ่งพัฒนาเยาวชนและผู้ที่เกี่ยวข้องให้พร้อมนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยพระบรมราโชบายดังกล่าว ประกอบด้วยแนวทาง 4 ประการ ได้แก่ (1) การมีทศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง (2) การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม (3) การมีงานทำ-มีอาชีพ และ (4) การเป็นพลเมืองดี รวมถึงสอดคล้องกับงานของ *วชิรินทร์ ชาญศิลป์* นิยามพลเมืองที่ดีไว้ 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (2) ด้านการยึดมั่นในความถูกต้อง (3) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (4) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และ (5) ด้านการมีส่วนร่วม และ *นริศ จันทวรรณ*

กล่าวถึงการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ (1) การเคารพสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (2) ความสามารถในการปกครองตัวเอง และ (3) การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ทั้งนี้ จากการสำรวจแบบสอบถาม “ทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ” พบว่า เยาวชนเกิดความไม่แน่ใจว่า “ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” และ “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” มีความสอดคล้องกับการเป็นพลเมืองที่ดีหรือไม่ อย่างไร ซึ่งประเด็นดังกล่าว จากงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น งานของ *เทียมจันทร์ พาณิชย์ผลิตชัย และจรรยา พาณิชย์ผลิตชัย (2560)* กล่าวถึงองค์ประกอบความเป็นพลเมือง ได้แก่ มีความเท่าเทียมกัน ยอมรับความแตกต่าง มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม มีอิสระและพึ่งตนเอง เข้าใจระบอบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม เป็นต้น รวมถึงกลุ่มประชากรที่อยู่ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความเป็นพลเมืองสูงกว่า คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพในประเด็น เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นและเข้าใจระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม และงานของ *อภิวิไลดี บุรีกุล รัชวดี แสงมหะหมัด เออเจนี เมริโอ (2555)* กล่าวถึงคุณสมบัติของพลเมืองที่ประชาชนให้ความสำคัญ ได้แก่ การมีความภูมิใจในการเป็นคนไทย การเต็มใจที่จะเสียภาษี การทำงานแบบสุจริต การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การปฏิบัติตามกฎหมาย และการปฏิบัติตามหลักศาสนา จะเห็นได้ว่าไม่มีการกล่าวถึงความ เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ มีความเกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถาบันโดยตรง

5.2.2 แรงผลักดัน (Driving Force) ที่ส่งผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทย ในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

จะเห็นได้ว่า การแสวงหาแรงผลักดัน (Driving Forces) ที่ส่งผลกระทบต่อ 3 ประเด็นข้างต้น ได้แก่ (1) การเป็นพลเมืองที่ดี (2) การมีสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบัน

และ (3) การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พบว่า **แรงผลักดันที่สำคัญ (Common Driving Forces) คือ “การสร้างชาตินิยม (Nationalism)”** จาก พจนานุกรม Cambridge Dictionary สามารถสรุปได้ว่า Nationalism หมายถึง ความปรารถนาของกลุ่มคนที่มีเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา ประวัติศาสตร์เดียวกัน เป็นต้น ที่จะสร้างประเทศเอกราชที่มีอิสระทางการเมือง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดกับประเทศของตนเป็น และอาจนำไปสู่การกีดกันหรือทำให้ชาติอื่นเสียผลประโยชน์ อันเนื่องมาจากความรู้สึกรักและผูกพันกับประเทศของตนเองอย่างมาก ขณะที่การศึกษาทางสังคมศาสตร์ Nationalism หมายถึง ความรู้สึกรักใคร่และความภาคภูมิใจของประชาชนที่มีต่อประเทศของตน ในขณะที่ด้านการเมืองการปกครอง Nationalism เป็นความปรารถนาเพื่อเอกราชทางการเมืองในประเทศที่ยังถูกปกครองด้วยประเทศอื่น

ทั้งนี้ การศึกษาเรื่องชาตินิยม (Nationalism) แอนดรูว์ เฮย์วูด (Andrew Heywood) นักรัฐศาสตร์ นักรัฐศาสตร์ ชาวอังกฤษ ได้เสนอแนวคิดชาตินิยมแบบเสรี (Liberal Nationalism) ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนและการเมืองเป็นเรื่องเดียวกับชีวิตทั่วไป และชาติควรมีอิสระในการปกครอง ซึ่งระหว่างชาติต่าง ๆ ควรมีความเท่าเทียมกัน โดยดำเนินนโยบายทางการทูตด้วยหลักความเท่าเทียมระหว่างชาติ โดยนักชาตินิยมแบบเสรีเชื่อว่า ควรก่อให้เกิดสันติภาพและการเคารพซึ่งกันและกัน โดยพลเมืองในชาติมีเสรีภาพทางการเมือง เสมอภาค และมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามหลักการประชาธิปไตย ซึ่งมีใจความสำคัญสอดคล้องกับแรงผลักดันที่ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันถกเถียงในแต่ละประเด็นที่เกี่ยวข้อง

5.2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ โดยใช้แรงผลักดัน (Driving Force) ที่เป็นตัวขับเคลื่อนผ่านการทำการทดลองกิจกรรม (Sandbox) กับกลุ่มเยาวชนตัวอย่าง

จากการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างทัศนคติของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ผ่านการทดลองกิจกรรมดังกล่าว โดยผลการทดลองกิจกรรม

พบว่าเยาวชนให้ความร่วมมือกับกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นดีกว่าจะใช้แนวคิด/กิจกรรม เพื่อให้เกิดความรักสถาบันโดยตรง เพราะอาจเกิดกระแสการต่อต้านและปิดกั้นทางความคิด จากกิจกรรมพบว่าเยาวชนเหล่านี้ เป็นผู้ที่มีความคิดและคิดอย่างเป็นระบบ เช่น กิจกรรมวาดภาพแปรรูปเมืองผ่านการปั้นดินน้ำมัน แต่ด้วยบริบทแวดล้อมทั้งทางการเมือง ด้านเทคโนโลยี ทำให้พฤติกรรมบางอย่างแตกต่างจากค่านิยมดั้งเดิมของสังคม เช่น ความกล้าแสดงออก/การเปิดกว้างทางความคิด และยอมรับวัฒนธรรมที่หลากหลายมากขึ้น รวมถึงความสามารถในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว

ทั้งนี้ ทำให้เห็นว่าย่างพ้อมีโอกาสในการสร้างความเป็นชาตินิยมของชาติได้ โดยเริ่มต้นจากการรัก/ความภาคภูมิใจทั้งต่อตนเอง ท้องถิ่นและสังคมก่อน เพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาทั้งต่อตนเอง ท้องถิ่นและประเทศชาติได้ โดยจุดเด่นของเยาวชน จากการนำเสนอแผนพัฒนาด้านต่าง ๆ ของเยาวชนจะมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ พร้อมทั้งมีความคิดมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัย เกิดความเท่าเทียมในทุกมิติ ส่วนจุดอ่อนในหัวของเยาวชนที่สำคัญ คือปัญหาทางสังคม/ครอบครัว หรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อทัศนคติของเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาคนไร้บ้าน ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาการเข้าถึงระบบการศึกษา และการเข้าถึงสาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับที่สถาบันพระปกเกล้า (2555) ได้กล่าวถึง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของประเทศฝรั่งเศสที่ได้มีการประกาศไว้ใน Declaration of the Rights of Man and the Citizen (1789) ว่า “อุดมคติของการเป็นพลเมืองมีความเกี่ยวข้องกับ เสรีภาพ หลักทฤษฎี ความปลอดภัย และมีหน้าที่ในการต่อต้านการกดขี่” จึงส่งผลให้กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องเข้ามามีบทบาท

อย่างไรก็ตาม ขอยกตัวอย่างเปรียบเทียบกับการศึกษาในต่างประเทศ โดยเริ่มจากประเทศแคนาดา หลักการสร้างพลเมืองที่สำคัญคือ ต้องมี

ความเหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม รวมถึงการสนับสนุนโครงการ เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในระดับประเทศ โดยมุ่งสร้างพลเมืองที่กระตือรือร้น (Active Citizenship) เข้าร่วมทางการเมืองและการจัดการชุมชน (Public Participation) โดยมีความเชื่อมั่นว่าประชาชนมีศักยภาพในการใช้อำนาจในการปกครองตนเอง มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองและมีทัศนคติที่ดี ต่อประชาธิปไตย สำหรับเยอรมนีที่มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการเมืองการปกครอง และวิถีประชาธิปไตยอย่างเป็นระบบ โดยมีกฎหมายว่า ด้วยการศึกษาด้านการเมืองในระดับประเทศ และระดับมลรัฐที่กำหนดให้เป็น ส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาต่อเนื่องของรัฐ ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่าง เท่าเทียมกัน และประเทศอังกฤษ การสอนความเป็นพลเมืองให้ความสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบของพลเมืองต่อสังคมและจริยธรรม (Social and Moral Responsibility) (2) ความรู้ด้านการเมืองการปกครอง (Political Literacy) (3) การมีส่วนร่วมในชุมชน (Community Involvement) ซึ่งหากมองย้อน ที่ประเทศไทยจะเห็นได้ว่า แม้ว่าประเทศไทยจะมีความพยายาม ในการกำหนด แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง แต่กลับไม่มีกลไกในการดูแล การ จัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในเชิงนโยบาย ที่สามารถปฏิบัติ หรือมีเจ้าภาพในการบริหารจัดการประเด็นดังกล่าวได้จริง แต่กระบวนการหรือแนวทางการดำเนินการค่อนข้างมีความสอดคล้องกับการศึกษา เพื่อสร้างพลเมืองในต่างประเทศอยู่บ้าง

นอกจากนี้ นโยบายที่ถูกกำหนดขึ้นมักจะเป็นไปในทางที่มีความเข้มงวด และควบคุมให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่เชื่อฟังรัฐบาลเท่านั้น โดยรัฐไม่เคยโน้มน้าว ให้ประชาชนเกิดความเชื่อว่า การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่ดี ตามระบอบประชาธิปไตยเป็นประเด็นหลักที่สังคมควรให้ความสำคัญ แม้ว่าสถานศึกษา พยายามที่จะสอดแทรกการกล่อมเกลานักเรียนมีความคิดจิตใจ มีขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เกื้อกูลต่อการบรรลุถึงและรักษาวิถีชีวิตที่ดีตามอุดมคติของสังคมการเมือง

แบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ต้องพึงระวังคือ สังคมไทยในปัจจุบันอยู่ในบริบทของความขัดแย้งทางความคิด และการพัฒนาของเทคโนโลยีการสื่อสารส่งผลทำให้เกิดความหลากหลายทางความคิดที่อาจแตกต่างไปจากอุดมคติหลักของการศึกษาการสร้างพลเมืองที่ดี เช่น มุมมองของผู้ที่มองว่าตนเองควรเป็นพลเมืองในสังคมที่ไม่มีจารีต ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นต้น ซึ่งความแตกต่างทางความคิดเหล่านี้ อาจนำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรงได้

ดังนั้น โอกาสของการเป็นพลเมืองที่ดีย่อมเริ่มต้นมาจากความภาคภูมิใจในบ้านเกิดของตนหรือความชาตินิยม ซึ่งหากศึกษาเปรียบเทียบกับกระบวนการสร้างชาติของประเทศผู้แพ้สงครามอย่าง ญี่ปุ่น และเยอรมนี หรือแม้แต่ประเทศเวียดนาม ต่างก็ใช้กระบวนการนี้ในการสร้างความเข้มแข็งของชาติ ดังนั้น “ชาตินิยม (Nationalism)” ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยสิ่งที่สำคัญ คือ “การยอมรับความคิดเห็นต่างได้ แต่ต้องไม่ทำลายประเทศชาติ” ดังนั้น หากจะสร้างให้เยาวชนมีความรักชาตินั้น ควรเริ่มต้นจากรักและภาคภูมิใจอย่างง่ายที่สุดคือ เริ่มต้นจากตนเอง ท้องถิ่น และพัฒนาต่อยอดไปถึงระดับประเทศ โดยต้องมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมและปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมและ Generation เพื่อให้เกิดความร่วมมือและความมั่นคงของประเทศไทยในอนาคตได้

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. **รัฐบาลควรนำเรื่องอุดมการณ์รักชาติ หรือชาตินิยม (Nationalism) เป็นวาระสำคัญของชาติ** โดยการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ คือ การให้ความสำคัญกับประเด็นการสร้างชาตินิยม (Nationalism) โดยการกระตุ้นหาปัจจัยหรือสิ่งที่เยาวชนรู้สึกภาคภูมิใจ พร้อมทั้งพัฒนาและรักษาสิ่งเหล่านั้นไว้ เพื่อเป็นจุดร่วมและแรงกระตุ้นให้เกิดความรักชาติได้ในที่สุด ดังนั้น ควรแสวงหา

ปัจจัยหรือสิ่งที่เยาวชนรู้สึกภาคภูมิใจ ซึ่งเป็นรากฐานของความรัก/ภาคภูมิใจ/ ห่วงแหนต่อสิ่งที่ตนเองมี พร้อมทั้งนำประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ มาร่วมกันส่งเสริม และอนุรักษ์เพื่อนำไปสู่ความเป็นชาตินิยม (Nationalism) และความพลเมืองที่ดี ของชาติในลำดับต่อไป

2. คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ด้านยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ควรปรับประเด็นยุทธศาสตร์และบรรจุ ประเด็นเรื่องเยาวชน Gen Z เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ควรให้การส่งเสริมเป็นพิเศษ เนื่องจาก (1) ปัจจุบันปัญหาช่องว่างระหว่างวัย (Generation Gap) เป็นปัญหาที่ สำคัญของสังคม โดยเฉพาะเยาวชนคนรุ่นใหม่ด้วยคุณลักษณะพิเศษของ Gen Z เป็นผู้ที่เติบโตมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวก มีความสามารถทางเทคโนโลยี พร้อมทั้งสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งในอีก 20 ปีข้างหน้าเยาวชนเหล่านี้ จะเข้าสู่วันแรงงานเป็นผู้บริหาร หรือนักปกครองประเทศในอนาคต จึงมีความจำเป็น ต้องให้ความสำคัญต่อแนวคิด ทักษะคติของเยาวชน Gen Z เป็นอย่างมาก และ (2) ควรเปิดโอกาสให้เยาวชนและคนรุ่นใหม่ เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องของสังคม และการเมืองมากขึ้น โดยจัดให้มีคณะกรรมการในการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน หรือเชิญเยาวชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการของรัฐบาล เพื่อเปิด โอกาสรับฟังความคิดเห็นและสร้างตัวตนให้กับเยาวชนอีกวิธีหนึ่ง

3. รัฐบาลควรปรับโครงสร้างในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (เยาวชน คนรุ่นใหม่) โดยกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับเยาวชนโดยตรง ปัจจุบันยังขาดหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบและให้ความสำคัญกับเยาวชนคนรุ่นใหม่ผ่านการกล่อมเกลாத่างความคิดด้านต่าง ๆ หรือแม้แต่จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม หรือกระตุ้นให้เยาวชนมีความรู้สึกรักชาติ รักสถาบัน เพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็น ชาตินิยม (Nationalism) นอกจากนี้ บทบาทของสื่อถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีความ สำคัญ มีอิทธิพลต่อกระบวนการคิดของเยาวชนคนรุ่นใหม่ในสังคมปัจจุบันเป็น อย่างมาก ดังนั้น ควรมีหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานหลักในการร่วมกันปลูกฝังค่านิยม

ความรักชาติ รวมถึงชาตินิยมของประเทศที่เป็นรูปธรรมและเพื่อกระตุ้นให้เกิดการยอมรับแบบสมัครใจ พร้อมทั้งป้องกันการบิดเบือนของข่าวสาร (Fake News) ซึ่งทำให้เยาวชนหลงเข้าใจผิดได้ ขณะที่หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐต้องพร้อมที่จะอธิบายถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การจัดระบบการศึกษาของชาติ ควรมีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบทุกช่วงวัย ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ เพื่อหล่อหลอมให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่ดี พร้อมทั้งสอดแทรกแนวคิด/ลักษณะของบุคคลต้นแบบ (Role Model) ที่ดี พร้อมทั้งควรมีความทันสมัยเข้ากับยุคสมัย โดยใช้ผู้ทรงอิทธิพล (Influencer) ของสังคม เพื่อให้เยาวชนเห็นเป็นแบบอย่างที่ดีและปฏิบัติตาม ซึ่งระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เนื่องจากการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้ความสำคัญกับการสร้างนักเรียนที่มีความรู้ที่เพียงพอต่อการสอบเข้ามหาวิทยาลัย และตัวชี้วัดความสำเร็จของกระทรวงศึกษาคือการสอบเท่านั้น ดังนั้น ควรมีกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ดีที่สามารถปฏิบัติจริงได้ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้/เสริมนอกห้องเรียน เป็นต้น ซึ่งมีสอดคล้องกับความคาดหวังของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการลดชั่วโมงเรียนและเน้นกิจกรรมนอกห้องเรียน

2. มีระบบการขจัดเกลาร่วมและเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนจากสถาบันทางสังคม โดยเริ่มต้นตั้งแต่สถาบันครอบครัว เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันอื่น ๆ ทางสังคมเป็นสถาบันพื้นฐานแรกสุดที่มีความสำคัญ ทำหน้าที่อบรมขัดเกลาร่วมให้สมาชิกในครอบครัวเป็นคนดีของสังคมผ่านการอบรมเลี้ยงดู นอกจากนี้ การมีสภาพแวดล้อมของชุมชน หรือท้องถิ่นที่ดีย่อมเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ พร้อมด้วยการสร้างสุขภาวะที่ดีทั้งกาย ใจ สติปัญญาและสังคม และการให้ความสำคัญกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการทำการทดลองจากกลุ่มตัวอย่างเยาวชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เพียงจังหวัดเดียว ดังนั้น ควรมีทำการศึกษา โดยนำรูปแบบการทดลองกิจกรรม (Sandbox) ดังกล่าวไปใช้ในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ และภาคอื่น ๆ ด้วย เพื่อได้ผลลัพธ์ที่มีคุณค่าทางวิชาการในระดับมหภาคมากขึ้น พร้อมทั้งสามารถนำทัศนคติของเยาวชนจากหลายกลุ่มตัวอย่างมาหาจุดร่วมและพัฒนาต่อยอดรวมกันให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นได้

2. การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้เกิดการเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วนกระบวนการมากที่สุดภายใต้ข้อจำกัดด้านระยะเวลาและสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ดังนั้น เพื่อให้การเก็บข้อมูลดังกล่าวสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น หากมีการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในทุกมิติ เพื่อให้งานวิจัยสามารถอธิบายผลได้กว้างขวางมากขึ้น

บรรณานุกรม

กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. (2564). สงครามเย็น (ใน) ระหว่างโบว์ขาว. กรุงเทพฯ: มติชน.

กาญจนา นาคสกุล. (ม.ป.ป.). พระบรมราโชบายด้านการศึกษา ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10. สืบค้นเมื่อ 30 ต.ค.63. จาก <https://www.attth.org/พระบรมราโชบายการศึกษา/>.

ข่าวสดออนไลน์. (2563). ชวนรู้จัก ‘ฮองกงโมเดล’ คืออะไร ทำไมถูกนำมาเปรียบเทียบกับมือบไทย. สืบค้นเมื่อ 29 ต.ค.63. จาก https://www.khaosod.co.th/politics/news_5125000

จินตนา ศรีนุกุล, (2557). ศูนย์เรียนรู้การเมืองและการเลือกตั้งอาเซียน: แนวทางการให้การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 6 ปี 2557 สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ

จิราภรณ์ ภาระเกตุ. (2563). ประเทศไทยกับสังคมผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ 3 พ.ย.63. จาก <https://il.mahidol.ac.th/th/i-Learning-Clinic/general-articles/ประเทศไทยกับสังคมผู้สูง>

ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. (2555). “การใช้สื่อบูรณาการเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยไทย.” Veridian E-Journal Vol.5 No. 1 January – April.

ถวิลวดี บุรีกุล รัชวดี แสงมหะหมัด เออเจนี เมริโอ. (2555). การวัดความเป็นพลเมือง (Measuring Citizenship). สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า

ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. (2553). ไปดู Civic Education ที่เยอรมัน. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.

ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. (2555) การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เพรส จำกัด.

เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินชัย และจรรยา พานิชย์ผลินชัย. (2560). ความเป็น

พลเมืองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร. สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.). 14 (1)

ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2556). ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ตีตี้ Democratic Citizenship of Dhurakij Pundit University Students. เอกสารอัดสำเนา.

ธีร์จุฑา เมฆิน. (2558). แนวคิดทางการเมืองแบบราชาชาตินิยมที่ปรากฏในนวนิยายของทมยันตี. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. 6(1-2):

นริศ จันทวรรณ. (2558). ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. หน้า 103-113.

นริศ จันทวรรณ. (ม.ป.ป.). ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง Democratic Citizenship: A Case Study of Undergraduates at the Main Campus of Ramkhamhaeng University. เอกสารอัดสำเนา.

นฤมล ทับจุมพล. (2551). การให้การศึกษาด้านการเมืองเพื่อพัฒนาพลเมือง, เรียบเรียงการสัมมนาบทบาทการพัฒนาพลเมืองเพื่อประชาธิปไตยที่ยั่งยืน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ไทย-เยอรมนี วันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ ฟรีดริค เอแบร์ท.

ปีนา กุตติพารามบิล. (2563). พัฒนาเยาวชนให้พร้อมรับมือกับอนาคตได้อย่างมั่นใจ. สืบค้นเมื่อ 2 พ.ย.63. จาก <https://www.unicef.org/thailand/th/stories/พัฒนาเยาวชนให้พร้อมรับมือกับอนาคตได้อย่างมั่นใจ>

บุญส่ง นาแสวง. (2560). การเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีของเยาวชน ตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรม. เอกสารอัดสำเนา.

ปริญญา เทวานฤมิตร. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. (กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์).

ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์. (2550). สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการ

สอนเพื่อพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของครูสังคมศึกษา. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร. (ม.ป.ป.) พระบรมราชโองบายด้านการศึกษา ในหลวงรัชกาลที่ 10. เอกสารอัดสำเนา. (บันทึกโดยเกษม วัฒนชัย องคมนตรี)

มาโนชญ์ อารีย์. (2561). อาหารสปริง ถึง “วิกฤตซีเรีย” สู่วามหวาดหวั่น “สงครามโลกครั้งที่ 3”. สืบค้นเมื่อ 29 ต.ค.63. จาก <https://news.mthai.com/webmaster-talk/news-focus/634180.html>

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. เอกสารอัดสำเนา.

โรนฮาร์ด ไวล์ ปาฐกถาในการสัมมนา “บทบาทของการพัฒนาพลเมือง (Civic Education) เพื่อประชาธิปไตยที่ยั่งยืน: การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ไทยเยอรมนี” วันพฤหัสบดีที่ 7 กุมภาพันธ์ 2551 จัดโดย สถาบันพระปกเกล้า ร่วมกับ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท

วารกรณ์ สามโกเศศ. (2557). “การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง.” มติชน. สืบค้นจาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=22721&key=news_research. เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2564

วัชรินทร์ ชาญศิลป์. (2561). ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย Thai Youth’s Citizenship. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561). เอกสารอัดสำเนา.

ศรันยู หมั่นทรัพย์ (2551) “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง.” วารสารสถาบันพระปกเกล้า ปีที่ 6, ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2551)

ตีวพล ชมภูพันธ์. (ม.ป.ป.). การถดถอยของประชาธิปไตยและระบอบการปกครองแบบผสม. เอกสารอัดสำเนา.

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2563). การประชุม

เสวนาอุปนิสัยกับพฤติกรรมของเยาวชนที่น่าสนใจในปัจจุบัน. เอกสารอัดสำเนา.

สถาบันพระปกเกล้า. (2555). ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย (Citizenship in Thailand). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. สืบค้นจาก. <https://dictionary.orst.go.th/>. เมื่อวันที่ 29 ม.ค.64.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). รายงานการวิจัยเอกสารการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี. (กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์)

สำนักงานศึกษาธิการภาค 17 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). รายงานผลการดำเนินโครงการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานตามพระบรมราชโบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10สู่การปฏิบัติ. เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). สํารวจข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ปี 2535. สืบค้นจาก <http://statstd.nso.go.th/definition/projectdetail.aspx?periodId=45&defprodefId=531>. เมื่อวันที่ 7 ม.ค.63.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. เอกสารอัดสำเนา.

สุรชาติ บำรุงสุข (2563). ฤดูใบไม้ผลิ! : คลื่นการเมืองจากอาหรับสู่ฮ่องกง The Spring! : Political Wave from Arub to Hong Kong. โครงการความมั่นคงศึกษา. บริษัท สแควร์ ปรีนซ์ 93 จำกัด.

อเนก เหล่าธรรมทัศน์.(2545).การเมืองของพลเมือง: ผู้สหัสวรรษใหม่. สืบค้นจาก <http://library.nhrc.or.th/ULIB/dublin.php?ID=1455> เมื่อวันที่ 25 พ.ย.63.

อภิวัฒน์ รัตนวราหะ. (2563). อนาคตศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.). หจก. ลีคอคอินดีไซน์เวิร์ค. เชียงใหม่.

เอกราช มะลิวรรณ วิลาสินี สุขกา ปวีณกร สุบรรณ และสุพรรณณี เกสรินทร์. (ม.ป.ป.). ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัด

สงขลา: การศึกษาประชาชนในพื้นที่อำเภอบางกล่ำ. เอกสารการประชุมขนาดใหญ่
วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11.

Cambridge Dictionary. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564

Cambridge Dictionary; Macmillan Dictionary; Oxford Languages
สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564

Dean, M. (2019). Scenaiio Planning: A Literature Review. In
Multi-modal Otiisation of Roadspace in Europe (pp. 5-21). (London:
University College London)

DHL (2012) Delivering tomorrow: logistics 2050 a scenario study
typology. *Environ Res Lett.* pp.3.

Heywood, A. (2014). *Political Ideologies : an Introduction 4th
edition.* (New York : Palgrave Macmillan).

Hodgkinson & Wright. (2002); Brauers & Weber. (1988); Schoe-
maker. (1995); Schwartz. (1996); Simpson. (1992); van der Heijden,
Bradfield, Burt, Cairns, & Wright. (2002); Brauers & Weber. (1988) and
Mylonopoulos & Doukidis. (2003) In Shawn, M. K. & Kevin, J. S. (2008).
Scenario Planning: Toward a More Complete Model for Practice. *Ad-
vance in Developing Human Resources.* 10(2). pp.166-178.

Mylonas, H. & Tudor, M. (2021). Nationalism: What We Know
and What We Still Need to Know. *Annual Review of Political Science.*
24: pp.109–132.

National Assembly of France. (1789). The Declaration of the
Rights of Man and of the Citizen. สืบค้นจาก <https://bit.ly/3JEGpTI> เมื่อวันที่
14 สิงหาคม 2564

Nielsen (1998–9). In Stanford Encyclopedia of Philosophy. (2020).
Nationalism. สืบค้นจาก <https://plato.stanford.edu/entries/national->

ism/#BasiConcNati เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564

Schoemaker, P. J. H. (2016) Scenario Planning. Palgrave Publishers Ltd.

Shoemaker (1995) Lindgren & Bandhold (2003) and van der Heijden (2005) in Dean, M. (2019). Scenario Planning: A Literature Review. In *Multi-modal Otiisation of Roadspace in Europe* (pp. 5-21). (London: University College London)

Thai Civic Education (2557). การศึกษาในระบบ. สืบค้นจาก <http://www.thaiciviceducation.org/index.php/aboutus/vision> เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2564.

The U.S. National Archives and Records Administration. (1776). *Declaration of Independence: A Transcription*. สืบค้นจาก <https://bit.ly/34qxiiU> เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564

UNESCO. (2550). "Citizenship Education." สืบค้นจาก <http://www.unesco.org/education/tlsf/mods/themeb/mod07.html>. เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2564

VoiceTV. (2558). อารมณ์สปริง : จุดเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงในตะวันออกกลาง. สืบค้นเมื่อ 28 ต.ค.63. จาก <https://www.voicetv.co.th/read/26885>

Wilkinson, A. & Eidinow, E. (2008). *Evolving practices in environmental scenarios: a new scenario*

Yvonne Hébert and Alan sears. (2007). "Citizenship Education." In Alan (May, 25.)

Zacharia, C. (2021). *4 Enlightenment Ideas That Changed the World*. สืบค้นจาก <https://bit.ly/3ixmPYc> เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2564

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

วัตถุประสงค์: เพื่อสำรวจความเห็นเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและนิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ และไปจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ

ชาย

หญิง

1.2 อายุ _____ ปี

1.3 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย (สายสามัญ)

ระดับ ปวช.

มหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)

มหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น และมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา)

1.4 ท่านเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองหรือไม่

ไม่เคย

เคย

อย่างไร กรุณายกตัวอย่าง.....
.....
.....
.....

ส่วนที่ 2 ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติของเยาวชนไทยต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

2.1 ทัศนคติต่อตนเอง/ส่วนบุคคล

2.1.1 ท่านมีความเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีของท่าน ควรมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อตนเอง

- เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย
 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เหตุผลเนื่องจาก.....

.....

.....

2.1.2 ท่านมีความเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีของท่าน ควรมี ความซื่อสัตย์ ยึดถือความถูกต้อง

- เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย
 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เหตุผลเนื่องจาก.....

.....

.....

2.1.3 ท่านมีความเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีของท่าน ควรมีการเคารพ สิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น

- เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย
 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เหตุผลเนื่องจาก.....

.....

.....

2.2 ทศนคติต่อผู้อื่น/ สังคม/ ประเทศชาติ

2.2.1 ท่านมีความเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีของท่าน ควรมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

- เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย
 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เหตุผลเนื่องจาก.....
.....
.....

2.2.2 ท่านมีความเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีของท่าน ควรจะมีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

- เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย
 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เหตุผลเนื่องจาก.....
.....
.....

2.2.3 ท่านมีความเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีของท่าน ควรมีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของท่าน

- เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย
 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เหตุผลเนื่องจาก.....
.....
.....

2.2.4 ท่านมีความเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีของท่าน ควรมีส่วนร่วม
ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

- เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย
 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เหตุผลเนื่องจาก.....
.....
.....

2.3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....
.....
.....
.....

ข้อคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
ในการเสริมสร้างของเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติในอนาคต
ขอขอบคุณอย่างสูง

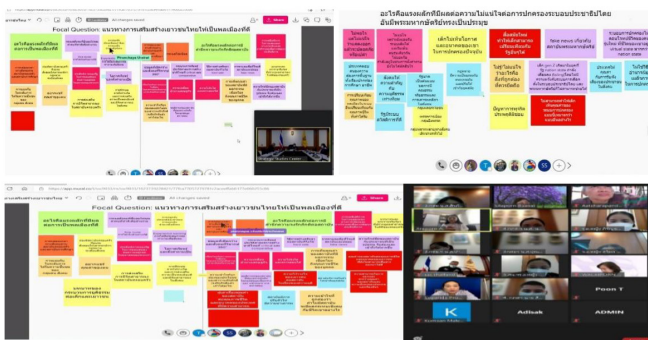
ภาคผนวก ข

ภาพประกอบการประชุมสนทนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ 3/2564
เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ
วันพุธที่ 16 มิ.ย.64 เวลา 0800-1600 ผ่าน Zoom
ณ ห้องประชุม 1 ศศย.สพท.

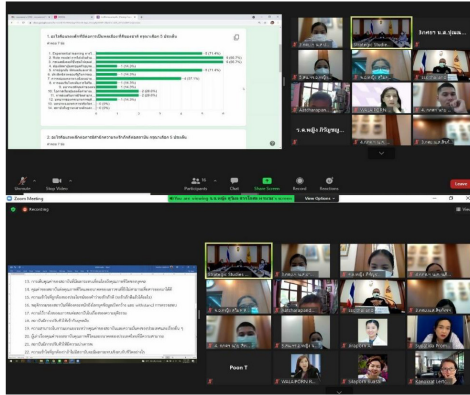
1. เวลา 0800-0845 พล.อ.ต.ภูมิไฉ เลขสุนทรการ ผอ.ศศย.สพท. ประธานในการประชุมฯ กล่าวเปิดการประชุมฯ และน.อ.หญิง จุฬารัตน์ เพชรวิเศษ รอง ผอ.กศย. ศศย.สพท. รักษาราชการแทน ผอ.กศย.ศศย.สพท. นำเสนอผลการศึกษาเบื้องต้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

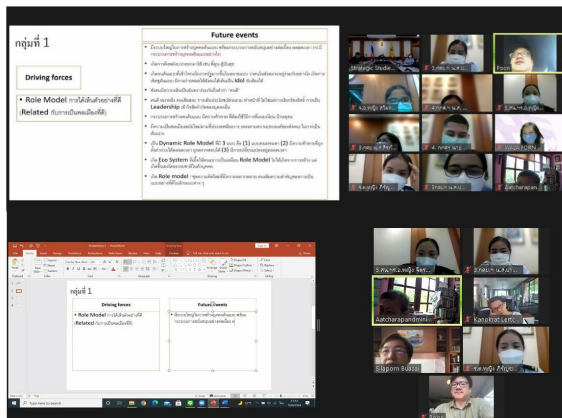
2. Module 1: การหาแรงผลักดัน (Driving Force: DF) พิจารณาหาแรงผลักดันหรือปัจจัยสาเหตุ (Driving) ที่มีผลต่อทัศนคติของเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติผ่านโปรแกรม Mural

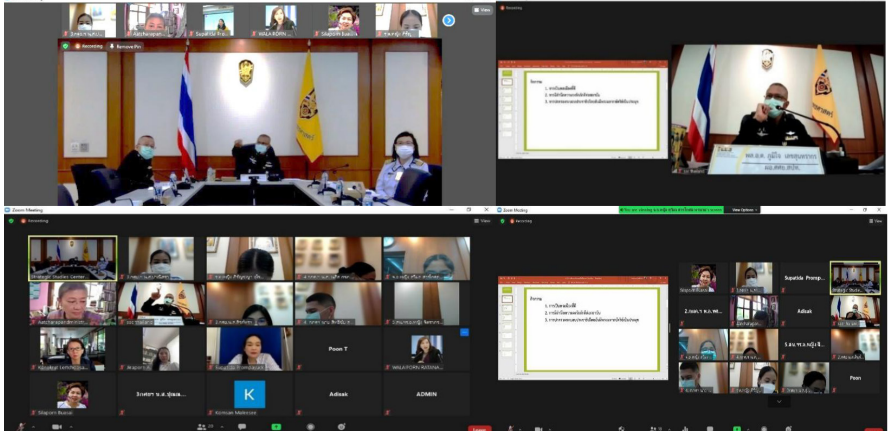
3. Module 2: เลือก DF ที่มีผลกระทบสูง (High Impact) ผ่านโปรแกรม Google form

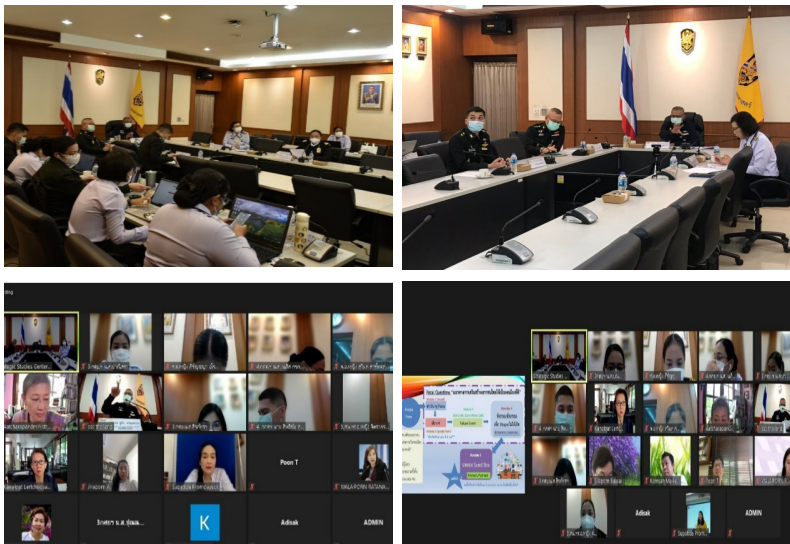
4. Module 3.1: การวาดภาพเหตุการณ์ในอนาคต (Future Events) จาก DF ที่มี HI จาก Module 2 โดยการแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็น และ Module 3.2: World café นำภาพเหตุการณ์ในอนาคตจากทั้ง 2 กลุ่มมาแลกเปลี่ยน เพื่อร่วมพิจารณาภาพเหตุการณ์ในอนาคตของการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

5. Module 4: เลือกรูปภาพเหตุการณ์อนาคตที่อยู่ภายใต้เงื่อนไข โดยการพิจารณากิจกรรม การปรับ/ชี้แนะ (Shape) ทักษะคติของเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ เพื่อนำ ไปสู่การออกแบบกิจกรรมและทดลอง Sand Box

6. บรรยากาศการประชุมฯ

ภาคผนวก ค

ภาพประกอบการลงพื้นที่ภาคเหนือเพื่อเก็บข้อมูล
เอกสารวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างเยาวชนให้เป็น
พลเมืองที่ดีของชาติ
ระหว่างวันที่ 28 มิ.ย. - 1 ก.ค.64
ณ ห้องประชุม 80 พรรษาพร้อมใจ เทศบาลเมืองแม่เหิยะ อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่

การจัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการกับเยาวชน โดยใช้ชื่อว่า “ค่ายพัฒนา
นักวิจัยเยาวชนท้องถิ่นสู่กลไกการพัฒนาเมืองหลังสถานการณ์ COVID – 19” โดย
ได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนา
ระดับพื้นที่ (บพท.) และเทศบาลเมืองแม่เหิยะ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่
28 มิ.ย. - 1 ก.ค.64 ณ ห้องประชุม 80 พรรษาพร้อมใจ เทศบาลเมืองแม่เหิยะ ตำบล
แม่เหิยะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กับเยาวชนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
และระดับมหาวิทยาลัย จำนวนทั้งหมด 30 คน โดยมีรายละเอียดเบื้องต้น ดังนี้

1. กิจกรรมสัมพันธ์

2. การระดมความคิดเห็นของเยาวชน

3. การสร้าง/การพัฒนาเมืองร่วมกัน ผ่านกิจกรรมการสร้างบ้านแปงเมือง
จากการจินตนาการเมืองในฝันของตนผ่านการปั้นดินน้ำมัน และการออกแบบนโยบาย
ในการบริหารประเทศ 3 ส่วน ดังนี้ 1) แผนพัฒนาสังคมและมนุษย์ 2) แผนพัฒนา
สิ่งแวดล้อม และ 3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ

4. ภาพบรรยากาศการแถลงนโยบายฯ

5. ภาพบรรยากาศการประชุมเพื่อการดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกัน

ศูนย์ศึกษาวิทยาศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๖๒ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทร. ๐๒-๒๗๔-๕๗๑๕ www.sscthailand.org